

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

7/2020

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.

Místopředseda: JUDr. Roman Fiala

Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. František Púry, Ph.D.,
JUDr. Zdeněk Krčmář

Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXXII, Index 47 301

Číslo 7/2020 vychází 23. 10. 2020

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);

nebo

- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Jednání za právnickou osobu	č. 36
Konkrétní subjekt	č. 36
Pachatel	č. 35
Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku	č. 35
Speciální subjekt	č. 36
Týrání svěřené osoby	č. 34
Úkony trestního řízení	č. 37
Videokonferenční zařízení	č. 37
Zjištění údajů o telekomunikačním provozu	č. 38

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Incidenční spory	č. 76
Insolvenční řízení	č. 76, 77
Majetková podstata	č. 77
Majetková újma	č. 74
Ochrana osobnosti	č. 74
Podoba člověka (o. z.) [Osobnost člověka (o. z.)]	č. 74
Přerušení řízení	č. 76
Smlouva kupní	č. 75
Společné jmění manželů	č. 77
Vypořádání SJM	č. 77

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 34

č. 34

Týrání svěřené osoby

§ 198 odst. 1 tr. zákoníku

U trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku, je-li týranou osobou dítě, je pro naplnění znaku „týrání“ třeba vždy posuzovat konkrétní povahu a důraznost použitých opatření a výchovných metod, intenzitu, s níž je působeno na fyzickou nebo psychickou integritu dítěte. Pokud užitá prostředky a opatření přesahují pro dítě únosnou hranici a znamenají jeho fyzické utrpení nebo psychické strádání a jsou spojené s jeho ponižováním, čímž je ohroženo jeho blaho a tělesné nebo duševní zdraví, není podstatné, že pachatel trestá dítě z výchovných důvodů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 8 Tdo 679/2019, ECLI:CZ:NS:2019:8.TDO.679.2019.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné T. H. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 2. 2019, sp. zn. 12 To 292/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 2 T 53/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 6. 9. 2018, sp. zn. 2 T 53/2018, byla obviněná T. H. uznána vinnou zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku, kterého se dopustila skutkem popsaným tak, že od přesně nezjištěné doby, nejméně od roku 2012 do 9. 8. 2017 v XY, v ulici XY v rodinném domě, v místě jejich společného bydliště, postupně vystupňovala fyzické a slovní útoky vůči svým nezletilým dětem AAAAA (pseudonym), a BBBBB (pseudonym) a od přesně nezjištěné doby, nejméně od roku 2014, též vůči svým nezletilým dětem CCCCC (pseudonym) a DDDDD (pseudonym), kdy nezletilé opakovaně fyzicky nepřiměřeně trestala tak, že je i několikrát týdně bila několika ranami vařečkou, ramínkem na šaty nebo lžicí na boty, a to přes zadek, záda, nohy či do hlavy, dále děti trestala ranami vařečkou přes dlaně a prsty nebo je koplá do těla, v několika případech nezletilé AAAAA a BBBBB v nočních

hodinách probudila za účelem dokončení zadaných prací, a tímto svým jednáním dětem v několika případech způsobila na těle podlitiny, nezletilé CCCCC a BBBBB také zaklekla na zemi, držela je rukama a zakrývala jim ústa, na všechny nezletilé vulgárně křičela, sprostě jim nadávala a ponižovala je, synovi BBBBB vyhrožovala mj. umístěním v diagnostickém ústavu, ničila jim jejich osobní věci, které dostali darem od prarodičů, přičemž nezletilý z obav z jejího jednání v několika případech před ní utíkali a schovávali se v domě, v jednom případě se nezletilá AAAAA v dubnu 2017 z obav před dalším bitím schovala na zahradě u domu a dne 25. 7. 2017 o pomoc svému dědovi panu L. H. zatelefonoval nezletilý BBBBB.

2. Za tento zločin byla obviněná odsouzena podle § 198 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon jí byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku za užití § 48 odst. 4 písm. d) tr. zákoníku jí bylo uloženo omezení, aby se ve zkušební době podmíněného odsouzení podrobila vhodnému programu psychologického poradenství.

3. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací usnesením ze dne 13. 2. 2019, sp. zn. 12 To 292/2018, odvolání obviněné podané proti shora citovanému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala obviněná prostřednictvím obhájce z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, neboť její jednání nevykazuje znak týrání a subjektivní stránku zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku. Soudům vytkla, že se zabývaly pouze skutečnostmi svědčícími v její neprospěch, zatímco důkazy podložená zjištění, která mají zásadní význam pro právní posouzení věci, zcela přehlédly.

5. Podle obviněné se uvedeného zločinu nedopustila. Soudy nesprávně stanovily hranici mezi přísnou výchovou a týráním, která je velmi nejistá a choulostivá, a proto, aby byla dobře určena, bylo nutné zhodnotit všechny nabízející se faktory. V jejích výchovných metodách vůči dětem šlo pouze o přísnou výchovu, nikoliv o týrání, a přestože měla nestandardní výchovné metody, své děti netýrала. Vycházela z vlastních zkušeností, neboť byla velmi tvrdě vychovávána a přísně vedena, což vnímala jako normální, nikoli neadekvátní. Dané vzorce chování pramenící z primární rodiny posléze uplatňovala i vůči svým nezletilým dětem, což potvrdily vedle její matky i znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. M. M., a z oboru školství a kultura, odvětví psychologie Mgr. L. Č., které současně konstatovaly, že obviněná je v roli matky zodpovědná, starostlivá a spolehlivá, a též upozornily, že na jejím jednání vůči dětem se podepsalo i nevydařené manželství

s M. H., v důsledku čehož na výchovu dětí zůstala v podstatě sama, zatímco její manžel se k ní stavěl zcela pasivně. Dovolatelka poukázala i na komplikovanou výchovu nezletilého syna BBBBB, který trpí osobnostní poruchou označovanou jako ADHD, v jejímž důsledku je jen velmi těžce zvládnutelný.

6. Za příčinu svého chování obviněná označila i permanentní stres, psychické i fyzické přetěžování spojené s péčí o velkou rodinu, tyto vlivy s tíhou rodičovské odpovědnosti měly nepochybně vliv na průběh výchovy jejích čtyř nezletilých dětí. Znalecký posudek z oboru školství a kultura, odvětví pedopsychologie, znalkyně PhDr. I. K., považovala za vadný a domáhala se vypracování revizního znaleckého posudku, který by závěr o týrání dětí buď definitivně potvrdil bez důvodných pochybností, anebo vyvrátil.

7. Z uvedených důvodů se neztotožnila s tím, že by čin spáchala v nepřímém úmyslu, a odmítla, že by jednala se srozuměním, že děti týrá, protože nebyla prokázána ani minimální představa o možnosti, že by svým způsobem výchovy mohla naplnit znaky zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku. K subjektivní stránce soudy nebraly do úvahy, že bylo prokázáno, že je starostlivou a pečující matkou, byť s přísnými výchovnými metodami, a byla negativně ovlivněna enormním psychickým i fyzickým vypětím spojeným s péčí o čtyři nezletilé děti poté, co se její manželství s jejich otcem rozpadlo. Závěry o vině nemají oporu ve výsledcích provedeného dokazování a jsou *contra legem*, neboť její jednání, které není trestným činem, nemohlo být na základě zjištěného skutkového stavu ani správně právně kvalifikováno. V té souvislosti připomenula rovněž zásadu presumpce nevinny a pravidlo *in dubio pro reo*, které měly soudy aplikovat a obžaloby ji zprostit.

8. K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřilo Nejvyšší státní zastupitelství prostřednictvím u něj působící státní zástupkyně, která za námitky nekorespondující s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. označila tvrzení o nesprávném hodnocení důkazů a neúplnosti provedeného dokazování s požadavkem na pořízení revizního znaleckého posudku, jakož i námitku proti porušení zásady *in dubio pro reo*, která se vztahuje výlučně k otázce zjišťování skutkových okolností, nikoliv k právnímu posouzení skutku (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 154/02).

9. Výhrady proti znaku týrání a subjektivní stránce, které mají právní povahu, nepovažovala za důvodné. Odkázala na článek 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, článek 16 odst. 1 a článek 19 Úmluvy o právech dítěte a § 884 občanského zákoníku dotýkající se rodičovské péče s tím, že je možné používat pouze takové výchovné prostředky a v takové míře, která je přiměřená okolnostem, přičemž je třeba je volit nejen s ohledem na věk a charakterové vlastnosti, případně osobní zvláštnosti dítěte, ale především také se zřetelem na povahu činu, od kterého má být dítě napříště odrazeno, aniž by přitom bylo nějak ohroženo zdraví dítěte a jeho rozvoj, při zachování jeho lidské důstojnosti. Uvedla, že v současné době je kulturní zvyk fyzického trestání dětí jevem nežádoucím.

10. V posuzované trestní věci však podle státní zástupkyně nešlo o účinnou korekci nežádoucího chování dětí, ale o jedinou krutou výchovnou metodu, která byla ze strany obviněné jakožto matky vůči dětem používána, a to v kombinaci s psychickým ponižováním, které spočívalo v nadávkách a dalším dehonestujícím chování. Obviněná zjevně překročila hranici trestání dětí, neboť z její strany šlo o agresivní bití, které je možné označit za tyranizující, a to tím spíše, že obviněná uvedený způsob zacházení s dětmi zvolila v důsledku ventilace emocí z neuspokojivého manželského soužití.

11. Ve zjištěném jednání státní zástupkyně shledala intenzitu potřebnou pro naplnění znaku týrání ve smyslu § 198 tr. zákoníku, neboť chování obviněné nelze považovat za přiměřený prostředek trestání jako součásti výchovy dítěte, protože ve svých důsledcích zanechal v psychice dětí negativní následky plynoucí z jeho vyššího stupně hrubosti i bezcitnosti prováděné dlouhou dobu. Takové jednání děti pocíťovaly přinejmenším jako bezohledné, hrubé, bolestivé a ponižující, tedy jako těžké příkoří, o čemž svědčí počínání samotných dětí, které se před obviněnou schovávaly a měly z ní strach a samy také krutosti obviněné oznámily.

12. Státní zástupkyně se ztotožnila se závěry soudů o naplnění subjektivní stránky v nepřímém úmyslu, protože obviněná si byla vědoma, že dětem působí útrapy. Obhajobu obviněné, že jednala v zájmu dětí v přesvědčení o řádném plnění svých rodičovských povinností, nepovažovala za opodstatněnou, naopak zavinění obviněné zahrnovalo jak její představu, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, tak i její srozumění s tím, že takové porušení nebo ohrožení způsobí. K tomu jí vysokoškolské lékařské vzdělání a její intelektové schopnosti i profese poskytovaly dostatečný prostor, a to i přesto, že sama pocítila přísnou výchovu. To, že sama vnímala fyzické trestání dětí jako nežádoucí, je zjevné z toho, že na veřejnosti jednání vůči dětem korigovala a chovala se k nim nenásilně a slušně. Míru společenské škodlivosti jejího činu nesnižují žádné okolnosti, neboť nebylo prokázáno, že by jí manžel a otec dětí nepomáhal, stejně jako nebylo prokázáno, že kapacitně péči o rodinu nezvládala, když pro své koníčky a zájmy si dokázala čas vždy zajistit. Naopak společenskou škodlivost zvyšuje to, že se popsáním způsobem chovala i ke svému nezletilému synu BBBBB trpícímu syndromem ADHD, který si zasloužil zvláštní zacházení. Z uvedených důvodů státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněné je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou

něnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonně lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

14. Dále Nejvyšší soud zkoumal, zda dovolání obsahuje takové výhrady, které naplňují označený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož je možné dovolání opřít, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jeho prostřednictvím je možné namítat zásadně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

15. Obviněná část výhrad v dovolání soustředila proti nesprávné realizaci důkazního řízení, neboť vytýkala, že soudy hodnotily jednostranně znalecké závěry a nevyhověly jejímu požadavku na zpracování revizního znaleckého posudku z oboru školství a kultura, odvětví pedopsychologie, a pokud ji uznaly vinnou na základě neúplného skutkového stavu, porušily zásadu *in dubio pro reo*. Těmito argumenty se snažila podpořit svoji vlastní verzi vystavenou na tvrzení, že šlo z její strany pouze o důslednou a přísnou výchovu, která na dětech nezanechala žádné, natož viditelné stopy.

16. K těmto námitkám, které nemají právní povahu, ale je jimi směřováno pouze ke zpochybnění učiněných skutkových zjištění, Nejvyšší soud předesílá, že se jimi zabýval jen potud, zda nedošlo k porušení zásad spravedlivého procesu ve smyslu článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (srov. stanovisko Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, uveřejněné pod č. 40/2014 Sb.), neboť z jiného důvodu neměl možnost správnost skutkového stavu přezkoumávat [srov. srovnávací materiál č. 36/2004, s. 298, 299 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2002, sp. zn. 3 Tdo 68/2002 (uveřejněné pod č. 16/2002 – T 396 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu), a ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 5 Tdo 482/2002 (uveřejněné pod č. 17/2002 – T 420 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu), či např. usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. ÚS 732/02].

17. Nejvyšší soud neshledal z důvodů v rozhodnutí podrobně rozvedených v postupu soudů nižších stupňů podstatné nedostatky ani vady, které by svědčily o nedodržení zásad vztahujících se k řádnému objasnění věci bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 tr. ř.), učiněné skutkové závěry neobsahují vytýkané nedostatky. Oba soudy nižších stupňů věnovaly potřebnou pozornost všem rozhodným okolnostem a důsledně všechny provedené důkazy hodnotily (§ 2 odst. 6 tr. ř.). Odůvodnění rozhodnutí opřené o skutkový stav zjištěný na základě řetězce navzájem si neodporujících nepřímých důkazů nelze *a priori* považovat za méně přesvědčivé než takové, které by vyplývalo z přímých důkazů, a to ani tehdy, bylo-li možno dokazování doplnit ještě o další nepřímé důkazy (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2013, sp. zn. IV. ÚS 2228/12).

IV. Důvodnost dovolání

č. 34

18. Obviněná v dovolání vytýkala vedle skutkových nedostatků především vady právních závěrů, protože brojila proti úmyslnému zavinění a vadnému posouzení pojmu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1 tr. zákoníku s tvrzením, že šlo pouze o přísnou výchovu.

19. S touto její výhradou se již zejména soud prvního stupně vypořádal, a to nejen v rámci prováděného dokazování, ale i se zřetelem na hmotněprávní stránku zločinu týrání svěřené osoby ve smyslu § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku. Soud posuzoval způsoby, jakými obviněná své děti trestala, a to ze všech rozhodných hledisek, mezi nimiž zdůraznil, že její výchovné metody vykazovaly vysoký stupeň hrubosti, necitlivosti, násilí a zlého nakládání, které trvalo několik let, což vedlo k závěru o naplnění týrání ve smyslu zločinu týrání svěřené osoby. Zdůraznil, že se u dětí rozvinul syndrom týraného dítěte, protože ho pocíťovaly jako příkoří, bály se jejich trestů, a jak psychicky, tak i fyzicky kruté zacházení je zraňovalo. Tím obviněná překročila meze možností užití výchovných metod podle § 884 odst. 2 občanského zákoníku.

20. Odvolací soud se s použitou právní kvalifikací ztotožnil a zdůraznil, že pro intenzivnost jednání obviněné je splněna i nezbytnost použití trestního postihu ve smyslu principu *ultima ratio* (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku), protože s ohledem na škodlivost činu je potřeba uplatnit její trestní odpovědnost a trestněprávní důsledky s ní spojené, neboť odpovědnost podle jiného právního předpisu zde nepostačuje (viz bod 13. odůvodnění přezkoumávaného usnesení).

21. Nejvyšší soud uvedené závěry považuje za správné a jen pro úplnost k námitkám obviněné uplatněným v dovolání dodává, že zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku se dopustí, kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách a páchá-li jej po delší dobu.

22. Jestliže v dovolání obviněná brojila proti tomu, že v tom, jakým způsobem své děti vychovávala a jakými výchovnými metodami na ně působila, byť byly přísné, nelze spatřovat naplnění znaku týrání, nemá tato námitka opodstatnění. Lze s obviněnou souhlasit, že ne každé přísné výchovné opatření proti dítěti musí být považováno za týrání, ale je třeba vždy posuzovat, jaká opatření a výchovné metody byly použity, jaká byla jejich povaha a důraznost, okolnosti, za nichž byly užity, jakož i intenzita, s níž bylo na fyzickou nebo psychickou integritu dítěte působeno. Výchovné metody proto nesmějí přesáhnout hranici, při které již dochází u dětí k utrpění, bolestným důsledkům, případně zraněním a k deformitám psychickém stavu. Výchova nesmí přerůst v týrání, za které se považuje zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocíťuje jako těžké příkoří. Trvalost

pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Podle okolností případu může jít o zlé nakládání působením fyzických útrap, ale i o zlé nakládání v oblasti psychické. Nevyžaduje se, aby u svěřené osoby vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří (srov. rozhodnutí č. 20/1984-I. Sb. rozh. tr., přiměřeně též rozhodnutí č. 20/2006 Sb. rozh. tr.).

23. Obviněnou uplatněná obhajoba, že se z její strany jednalo pouze o přísná výchovná opatření, která považovala za zcela obvyklá podle svých zkušeností z dětství spojených s přísnými postihy své matky, nemůže obstát, protože její chování k dětem výrazně překročilo meze běžných výchovných metod vyjádřených např. v § 884 odst. 2 občanského zákoníku, podle kterého výchovné prostředky lze použít pouze v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, neohrožuje zdraví dítěte ani jeho rozvoj a nedotýká se lidské důstojnosti. K uvedenému je třeba zmínit, že se za výchovné prostředky v uvedeném smyslu nepovažují zdaleka jen negativní prostředky (sankce) a zejména ne jen tresty tělesné. Fyzické tresty na dětech jsou v některých evropských státech právními předpisy přísně zakázány. V České republice k této úpravě ještě výslovně přikročeno nebylo, ale nelze říci, že by právní úprava trestání dětí podporovala. Výchovnými prostředky by se měly rozumět především prostředky aktivující a prevenční. Výchova je nezbytnou složkou rodičovské odpovědnosti, způsob výchovy však musí odpovídat individuálním předpokladům každého dítěte. Výchovné prostředky musí být využívány podle stejných pravidel, podle kterých má probíhat samotná výchova, tedy tak, aby podporovaly rozvoj dítěte, neohrožovaly jeho život a zdraví a nedotýkaly se jeho důstojnosti. Pojem přiměřených výchovných prostředků je třeba vyložit v kontextu s § 81 až § 117 občanského zákoníku upravujících všeobecná osobnostní práva, která se týkají každého člověka, tedy i dítěte (srov. MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Praha: Leges, 2016, s. 1478). Je vhodné též dodat, že tělesné tresty jsou považovány za zásah do lidské důstojnosti, jde o zásah do tělesné integrity trestaného dítěte (viz články 3 a 4 Listiny základních práv Evropské unie).

24. Podle těchto pravidel jsou stanoveny hranice, jež je nezbytné respektovat v rámci rodičovské odpovědnosti, a nelze přisvědčit obviněné, že by se překročení těchto hranic nedalo z hlediska trestněprávní odpovědnosti za jejich exces vymezit. Lze rozpoznat, kdy jde o přijatelné výchovné prostředky, neboť ty jsou založeny na rozumné míře přiměřenosti jejich použití. Taková míra je do značné míry závislá na věku dítěte, jeho rozumové vyspělosti, temperamentu apod., od nichž se odvíjí oprávněnost rodičů vynutit si určité chování dítěte, které zákon charakterizuje jako použití přiměřených výchovných prostředků. Ty lze použít jen v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, za nichž je nutné je použít. Tato oprávnění rodičů jsou však omezena tím, že se rodiče nesmí dotknout důstojnosti dítěte a jakkoliv ohrozit jeho zdraví, jeho tělesný a citový, rozumový a mravní vývoj.

Svůj základ má toto ustanovení v Úmluvě o právech dítěte (Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.), zejména v člancích 16 a 19, které poskytují ochranu dětem před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, apod. (srov. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo. § 655–975. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 924, 925).

25. Uvedená kritéria obviněná svými výchovnými metodami vůči dětem nedodržela. Naopak to, jak se k dětem chovala, jakými prostředky a za jaké prohrěšky je trestala, jakým způsobem s nimi nakládala, a to se zřetelem jak k jejich věku, tak i mravní vyspělosti, svědčí o tom, že se nejednalo o výchovu ve smyslu rodičovské péče, ale o kruté, trýznivé a ponižující zacházení, jímž své děti trestala a týrala nejen fyzicky, ale i psychicky.

26. Pro úplnost je třeba podle závěrů soudů shrnout, že v době ve skutku vymezené uvedeným způsobem týrala své děti, které byly ve věku od tří do třinácti let, opakovaně je bila nejen rukou, ale i za pomoci různých předmětů (ramínka na šaty, lžice na obouvání), kopala je do různých částí těla, včetně hlavy. Způsobovala jim navíc psychické útrapy bezdůvodným nočním buzením, vulgárními nadávkami, urážela je, ponižovala, ničila osobní věci, vyhrožovala jim apod. Přitom nešlo o ojedinělé takto negativní působení na děti, ale o velice často se opakující trestání, které v prohrěšcích, o něž se údajně mělo jednat, nemělo opodstatnění. Tresty psychické i fyzické byly velmi intenzivní, neboť na tělech dětí zanechaly podlitiny či v nich vyvolávaly obavy a strach. Samy již tato strádání nebyly schopny snášet a vydržet, a proto hledaly pomoc dědečka jako jiné dospělé osoby, jíž jediné důvěřovaly.

27. V reakci na námitku obviněné je rovněž vhodné uvést, že není pro závěr o tom, že šlo o týrání, rozhodné, že žádné z týraných dětí nebylo v důsledku jednání vážněji zraněno (s výjimkou podlitin a modřin) a nemuselo vyhledat lékařské ošetření, neboť se nevyžaduje, aby u svěřené osoby vznikly týráním následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho hrubost a bezohlednost nebo bolestivost cítí jako těžké příkoří (srov. rozhodnutí č. 20/1984-I. Sb. rozh. tr.). Z hlediska posouzení intenzity jejího činu a působení na fyzickou i psychickou integritu jejich dětí je významné, že šlo o velmi hrubé, často bolestivé a ponižující chování, které i volbou prostředků (použitých nástrojů k bití) svědčilo o tvrdosti a bezohlednosti, vůbec nerespektující věk a rozumovou vyspělost dětí, jejich citlivost, případně únavu a způsobilost vyplnit přání a požadavky matky. Podstatná pro nepříznivý dopad na děti z hlediska výrazné intenzity byla trvalost krutého zacházení, v jejímž rámci se opakovaly, střídalily a prolínaly různé formy, jimiž obviněná své děti týrala, což umocňovalo necitelné a hrubé zacházení s dětmi. Zjištěné hrubé chování je nutno posuzovat jako celek, tedy jako soubor ataků, které v průběhu let nabývaly na četnosti a intenzitě. Není proto pochyb o tom, že jej všechny čtyři poškozené děti chápaly jako těžké příkoří, o čemž

svědčí i to, že starší z dětí „přebíraly vinu“ na sebe, aby před matkou a jejími krutými tresty ochránily své mladší sourozence.

28. Nebylo možné přisvědčit výhradám obviněné, že by u dětí nedošlo k následkům tohoto jejího jednání, protože, jak již soudy správně zjistily, všechny děti trpí syndromem CAN (*Child Abuse and Neglect*), což je syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, který je definován jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu vývoje dítěte, jenž vznikne v důsledku jakéhokoliv nenáhodného vědomého jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Jde o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem (srov. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo. § 655–975. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 926). Právě toto zjištění (vyplývající ze znaleckého zkoumání dětí) svědčí o tom, že nebylo možné přisvědčit obviněné, že by tvrdé a kruté zacházení s dětmi bylo pouze nutným a byť přísným, přesto však podle ní spravedlivým výchovným opatřením. Zejména tato skutečnost dosvědčuje, že nešlo o běžné potrestání dítěte za prohřešek v chování, ale o trvale tvrdé a surové zacházení, nadměrné nezdůvodnitelné trestání neadekvátní z pohledu volby metod i prostředků (srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2018, sp. zn. 8 Tdo 464/2018).

29. Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud nemohl přisvědčit obviněné, že by své děti netýrала ve smyslu skutkové podstaty podle § 198 odst. 1 tr. zákoníku, naopak se ztotožnil se soudy obou stupňů v tom, že šlo o naplnění pojmu týrání jako znaku objektivní stránky tohoto trestného činu.

30. Jen pro úplnost a nad rámec námitek obviněné je vhodné zmínit, že kromě naplnění znaků základní skutkové podstaty byly soudy správně vymezeny i okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 2 písm. c), d) § 198 tr. zákoníku. Ze všeho, co soudy objasnily, vyplynulo, že obviněná se předmětného jednání dopouštěla současně na čtyřech jí svěřených osobách (nezletilých dětech), což svědčí o naplnění znaku „nejméně na dvou osobách“, byť s různou dobou u některých dětí. Vzhledem k tomu, že se činu dopouštěla po dobu několika roků, protože její trestné jednání je datováno od roku 2012 do 9. 8. 2017, naplnila i přitěžující okolnost spočívající ve znaku „po delší dobu“, za něž se považuje doba řádově několika měsíců (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1934–1936).

31. Nejvyšší soud se poté též vypořádal s dovolacími námitkami obviněné, jimiž soudům vytýkala, že dostatečně nezkoumaly naplnění subjektivní stránky zločinu, jenž jí je kladen za vinu, a neshledal je opodstatněnými.

32. Na podkladě všech uvedených zjištění Nejvyšší soud v souladu se soudy nižších stupňů shledal, že obviněná činem, jenž jí je kladen za vinu, naplnila po formální stránce skutkovou podstatu zločinu podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku. S ohledem na všechny uvedené skutečnosti je třeba zdůraznit, že jde

o čin společensky velmi škodlivý, neboť všechny děti trpí v důsledku trestného jednání obviněné syndromem týraného dítěte (CAN), a ponесou si tedy uvedené důsledky, jimž byly činem obviněné vystaveny, do budoucnosti, a to mimo jiné i proto, že šlo o dlouhodobý stupňující se proces, který závažnost činu podtrhuje.

č. 34

33. Ze všech těchto důvodů, když Nejvyšší soud v projednávané trestní věci neshledal ve skutkových ani právních závěrech soudů obou stupňů obviněnou vytýkané nedostatky, její dovolání posoudil coby celek jako neopodstatněné.

Č. 35

Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku, Pachatel
§ 227 tr. zákoníku

č. 35

Pachatelem přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku nemůže být daňový poradce jako zmocněnec dlužníka (daňového subjektu, který neuhradil daňový nedoplatek), neboť povinnost učinit prohlášení o majetku podle § 180 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů, musí osobně splnit (vykonat) dlužník a nemůže být přenesena na jeho zmocněnce podle § 25 odst. 1 písm. c) a § 27 odst. 1 daňového řádu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1354/2019, ECLI:CZ:NS:2019:5.TDO.1354.2019.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněné E. L. H. podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil v celém rozsahu usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 7 To 239/2019, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 11. 4. 2019, sp. zn. 3 T 3/2019. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 7, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 11. 4. 2019, sp. zn. 3 T 3/2019, byla obviněná E. L. H. uznána vinnou přečinem porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku. Za tento přečin byl obviněné uložen podle § 227 tr. zákoníku a § 67 odst. 2 písm. a) a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku peněžitý trest ve výměře 20 denních sazeb s výší jedné sazby 500 Kč, tedy celkem ve výši 10 000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, uložen náhradní trest odnětí svobody v trvání 2 měsíců.
2. Uvedeného přečinu se obviněná podle citovaného rozsudku soudu prvního stupně dopustila (zjednodušeně popsáno) následovně. Obviněná byla zmocněna

podle § 25 odst. 1 písm. c) a § 28 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „DŘ“), k veškerému zastupování obchodní společnosti D., s. r. o., se sídlem XY (dále jen „obchodní společnost D.“), před správcem daně, tj. včetně exekučního řízení. Dne 31. 10. 2017 byla obviněná do její datové schránky jako zmocněnci obchodní společnosti D. doručena výzva správce daně – Specializovaného finančního úřadu – k podání prohlášení o majetku uvedené obchodní společnosti podle § 180 odst. 1 DŘ ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení, tedy do 15. 11. 2017. Obviněná se prokazatelně dozvěděla o uvedené výzvě nejpozději při podání vysvětlení dne 13. 7. 2018 na Policii České republiky v souvislosti s trestním oznámením podaným správcem daně z důvodu, že na danou výzvu obviněná nereagovala. Zmíněnou povinnost pak obviněná úmyslně nesplnila ani poté, co jí bylo dne 23. 8. 2018 doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání v této věci.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podala obviněná odvolání, o kterém rozhodl Městský soud v Praze usnesením ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 7 To 239/2019, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání obviněné

4. Obviněná E. L. H. podala proti tomuto usnesení odvolacího soudu prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť měla za to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném na nesprávném hmotněprávním posouzení.

5. Dovolatelka namítla chybné právní posouzení vlastního jednání v rozhodnutích soudů nižších stupňů. Zjištěné skutkové okolnosti podle obviněné nedovolují učinit závěr o naplnění subjektivní stránky přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku. Ze znění skutkové podstaty tohoto přečinu je nutno dovodit, že subjektem, který se ho může dopustit, je osoba, jež má povinnost učinit prohlášení o majetku. Dále obviněná citovala § 180 DŘ, z něhož podle ní vyplývá, že osobou povinnou učinit prohlášení o majetku je dlužník. Obviněná nepopírala, že měla od obchodní společnosti D. udělenou plnou moc k jejímu zastupování před správcem daně podle § 25 odst. 1 písm. c) a § 28 DŘ. Vyjádřila však přesvědčení, že povinnost učinit prohlášení o majetku podle § 180 DŘ je uložena pouze a výlučně dlužníkovi, nikoliv daňovému poradci, neboť tato zákonná povinnost podle obviněné nepřechází z dlužníka na daňového poradce pouhým udělením plné moci.

6. Proto obviněná navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a aby věc vrátil posledně uvedenému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

III. Vyjádření k dovolání

7. K dovolání obviněné E. L. H. se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jejího názoru obviněná disponovala platným a účinným zmocněním generální povahy k zastupování daňového subjektu při jednání před správcem daně. Proto podle státní zástupkyně obviněná nesla také trestní odpovědnost za nesplnění povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku dlužníka, jímž byl daňový subjekt, který zastupovala před správcem daně na základě plné moci. Námitku týkající se nedostatku úmyslného zavinění jakožto subjektu odpovědného za jednání naplňující znaky přečinu podle § 227 tr. zákoníku uplatnila obviněná zcela nově až v dovolacím řízení. Pokud jde o tvrzení, že obviněná nebyla způsobilým subjektem ke spáchání uvedeného přečinu, státní zástupkyně upozornila, že obviněná dosud tvrdila, že je osobou oprávněnou jednat za obchodní společnost D. jako daňový subjekt. Státní zástupkyně dále citovala odbornou literaturu, podle níž pachatelem uvedeného trestného činu může být kterákoliv fyzická osoba mající uloženou povinnost učinit pravdivé prohlášení o majetku, v případě právnické osoby pak i osoba oprávněná za ni jednat (a to včetně smluvního zástupce). Takovou osobou podle ní byla i obviněná, která byla zmocněna podle § 25 odst. 1 písm. c) a § 28 DŘ ke všem úkonům činěným za obchodní společnost D., odpovídalo tomu tak i vymezení rozsahu zmocnění udělené obviněné, z něhož bylo zřejmé, že se vztahuje na veškeré úkony, včetně učinění prohlášení podle § 180 DŘ.

8. Proto státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněné jako zjevně neopodstatněné.

IV. Posouzení důvodnosti dovolání

9. Nejvyšší soud po zjištění, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

10. Stěžejní dovolací námitka obviněné E. L. H. spočívala v tom, že jako daňová poradkyně zplnomocněná k zastupování daňového subjektu v daňovém řízení nemohla naplnit znaky skutkové podstaty přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, neboť povinnost učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 180 DŘ se vztahuje pouze k daňovému subjektu jako dlužníku a nepřechází na daňového poradce generálním zmocněním ve smyslu § 25 odst. 1 písm. c) a § 28 DŘ.

11. Nejvyšší soud se proto zaměřil na posouzení uvedené kruciólní otázky, zda obviněná mohla být v daném konkrétním případě pachatelkou přečinu, který jí byl kladen za vinu.

12. V dané věci bylo obviněné kladeno za vinu, že nepodala prohlášení o majetku v daňovém řízení vedeném správcem daně, Specializovaným finančním úřadem, oddělením správy daňových pohledávek, u daňového subjektu, právnické osoby – obchodní společnosti D., u níž byl zjištěn nedoplatek na daňovém účtu u daně z přidané hodnoty převyšující 11 milionů Kč. Jediným jednatelem i společníkem uvedené obchodní společnosti byl po celou dobu její existence, a tedy i po celé daňové řízení, D. K. Obchodní společnost D. zastoupená (jednající) jednatelem D. K. zmocnila daňovou poradkyni, obviněnou E. L. H., v souladu s § 25 odst. 1 písm. c) a § 28 DŘ k zastupování před správcem daně „ve všech věcech, úkonech, řízeních a postupech podle zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu“, jak dokládá plná moc ze dne 14. 5. 2012. Specializovaný finanční úřad jako správce daně vyzval dlužníka, tj. obchodní společnost D., k prohlášení o majetku podle § 180 odst. 1 DŘ (viz výzva ze dne 31. 10. 2017), kterou ovšem poslal zmocněnkyni daňového subjektu, tj. obviněné, a to do její datové schránky, obviněná se týž den (31. 10. 2017) přihlásila do své datové schránky, a datová zpráva jí tak byla doručena. Předtím bylo dne 17. 8. 2017 obviněné též doručeno vyrozumění o výši daňového nedoplatku daňového subjektu. Následně Specializovaný finanční úřad dne 13. 2. 2018 učinil u Finančního úřadu pro Zlínský kraj, územní pracoviště v Z., dožádání, které se týkalo místního šetření, a to provedení ústního jednání s jednatelem daňového subjektu, D. K., a zjištění dalších údajů potřebných k vyřízení daňového nedoplatku, prováděl pak i další úkony (např. rozhodl o zrušení registrace plátce daně z přidané hodnoty).

13. Přechinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku (ve znění účinném od 18. 3. 2017) se dopustil ten, „kdo v řízení před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku nebo se takové povinnosti vyhýbá nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje“. Za toto jednání má být pachatel potrestán trestem odnětí svobody na 6 měsíců až 3 roky, peněžitým trestem nebo trestem zákazu činnosti. Uvedená skutková podstata tak je sice (zdánlivě) formulována jako obecný trestný čin (v rámci třídění trestných činů podle pachatele), neboť výslovně nezuzuje okruh pachatelů jen na určitou skupinu osob (viz užití slova „kdo“), ovšem toto zúžení vyplývá z vymezení objektivní stránky skutkové podstaty daného trestného činu. Naplnění jeho skutkové podstaty totiž předpokládá porušení zákonné povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (tím, že ji pachatel odmítne splnit, vyhýbá se jejímu splnění, resp. uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje). Pachatelem tedy může být jen ten, kdo má zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku. Ve skutečnosti tak jde o tzv. pravý zvláštní delikt (v rámci třídění deliktů podle pachatele), za něž lze označit takový trestný čin, jehož základní skutková podstata vyžaduje, aby pachatel měl zvláštní vlastnost, postavení nebo způsoblost, tedy aby byl konkrétním nebo speciálním subjektem [více k tomu viz ŘÍHA, J. Třídění trestných činů podle pachatele. In: GRÍVNA, T. (ed.). Pocta Pavlu Šámalovi

k 65. narozeninám. Čtvrtstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 217 a násl.]. Obecně lze uvést, že pachatelem může být jen ta fyzická osoba, která má podle jiného právního předpisu povinnost učinit prohlášení o svém majetku (pomine-li se nyní pro další odůvodnění otázka trestní odpovědnosti právnické osoby, která ovšem může být též pachatelem takového trestného činu – viz § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů). V případě prohlášení o majetku právnické osoby to bude i ta fyzická osoba, která je v daném řízení oprávněna jednat za takovou právnickou osobu a učinit za ni prohlášení o majetku (jako příklad se zpravidla uvádí statutární orgán právnické osoby, jeho člen, ale i zaměstnanec či smluvní zástupce). K tomu viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2284; shodně DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 1460 a násl. V obou komentářích se ovšem vykládá původní znění § 227 tr. zákoníku, který užíval formulaci „zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat“, která byla nahrazena slovním spojením „zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku“, a to novelizací provedenou zákonem č. 55/2017 Sb. s účinností od 18. 3. 2017. V každém případě však i při prohlášení činěném za právnickou osobu musí jít o fyzickou osobu, které lze podle jiného právního předpisu uložit takovou povinnost. Proto bude záležet též na vymezení konkrétní fyzické osoby, již lze uložit povinnost učinit prohlášení o majetku, jak vyplývá z mimotrestního právního předpisu, na který se tímto odkazuje. V daném případě mělo jít o porušení povinnosti učinit prohlášení o majetku v daňovém řízení podle § 180 DŘ, a proto je třeba se zaměřit na příslušná ustanovení tohoto právního předpisu a posoudit, nakolik je možno dovodit, že obviněné jako zmocněnkyni právnické osoby bylo možno uložit povinnost učinit takové prohlášení o majetku.

14. Nejprve je zapotřebí připomenout příslušná znění relevantních ustanovení daňového řádu, na která odkazovaly jak soudy nižších stupňů, tak i obviněná v dovolání, jakož i na některá další ustanovení, na něž nebylo odkazováno.

15. Podle § 25 odst. 1 písm. c) DŘ zástupcem osoby zúčastněné na správě daní je zmocněnec. Daňový řád v § 25 odst. 2 dále stanoví: „Zastupování zástupcem nevylučuje, aby správce daně v případech, kdy je osobní účast zastoupeného nezbytná, jednal se zastoupeným přímo, nebo aby ho vyzval k vykonání některých úkonů. Zastoupený je povinen výzvě správce daně vyhovět. O tomto jednání nebo výzvě správce daně bezodkladně vyrozumí zástupce.“ Podle § 27 odst. 1 DŘ „osoba zúčastněná na správě daní si může zvolit zmocněnce, s výjimkou případů, kdy má při správě daní něco osobně vykonat“.

16. Ustanovení § 180 DŘ o prohlášení o majetku zní takto: Nebyl-li nebo nemohl-li být vymáhaný nedoplatek uhrazen daňovou exekucí příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb, má na výzvu správce daně

dlužník povinnost podat ve stanovené lhůtě prohlášení o majetku. Lhůta pro podání prohlášení o majetku nesmí být kratší než 15 dnů ode dne doručení výzvy. Ve výzvě správce daně poučí dlužníka o povinnostech spojených s doručením výzvy a případných následcích spojených s nepodáním prohlášení nebo uvedením nepravdivých anebo hrubě zkeslených údajů; ohledně nesplnění této povinnosti není správce daně vázán povinností mlčenlivosti pro účely trestního řízení (odst. 1). V prohlášení o majetku je dlužník povinen uvést úplné a pravdivé údaje o svém majetku, včetně majetku patřícího do společného jmění manželů. Podpis dlužníka na prohlášení o majetku, které není podáno ústně do protokolu nebo prostřednictvím datové zprávy podle § 71 odst. 1 DR, musí být úředně ověřen (odst. 2). V prohlášení o majetku je dlužník povinen uvést: a) plátce mzdy, nebo jiného příjmu postižitelného srážkami ze mzdy, a výši těchto svých nároků, b) poskytovatele platebních služeb, u nichž má peněžní prostředky na účtech, čísla účtů a výši peněžních prostředků na nich, c) osoby, vůči nimž má jiné peněžité pohledávky, důvod, výši a den splatnosti těchto pohledávek, d) osoby, vůči nimž má jiná majetková práva nebo nárok na jiné majetkové hodnoty, jejich důvod a hodnotu, popřípadě datum, kdy má být plněno, e) movité věci, které vlastní, popřípadě na nichž má spoluvlastnický podíl, s výjimkou věcí, které nepodléhají výkonu rozhodnutí, místo, popřípadě osobu, u které se nacházejí; totéž platí i o vkladních knížkách, vkladních listech a jiných formách vkladů, cenných papírech, včetně zaknihovaných a imobilizovaných, listinách, jejichž předložení je třeba k uplatnění vlastnického práva k věci, ceninách, peněžích a dalších platebních prostředcích, f) nemovité věci, které vlastní, popřípadě na nichž má spoluvlastnický podíl, a jeho výši, g) obchodní závody, které vlastní, a jejich umístění, h) další majetek neuvedený pod písmeny a) až g) výše, i) právní závady, které vážnou na uvedeném majetku, j) výslovné prohlášení o tom, že o svém majetku, včetně majetku patřícího do společného jmění manželů, uvedl úplné a pravdivé údaje (odst. 3). Učinil-li dlužník prohlášení o svém majetku u správce daně v uplynulých 6 měsících, správce daně vyzve dlužníka pouze ke sdělení změny a doplnění prohlášení o majetku. Stejný postup se uplatní, pokud dlužník předloží protokol o prohlášení o majetku spolu se seznamem majetku, který byl v uplynulých 6 měsících sepsán soudem (odst. 4). Dlužník není povinen podat prohlášení o majetku, ke kterému byl správcem daně vyzván, jestliže: a) je vůči dlužníku zahájeno insolvenční řízení, b) je u dlužníka zavedena nucená správa, dočasná správa nebo správa pro řešení krize, nebo c) vymáhaný nedoplatek zanikl (odst. 5). Právní jednání dlužníka týkající se jeho majetku, s výjimkou právního jednání spočívajícího v běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb a správy majetku, včetně jeho běžné údržby, které dlužník učinil poté, co mu byla doručena výzva podle odstavce 1, popřípadě výzva podle odstavce 4, jsou vůči správci daně a dalším osobám, které mají proti dlužníkovi pohledávku vymahatelnou na základě exekučního titulu, neúčinné (odst. 6).

17. Uvedená ustanovení užívají různá označení subjektů, které mohou vystupovat v daňovém řízení. V části druhé daňového řádu, tj. v obecné části o správě daní, jsou v hlavě první ustanovení věnována správci daně a osobám zúčastněným na správě daní. Zatímco správci daně je věnován díl první uvedené hlavy, osobám zúčastněným na správě daní a zastoupení je věnován druhý díl této hlavy. V ustanovení § 20 odst. 1 DŘ je definován daňový subjekt, jímž se rozumí osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně (odkazuje se tak na jiné hmotněprávní daňové zákony). Dalšími osobami zúčastněnými na správě daní mohou být podle § 22 DŘ třetí osoby, jimiž se rozumí jiné osoby než daňový subjekt, které mají práva a povinnosti při správě daní, nebo jejichž práva a povinnosti jsou správou daní dotčena. Osoby zúčastněné na správě daní (tj. daňové subjekty nebo třetí osoby) mohou být podle § 25 DŘ zastoupeny, přičemž jedním ze zástupců může být i zmocněnec na základě plné moci podle § 25 odst. 1 písm. c) DŘ.

18. Ustanovení § 25 odst. 2 DŘ však představuje jakýsi průlom do práva osoby zúčastněné na správě daní (tedy i daňového subjektu) být zastoupena, neboť umožňuje správci daně jednat s daňovým subjektem přímo bez ohledu na existenci jeho zastoupení. Tento průlom do principu zastoupení je přitom striktně vázán na případy, kdy je osobní účast zastoupeného nezbytná a účelná. Daňový řád výslovně stanoví, že v případech, kdy je nezbytná osobní účast zastoupené osoby zúčastněné na správě daní (tedy i daňového subjektu), může a vlastně též musí správce daně (jako orgán vykonávající státní moc) jednat přímo se zastoupenou osobou a případně ji vyzvat k tomu, aby některé úkony vykonala sama, a nikoli prostřednictvím svého zástupce (viz BAXA, J. a kol. Daňový řád. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 147). V rámci správy daní totiž existují úkony, při nichž je přítomnost osoby zúčastněné na správě daní nezastupitelná, případně které musí tato osoba sama přímo vykonat, což mohou být například výslechy svědka či účastníka řízení (tedy daňového subjektu) – shodně viz LICHNOVSKÝ, O., ONDRÝSEK, R. a kol. Daňový řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 108. V každém případě je však správce daně povinen vyzkoušet zástupce osoby zúčastněné na správě daní o tom, že vyžaduje přímé jednání této osoby (§ 25 odst. 2 DŘ *in fine*). Zákon žádá bezodkladné vyzkoušení zástupce, jímž se nepochybně míní i vyzkoušení předem, tj. před konáním úkonů, v případě nemožnosti takového vyzkoušení pak ihned poté, odpadne-li překážka tomu bránící.

19. Tomuto konceptu odpovídá též úprava obsažená v § 27 odst. 1 DŘ, podle něhož si osoba zúčastněná na správě daní (tj. i daňový subjekt) může zvolit zmocněnce. Toto pravidlo je limitováno ovšem tím, že to neplatí v případech, kdy má taková osoba při správě daní něco osobně vykonat. Daňový řád přitom opustil dřívější koncepci omezené a neomezené plné moci, z níž vycházela předchozí právní úprava a stanovil její jednoznačný rozsah, jakož i nový způsob doručování

pro účely daňového řízení (podle § 41 odst. 1 DŘ se pak doručuje v rozsahu jeho oprávnění jen zástupci).

č. 35

20. Z uvedeného tak lze vyvodit následující obecná východiska. Pokud zákon či správce daně na základě zákona uloží zastoupené osobě zúčastněné na správě daní povinnost provést v rámci správy daní nějaký úkon osobně, nemůže se tato osoba nechat zastoupit pro daný úkon, případně jí udělená plná moc je pro daný úkon neúčinná. Mělo by nicméně vždy jít o případy, kdy je osobní jednání osoby zúčastněné na správě daní nevyhnutelné, resp. jednání zástupce je neslučitelné s povahou takového úkonu (např. daňový subjekt má informovat o skutečnostech, které osobně prožil, osoba zúčastněná na správě daní má vypovídat v postavení svědka atd.). Tímto omezením jednání zmocněnce zákon pouze doplňuje obecné pravidlo, podle nějž může správce daně v odůvodněných případech jednat s osobou zúčastněnou na správě daní přímo (BAXA, J. a kol. Daňový řád. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 157).

21. Judikatura Nejvyššího správního soudu se již v některých případech vyjadřovala k tomu, kdy jde, resp. nejde o úkony, které musí osoba zúčastněná na správě daní vykonat osobně. Lze však připomenout i bohatou judikaturu vztahující se k výkladu jiných právních předpisů, které též rozlišují úkony, jež lze vykonat v zastoupení a osobně, jako např. § 42 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „s. ř. s.“). Tak např. v rozsudku ze dne 24. 7. 2019, sp. zn. 6 As 92/2019, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že zaplacení soudního poplatku není úkonem, který má osobně vykonat účastník řízení, a proto je-li účastník řízení zastoupen, výzva k zaplacení soudního poplatku se doručuje podle § 42 odst. 2 s. ř. s. pouze jeho zástupci. Podobně k § 42 odst. 2 s. ř. s. uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 8 Afs 154/2006, že doložení osobních, majetkových a výdělkových poměrů žalobce k žádosti o osvobození od soudních poplatků není úkonem, který by měl účastník řízení vykonat osobně. Viz dále i rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2005, sp. zn. 2 Afs 187/2004, publikovaný pod č. 726/2005 Sbírkou rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, týkající se zaplacení soudního poplatku, nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2008, sp. zn. 9 As 30/2008, k odstranění vad podání. Z judikatury Nejvyššího správního soudu také vyplývá, že v případě ústního jednání před správním orgánem obecně není nezbytná osobní účast účastníka řízení, pokud nemá osobně něco vykonat, jako např. být vyslechnut, aby přitom bylo dosaženo cíle řízení (tak například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 12. 2013, sp. zn. 8 As 53/2013, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. 2 As 111/2011).

22. Otázkou možnosti předvolání daňového subjektu přímo, pokud je jeho osobní účast nezbytná, resp. nutná (a to ve smyslu § 25 odst. 2 a § 100 odst. 1 DŘ, resp. dříve platného § 10 odst. 4 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2010), se poměrně podrobně zabýval Nejvyšší správní soud ve svých dvou následujících rozsudcích. V rozsudku ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 7 Aps 2/2010, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že „nutným případem“, v němž správce daně může požadovat po daňovém subjektu osobní aktivitu, nemůže být nikdy sama o sobě okolnost, že správce daně chce či považuje za potřebné, vhodné nebo rozumné, aby mu daňový subjekt sdělil nějaké informace, a že (nahlíženo hledisky vhodnosti a hospodárnosti) se takový způsob zjištění rozhodných skutkových otázek jeví být účelný. Dále učinil závěr, že okruh těch situací, kdy může správce daně vyžadovat tuto osobní aktivitu, je „nanejvýš úzký a rozhodně do něj nespadá požadavek, aby se daňový subjekt osobně účastnil ústního jednání jen proto, že tento způsob komunikace se správci daně jeví být nejpraktičtější a nejefektivnější s ohledem na povahu podnikatelské činnosti daňového subjektu, z níž se generují jeho zdanitelné příjmy“. Nejvyšší správní soud k tomu připomněl i základní zásady, na nichž stojí daňové řízení, a základní práva daňového subjektu, který nemá zásadně povinnost dostavit se osobně na předvolání ke správci daně a nemá ani povinnost vypovídat či sdělovat jakékoli informace ve věci týkající se daňové povinnosti tohoto daňového subjektu, neboť jde o jeho právo, a nikoli o povinnost. V daném případě šlo o opakované předvolávání daňového subjektu k zodpovězení otázek souvisejících s bouráním masa a výrobou masných výrobků, k čemuž podle závěrů Nejvyššího správního soudu nebylo zapotřebí osobní výpovědi daňového subjektu, ale postačovalo objasnění skutečností zástupcem.

23. Na uvedené názory navázal i rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. 52 Af 32/2012. Z jeho odůvodnění vyplývá, že správce daně sice může předvolat k podání vysvětlení přímo daňový subjekt (resp. i jeho statutární orgán), pokud je však jeho osobní účast nutná (nezbytná), což ovšem neodůvodňují obchody vzbuzující určité pochybnosti, které zasluhují vysvětlení. Je totiž věcí procesní strategie daňového subjektu, který nese důkazní břemeno (§ 92 odst. 3 DŘ), jakou obranu zvolí, sankcí ze strany správce daně je pak stanovení daně podle pomůček podle § 98 DŘ. Zmíněný soud připomněl závěry z výše uvedeného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 7 Aps 2/2010, že jedinou výjimkou z tohoto pravidla je situace, kdy je nutná osobní účast daného subjektu, tedy kdy je role určité fyzické osoby, tj. statutárního orgánu daňového subjektu – právnické osoby, nenahraditelná, nezastupitelná a musí vykonat určitou věc osobně, přičemž okruh takových situací nebude velký, resp. půjde o situace ojedinělé. V daném případě přitom podle přesvědčení krajského soudu mohl objasnit nejasnosti ohledně obchodů i zástupce daňového subjektu. K tomu krajský soud odkázal i na úpravu obsaženou v § 126 odst. 4 a § 131 odst. 1 o. s. ř., kterou lze pro účely daňového řízení užít analogicky a podle níž lze fyzickou osobu, která je statutárním orgánem právnické osoby, vyslechnout v řízení, jehož účastníkem je tato právnická osoba, jen podle § 131 o. s. ř., tedy jako

účastníka řízení, pokud dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak a jestliže s tím tato osoba souhlasí.

24. Vzhledem k uvedené judikatuře se tak zdá, že majetkové poměry v daňovém řízení zásadně může objasnit i zástupce daňového subjektu jako osoby zúčastněné na správě daní. Proto je třeba se zabývat povahou povinnosti učinit prohlášení o majetku podle § 180 DŘ a tím, nakolik jde o běžnou povinnost, kterou může učinit za osobu zúčastněnou na správě daní její zástupce, resp. nakolik jde o zvláštní povinnost přímo takové zastoupené osoby.

25. Předně je třeba uvést, že ustanovení o prohlášení o majetku podle § 180 DŘ je obsaženo ve třetí části daňového řádu (zvláštní část o správě daní) v hlavě páté (placení daní) v dílu pátém (vymáhání daní), oddílu prvním (daňová exekuce). Povinnost podat ve stanovené lhůtě prohlášení o majetku podle § 180 odst. 1 DŘ na výzvu správce daně ukládá zákon v uvedeném ustanovení dlužníku. Označení „dlužník“ je legislativní zkratkou obsaženou v § 176 odst. 2 písm. c) DŘ a rozumí se jím „označení daňového subjektu, který neuhradil nedoplatek“. To, co se rozumí nedoplatkem, vyplývá především z § 153 odst. 1 DŘ („Nedoplatek je částka daně, která není uhrazena, a uplynul již den splatnosti této daně; nedoplatek je rovněž neuhrazené příslušenství daně, u kterého již uplynul den splatnosti, popřípadě též neuhrazená částka zajištěné daně.“). Ustanovení § 180 odst. 1 DŘ sice ukládá povinnost učinit prohlášení o majetku dlužníkovi, tedy daňovému subjektu, u něhož je evidován neuhrazený nedoplatek na dani, z toho ovšem přímo nelze dovodit, že by zastoupení nebylo možné, neboť i v jiných ustanoveních jsou ukládány povinnosti přímo daňovému subjektu a není pochyb o tom, že je za něj může splnit zástupce (viz např. § 92 odst. 3 DŘ, podle něž daňový subjekt prokazuje všechny skutečnosti, které je povinen uvádět v daňovém tvrzení, dodatečném daňovém tvrzení a dalších podáních). Je zde třeba vyjít spíše z povahy a podstaty, jakož i z celkové právní úpravy tohoto institutu.

26. Ustanovení § 180 DŘ je obdobou právní úpravy prohlášení o majetku známé z občanského soudního řádu, v němž je podrobněji obsažena v § 260a až § 260h o. s. ř. Při rekonstrukci daňového řízení se zákonodárce zjevně významně inspiroval uvedenou úpravou, některé otázky upravil pro účely daňového řízení poněkud odlišně, některé však nezahrnul do této zvláštní úpravy. Stanovení vzájemného vztahu § 180 DŘ a § 260a až § 260h o. s. ř. je tak problematické, a to zvláště tam, kde daňový řád nemá žádnou úpravu. Jakkoliv se objevují názory, že § 180 DŘ je speciální, a úprava obsažená v občanském soudním řádu se proto (pro účely daňové exekuce) vůbec nepoužije (tak např. LICHNOVSKÝ, O., ONDRÝSEK, R. a kol. Daňový řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 672), není takové vyjádření zřejmě zcela přesné. Daňový řád totiž počítá s obecnou subsidiární použitelností ustanovení občanského soudního řádu v § 177 odst. 1 DŘ, podle něž se postupuje při daňové exekuci podle občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon (daňový řád) jinak. Jde hned o první ustanovení oddílu věnova-

ného daňové exekuci. Proto lze dospět k závěru, že pro řešení otázek výslovně neupravených daňovým řádem se podle § 177 odst. 1 DŘ i při prohlášení o majetku použijí § 260a až § 260h o. s. ř. o prohlášení o majetku (shodně BAXA, J. a kol. Daňový řád. Komentář, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 1122).

27. Na rozdíl od prohlášení o majetku podle § 260a a násl. o. s. ř. se podle § 180 DŘ nevyžaduje vždy konat jednání, ke kterému by se povinná osoba podávající prohlášení o majetku musela osobně dostavit. Protože prohlášení o majetku podle § 180 DŘ může učinit dlužník jak ústně do protokolu, tak i písemně, přitom závisí na jeho volbě, jaký způsob zvolí, neupravuje daňový řád ani otázky týkající se předvolání osob, které mají učinit prohlášení o majetku. Přitom právě § 260c o. s. ř., jímž je specificky upraven okruh osob, kterým má být doručováno, je právě oním možným subsidiárně použitelným ustanovením, z něhož lze dovodit, která osoba má učinit prohlášení o majetku. Proto je třeba stanovit tento okruh osob i ve spojitosti s výkladem § 180 odst. 2 DŘ, o němž bude zmínka níže.

28. Ustanovení § 260c odst. 3 o. s. ř. totiž pregnantně vymezuje, která osoba má být předvolána k prohlášení o majetku, je-li povinným právnická osoba, takto: „Je-li povinnou právnická osoba, soud předvolá toho, kdo je jejím statutárním orgánem; vykonává-li působnost statutárního orgánu více osob vedle sebe, předvolá soud kteroukoliv z nich. Jestliže statutární orgán tvoří více osob, soud předvolá jeho předsedu; není-li to dobře možné, lze předvolat každého člena tohoto orgánu, který je oprávněn za právnickou osobu jednat. U právnické osoby v likvidaci soud předvolá likvidátora.“ Je-li v občanském soudním řízení povinným fyzická osoba, předvolá soud ji a tato osoba se musí dostavit osobně a osobně učinit prohlášení o majetku. Je-li povinným jiná právnická osoba než obec nebo vyšší územní samosprávný celek (k tomu viz § 260c odst. 2 o. s. ř.), soud předvolá osobu, která je jejím statutárním orgánem (např. ředitele státního podniku), vykonává-li působnost statutárního orgánu vedle sebe více osob (např. u společnosti s ručením omezeným s více jednateli), může soud předvolat kteroukoliv z nich. Tvoří-li statutární orgán více osob, tedy jde-li o kolektivní orgán, jako je např. představenstvo akciové společnosti nebo družstva, soud předvolá jeho předsedu (např. předsedu představenstva) nebo, není-li to možné, jeho člena, který je v souladu s hmotněprávní úpravou oprávněn jednat jménem právnické osoby. U právnické osoby, která je v likvidaci, se předvolává likvidátor. Přitom předvolání jiných než výše uvedených osob je nepřipustné, a to i kdyby šlo o zaměstnance, který jinak může jednat za právnickou osobu [viz § 21 odst. 1 písm. b) o. s. ř.]. K tomu viz blíže DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád. II. díl. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2142; shodně SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1034. Vychází se totiž z toho, že prohlášení o majetku je specifický právní úkon, který nemůže učinit kterákoliv osoba, jež jinak může zastupovat právnickou osobu v občanském soudním řízení. Taková osoba, která byla

na základě uvedeného zákonného ustanovení předvolána k prohlášení o majetku, se též musí osobně dostavit k tomuto úkonu, jak vyplývá z § 260c odst. 4 o. s. ř. Je vyloučeno zvolit si k tomu zástupce podle § 24 o. s. ř., protože takový postup se v praxi pokládá za porušení povinnosti osobně se dostavit, která může být sankcionována i pořádkovou pokutou. Je tudíž zřejmé, že pro účely prohlášení o majetku počítá občanský soudní řád s osobní povinností taxativně vymezených osob učinit prohlášení o majetku, a to v rámci jejich osobního výsledku provedeného soudem, k němuž se tyto osoby musí též osobně dostavit. Zastoupení je přitom nepřípustné.

29. Takové pojetí lze ovšem přenést i do daňového řízení a do prohlášení o majetku podle § 180 DŘ, a to za užití § 177 odst. 1 DŘ umožňujícího subsidiární použitelnost občanského soudního řádu tam, kde chybí výslovná úprava v daňovém řádu.

30. Názoru, že prohlášení o majetku je osobním úkonem dlužníka, nasvědčuje též legislativní úprava obsažená v druhé větě § 180 odst. 2 DŘ. Prohlášení o majetku v daňovém řízení, jak již bylo zmíněno, lze učinit jednak ústně do protokolu (zde by se měla subsidiárně použít úprava obsažená v § 260c o. s. ř., jak bylo uvedeno shora), jednak písemně. Nároky na obsahové náležitosti písemného prohlášení o majetku stanoví právě § 180 odst. 2 DŘ, a to vedle obsahových náležitostí (jak stanoví jeho první věta) i náležitosti formální (viz právě jeho druhá věta). Z uvedené druhé věty § 180 odst. 2 DŘ („Podpis dlužníka na prohlášení o majetku, které není podáno ústně do protokolu nebo prostřednictvím datové zprávy podle § 71 odst. 1, musí být úředně ověřen.“) vyplývá dvojí možný způsob ověření totožnosti pisatele takového písemného prohlášení o majetku. V případě prohlášení o majetku učiněného v listinné podobě zasílaného běžnou poštou se vyžaduje úředně ověřený podpis dlužníka na listině obsahující prohlášení o majetku, aby bylo možno jednoznačně ztotožnit podatele s prohlášením (viz ROZEHNAL, T. Daňový řád. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 331). Nelze tedy účinně podat prohlášení o majetku v písemné podobě s pouhým běžným podpisem. Jde o kvalifikovanou formu projevu vůle dlužníka, který musí mít takové prohlášení pod přímou kontrolou, byť by se na jeho zpracování případně podílel i někdo jiný (podobně jako si jednatel jako statutární orgán vyslychaný soudem podle § 260a a násl. o. s. ř. může nechat jinou osobou zpracovat podklady potřebné k učinění pravdivého prohlášení o majetku společnosti s ručením omezeným, např. inventurou majetku, stále však jde o osobní prohlášení takového jednatele). Obdobný význam má i další alternativa v podobě učinění prohlášení o majetku prostřednictvím datové zprávy podle § 71 odst. 1 DŘ, a to datové zprávy a) podepsané způsobem, s nímž jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu, nebo b) s ověřenou identitou podatele způsobem, kterým se lze přihlásit do jeho datové schránky.

31. Lze tedy uzavřít, že zákonodárce se při koncipování úpravy prohlášení o majetku v daňovém řádu zjevně inspiroval úpravou obsaženou v občanském

soudním řádu, na nějž v jiných souvislostech než zde vykládaných též odkazoval v důvodové zprávě k § 180 DŘ. Oproti úpravě obsažené v § 260a a násl. o. s. ř. však rozšířil a též zjednodušil možnosti dlužníka (v porovnání s povinným v civilním procesu), jak úspěšně učinit prohlášení o majetku. Není totiž třeba se vždy dostavit na předvolání ke správci daně a v rámci výslechu učinit prohlášení o majetku (jako je tomu v civilním procesu), postačí učinit takové prohlášení i písemně. Je však třeba stále trvat na tom, že jde o osobní povinnost dlužníka, tedy daňového subjektu, který neuhradil daňový dluh, čemuž nasvědčuje i to, že na takovém jeho prohlášení v listinné podobě musí být připojen jeho vlastnoruční ověřený podpis (a nikoli ověřený podpis jeho zástupce), resp. že tak musí učinit prostřednictvím datové zprávy se svým elektronickým podpisem, resp. prostřednictvím vlastní datové schránky, aby bylo možno ověřit jeho identitu.

32. Nejvyšší soud proto na základě shora provedeného rozboru dospěl k závěru, že i v daňovém řízení při prohlášení o majetku podle § 180 DŘ, podobně jako v případě prohlášení o majetku v civilním procesu vzhledem k § 260c odst. 3 o. s. ř., musí učinit prohlášení o majetku osobně ten, kdo je dlužníkem, a v případě, je-li jím právnická osoba, pak ten, kdo je statutárním orgánem právnické osoby; je-li jich více vedle sebe, kdokoli z nich, jde-li o kolektivní orgán, jeho předseda, případně jiný jeho člen, v případě právnické osoby v likvidaci její likvidátor. Právě tyto osoby totiž mají mít nejlepší a ucelený přehled o majetku právnické osoby (a v případě, pokud jej nemají, mají nejučinnější nástroje, jak jej zjistit). Nebylo by totiž logické žádat podání prohlášení o majetku od osoby, která má jen omezenou a zprostředkovanou znalost od zastupované osoby a která sice může pravdivě přiznat veškerý majetek, o němž ví, přesto nemusí jít o úplné přiznání majetku povinné osoby, neboť o něm nemá přehled. Pak by byly zbytečné jakékoliv hrozby sankcionováním nepravdivého či hrubě zkresleného prohlášení o majetku, protože by bylo možné snadno se vyhnout postihu tím, že dlužník (případně povinný v civilním procesu) za sebe pošle zástupce, jemuž by ovšem nepředal žádné informace. Takové důsledky opačného postupu a výkladu (tj. že zákonná povinnost učinit pravdivé a úplné prohlášení o majetku dlužníka stíhá i daňového poradce jako zástupce v daňovém řízení) jsou proto zcela absurdní a nepřijatelné (*argumentum reductionis ad absurdum*).

33. Shora uvedený výklad o omezeném okruhu osob, jimž zákonodárce ukládá osobní a nepřenositelnou povinnost učinit prohlášení o majetku (v případě § 180 DŘ jde o osobní povinnost dlužníka), lze podpořit i další argumentací. Tak např. zatímco o podání prohlášení o majetku daňovým poradcem se § 180 DŘ nezmiňuje, v jiných souvislostech se výslovně pamatuje na angažmá daňového poradce – tak při zpracování a podání daňového přiznání daňovým poradcem podle § 136 odst. 2 DŘ se prodlužuje lhůta na 6 měsíců (oproti standardním 3 měsícům). Daňový poradce je také schopen vyhotovit daňové přiznání na základě podkladů poskytnutých daňovým subjektem, v jehož zájmu je předat veškeré potřebné pod-

klady daňovému poradci ke zpracování daňového přiznání, aby se vyhnul případnému postihu správcem daně. V případě daňové exekuce vůči daňovému dlužníku je ovšem situace jiná, zde je zapotřebí dohledat účinným způsobem majetek, který by mohl být postižen (v tomto směru se právě ochota daňového subjektu ke spolupráci nepředpokládá, proto se plnění povinností vynucuje i pod hrozbou trestní sankce). Daňový poradce navíc nemůže mít dostatečný přehled o veškerém majetku dlužníka, protože vychází jen z informací, které mu poskytl daňový subjekt. Náplní práce daňového poradce ani není spravovat majetek dlužníka, ale poskytnout mu (úplatnou) službu v oblasti daňového poradenství. Něco jiného je také zastupování daňového subjektu v průběhu daňového řízení, a to i v rámci dokazování. I zde má činnost daňového poradce smysl, stejně tak má své *ratio* i možnost nechat se plně zastoupit daňovým poradcem. Je pak věcí komunikace mezi daňovým subjektem a jeho zástupcem, jakou strategii zvolí, zda poskytnou správci daně potřebnou součinnost pro stanovení vlastní daňové povinnosti, resp. unesou důkazní břemeno k prokázání vlastních daňových tvrzení, anebo zda se vystaví nebezpečí stanovení daně podle pomůcek podle § 98 DŘ (viz k tomu shora i s odkazy na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu). I v tom je ovšem patrná odlišnost od prohlášení o majetku.

34. Nejvyšší soud proto na základě výše provedeného rozboru dospěl k závěru, že povinnost podle § 180 DŘ se vztahuje výlučně na dlužníka, tj. na daňový subjekt, který neuhradil daňový nedoplatek; jde o jeho osobní povinnost, kterou nelze přenést na zmocněnce ve smyslu § 25 odst. 1 písm. c) DŘ, neboť jde o případ, kdy se právě po něm vyžaduje, aby něco osobně vykonal ve smyslu § 27 odst. 1 DŘ. Daňový poradce, který v daňovém řízení zastupuje daňového dlužníka, tedy není osobou, již by bylo možno uložit zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku podle § 180 DŘ, a proto ani není osobou, která by se mohla jako pachatel dopustit přečinu porušení povinností učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku v žádné z jeho alternativ, neboť není nositelem takové zákonné povinnosti. Uvedenou zákonnou povinnost nelze přitom přenášet na další osoby a vyvozovat pak jejich trestní odpovědnost (nejde o sankcionování porušení smluvně převzaté povinnosti, ale povinnosti zákonné). Toto pojetí ovšem nebrání případnému postihu tzv. extranea, který nesplňuje základní podmínku pachatelství (zvláštní vlastnost v podobě zákonné povinnosti učinit prohlášení o majetku), za jinou formu účasti na trestném činu, typicky pak pro účastenství v užším smyslu, tj. pro organizátorství, návod či pomoc podle § 24 odst. 1 tr. zákoníku, kdyby se zjistilo, že nějakým způsobem kauzálně přispěl ke spáchání trestného činu (či jeho pokusu) jiným, tzv. hlavním pachatelem.

35. V daném případě je však zřejmé, že takové jednání (v podobě účastenství na trestném činu jiné osoby) nebylo obviněné E. L. H. kladeno za vinu, naopak její vina byla dovozována z toho, že nesplnila zákonnou povinnost učinit za dlužníka (tj. obchodní společnost D.) prohlášení o jeho majetku, ač nebyla jeho statutár-

ním orgánem, ale byla pouhou zmocněnkyní, které ovšem nelze uložit uvedenou povinnost v souladu se zákonem, jak bylo rozvedeno shora, tím méně pak není možno její nesplnění postihovat prostředky trestního práva. Lze tedy uzavřít, že správce daně se v tomto konkrétním případě obracel s požadavkem na učinění prohlášení o majetku na nesprávnou osobu (obviněnou), které vůbec neměl ukládat povinnost učinit prohlášení o majetku. Proto nelze postihovat nesplnění této povinnosti obviněnou ani prostředky trestního práva.

36. Jelikož soudy prvního i druhého stupně posoudily chybně otázku způsobilosti obviněné být subjektem přečinu podle § 227 tr. zákoníku, jímž nemůže být obviněná jako zmocněnkyně daňového dlužníka, neboť ji netíží zákonná povinnost učinit prohlášení o majetku zastupovaného dlužníka v daňovém řízení podle § 180 DŘ, nemohla jejich rozhodnutí obstát a musela být v celém rozsahu zrušena, protože obviněná měla být naopak zproštěna obžaloby státního zástupce.

V.

Závěrečné shrnutí

37. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud shledal dovolání obviněné E. L. H. důvodným, podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil jak napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 7 To 239/2019, tak i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 11. 4. 2019, sp. zn. 3 T 3/2019, zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 7, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. S ohledem na shora uvedený rozbor a závazný názor Nejvyššího soudu je namístě zprostit obviněnou obžaloby, neboť skutkem kladeným jí za vinu nespáchala žádný trestný čin (a není ani důvod pro postoupení věci jinému orgánu).

Č. 36

č. 36

Jednání za právnickou osobu, Konkrétní subjekt, Speciální subjekt
§ 114 odst. 2 tr. zákoníku

Ustanovení § 114 odst. 2 tr. zákoníku výslovně nestanoví, z jakého právního titulu jedná pachatel, který je fyzickou osobou, jménem právnické osoby v případě, kdy se ke spáchání určitého trestného činu vyžaduje konkrétní nebo speciální subjekt. Podle citovaného ustanovení není nutný určitý, formálně dokonalý právní titul, na jehož základě by fyzická osoba byla oprávněna jednat jménem právnické osoby, a nerozlišuje se zde ani mezi zákonným zastoupením (např. statutárním orgánem) právnické osoby a jejím zastoupením smluvním, jakým je např. udělení plné moci statutárním orgánem, udělení prokury, pověření zaměstnance, sjednání smlouvy o obchodním zastoupení či jiné smlouvy příkazního typu apod. Proto závisí na posouzení všech okolností každého případu, zda a nakolik určitá fyzická osoba, která neměla specifický, formálně dokonalý právní titul k jednání jménem právnické osoby, takto skutečně jednala se všemi důsledky z toho plynoucími pro právnickou osobu a zda ji reálně zavazovala, či nikoli.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 5 Tdo 588/2019, ECLI:CZ:NS:2019:5.TDO.588.2019.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněných J. H. a M. K. podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil ohledně nich a za použití § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. i ohledně obviněného P. T. jednak usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 10 To 170/2018, a to v celém rozsahu, a jednak rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 11 T 103/2013, a to v rozsahu, v němž byli obvinění uznáni vinnými přečinem poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, byl jim za to uložena trest a bylo rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. byla zrušena také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Náchodě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.**Rozhodnutí soudů nižších stupňů****č. 36**

1. Obvinění J. H. a M. K. byli původně rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. 11 T 103/2013, pod bodem I. výroku o vině uznání vinnými pokusem zločinu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3, odst. 4 tr. zákoníku, spáchaným ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, a pod bodem II. výroku o vině pokusem zločinu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 21 odst. 1 a § 254 odst. 2 alinea 1, odst. 4 tr. zákoníku. Za to byl obviněnému J. H. uložen podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 2 roků a 6 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 let. Obviněnému M. K. byl za tyto zločiny a za přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterým byl uznán vinným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 9 T 10/2013, jenž nabyl právní moci ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. 61 To 167/2014, uložen podle § 254 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 let. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl zároveň zrušen výrok o trestu v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 9 T 10/2013, který nabyl právní moci ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. 61 To 167/2014, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Tímto rozsudkem bylo rozhodnuto i o vině obviněného P. T.

2. Proti zmíněnému rozsudku Okresního soudu v Náchodě ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. 11 T 103/2013, podali obvinění J. H. a M. K. odvolání, o nichž rozhodl Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 10 To 358/2014, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu ohledně obou obviněných a podle § 261 tr. ř. i ohledně obviněného P. T., a podle § 259 odst. 1 tr. ř. byla věc vrácena Okresnímu soudu v Náchodě k novému projednání a rozhodnutí.

3. Rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 18. 12. 2015, sp. zn. 11 T 103/2013, byli oba obvinění uznáni vinnými pod bodem I. výroku o vině pokusem zločinu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 21 odst. 1 a § 254 odst. 1 alinea 3, odst. 4 tr. zákoníku, spáchaným ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, a pod bodem II. výroku o vině pokusem zločinu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 21 odst. 1 a § 254 odst. 2 alinea 1, odst. 4 tr. zákoníku. Za to byl obviněnému J. H. uložen podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 2 roků a 6 měsíců, jehož výkon mu

byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 4 roků. Obviněnému M. K. byl uložen podle § 254 odst. 4 a § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu 4 roků. Zároveň byl podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušen výrok o trestu v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 9 T 10/2013, který nabyl právní moci ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. 61 To 167/2014, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Tímto rozsudkem bylo rozhodnuto i o vině obviněného P. T. Poškození byli podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázáni se svými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

4. Proti uvedenému odsuzujícímu rozsudku podali obvinění J. H. a M. K. a poškozená obchodní společnost T. odvolání, která Krajský soud v Hradci Králové svým usnesením ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 10 To 102/2016, podle § 256 tr. ř. zamítl.

5. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný J. H. dovolání, o kterém rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1425/2016, tak, že posledně citovaná rozhodnutí soudu prvního i druhého stupně (viz body 3. a 4. tohoto usnesení) podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil jak ohledně obviněného J. H., tak za použití § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. i ohledně obviněných M. K. a P. T., dále zrušil podle § 265k odst. 2 tr. ř. i rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se závazným právním názorem (ve smyslu § 265s odst. 1 tr. ř.) přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně.

6. Následným rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 11 T 103/2013 (dále ve zkratce jen „rozsudek soudu prvního stupně“), byli obvinění J. H., M. K. a P. T. uznáni vinnými přečinem poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, spáchaným ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Za to byl obviněnému J. H. uložen podle § 222 odst. 3 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 roků a 6 měsíců. Obviněnému M. K. byl podle § 222 odst. 3 a § 43 odst. 2 tr. zákoníku uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 roků a 6 měsíců. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl zároveň zrušen výrok o trestu v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 9 T 10/2013, který nabyl právní moci ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. 61 To 167/2014, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem

ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Poškození byli podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázáni se svými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Dále byli obvinění J. H., M. K. a P. T. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěni obžaloby pro skutek, v němž byl spatřován přečin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku.

7. Uvedeného trestného činu poškození věřitele podle posledně citovaného rozsudku soudu prvního stupně (viz bod 6. tohoto usnesení) se dopustili obvinění J. H., M. K. a P. T. společně následujícím způsobem v rámci vystupování za obchodní společnost I., a. s., se sídlem v XY (dále jen „obchodní společnost I.“): obviněný J. H. v pozici činného předsedy představenstva obchodní společnosti I. a od 8. 9. 2011 v pozici zaměstnance fakticky podílejícího se na činnosti uvedené obchodní společnosti, obviněný P. T. jako osoba za úplatu využívaná dalšími osobami k formálnímu obsazování a vykazování v pozicích v majetkové a organizační struktuře původními představiteli nechtěných, převážně zadlužených obchodních korporací, a obviněný M. K. jako zprostředkovatel využívající obviněného P. T. a podílející se na jeho nominování do struktur výše zmíněných obchodních korporací, ve druhé polovině roku 2011 v XY v době, kdy obchodní společnost I. z titulu obchodních aktivit realizovaných do dne 8. 9. 2011 evidovala vůči věřitelům, a to konkrétně vyjmenovaným obchodním společnostem a dalším podnikatelským subjektům, splatné závazky (dluhy) ve výši 19 552 290,41 Kč, fakticky ukončili činnost obchodní společnosti I. realizací formálních změn v podobě prodeje jejích akcií akcionáři, odvoláním stávajících členů statutárního orgánu této obchodní společnosti a současnou nominací obviněného P. T. jako jediného člena představenstva společnosti. Přitom v souvislosti se záměrem vyhnout se alespoň částečnému uspokojení splatných pohledávek věřitelů obchodní společnosti I. z jejího majetku vedli jednání se zájemcem o postoupení pohledávek a na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 9. 9. 2011 č. PP 99-28/2011 byla postoupena pohledávka obchodní společnosti I. vůči podnikatelskému subjektu vystupujícímu pod jménem „J. L.“, se sídlem v XY, ve výši 4 456 667,90 Kč postupníkovi – obchodní společnosti F. se sídlem v XY, zastoupené jejím jednatelem M. K., za kupní cenu ve výši 700 000 Kč, kterému dlužník – obchodní společnost I. na základě dohody o smíru ze dne 7. 3. 2012 vyplatil částku ve výši 5 000 000 Kč, a dne 9. 9. 2011 byla postoupena pohledávka obchodní společnosti I. vůči obchodní společnosti S. se sídlem XY, v celkové výši 121 163 Kč postupníkovi – obchodní společnosti F. za nezjištěnou kupní cenu, jemuž dlužník – obchodní společnost I. vyplatil z tohoto titulu částku nejméně ve výši 81 163 Kč. Takto si odstraněním validních pohledávek obchodní společnosti bez jakéhokoliv přínosu pro tento subjekt obvinění počínali přesto, že závazky obchodní společnosti I. nebylo možno v celém rozsahu vypořádat z jiného jejího majetku, neboť nedisponovala využitelnými aktivy v tomto rozsahu, v důsledku čehož umožnili

na úkor věřitelů obchodní společnosti I. získat obchodní společnosti F. částku v celkové výši 4 537 830,90 Kč.

č. 36

8. Proti shora uvedenému odsuzujícímu rozsudku podali obvinění J. H. a M. K. odvolání, o nichž rozhodl Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 10 To 170/2018 (dále zpravidla jen „usnesení odvolacího soudu“ či „napadené rozhodnutí“), tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání obviněných

a) Dovolání obviněného J. H.

9. Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Hradci Králové podal obviněný J. H. prostřednictvím svého obhájce dovolání, a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. V dovolání se obviněný domáhal přezkumu posledních rozhodnutí soudů prvního i druhého stupně (viz body 6. až 8. tohoto usnesení), neboť podle něj spočívají na nesprávném právním posouzení skutku. Obviněný nejprve stručně zrekapituloval dosavadní průběh řízení. Namítl, že soudy nižších stupňů nesprávně užily § 114 odst. 2 tr. zákoníku a § 15 tr. zákoníku. Obviněný dále setrval na své dosavadní obhajobě, podle které k „prodeji“ obchodní společnosti I. v roce 2011 přistoupil vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu a pokračující hospodářské krizi. Podle něj šlo o fungující obchodní společnost s rozsáhlým majetkem a toto tvrzení nebylo žádným důkazem vyvráceno. Označil popis skutku za nesrozumitelný a nesmyslný a nesouhlasil se závěrem soudu, že společné jednání pachatelů bylo vedeno jedním společným záměrem, a to vyhnout se plnění závazků obchodní společnosti I. Za vyloučené považoval vedle tohoto společného záměru i umožnění jakéhokoliv majetkového prospěchu třetí osobě – „kupci“ pohledávky. Zdůraznil, že např. pohledávka za J. L. byla již několik let předmětem soudního sporu. Navíc bylo postoupeno několik pohledávek, nejenom dvě zmíněné v posledním rozsudku soudu prvního stupně, a kupní cenu vždy inkasoval statutární orgán obchodní společnosti, nikoliv obvinění společně. Účast dovolatele byla prokázána pouze v případě prodeje akcií, jednostranného odstoupení z funkce předsedy představenstva a předání dokumentace obchodní společnosti. Tento obviněný poukázal také na to, že nikdy nejednal svým jménem za obchodní společnost a jeho jednání za obchodní společnost nebylo prokázáno žádným důkazem. Obviněný také nesouhlasil s nesprávným užitím § 114 odst. 2 tr. zákoníku s odkazem odvolacího soudu na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 913/2016, podle kterého nebyl nutný formálně dokonalý právní titul, na základě něhož by fyzická osoba byla oprávněna jednat za právnickou osobu. Podle názoru obviněného to svědčí o nepochopení obsahu

jeho podané námitky, která směřovala k tomu, že vůbec nejednal za obchodní společnost, neboť neměl žádné pověření a zájem jednat za společnost, ani neměl zájem na poškození věřitelů této obchodní společnosti. Povinnost jednat mělo nové vedení a nový „majitel“ obchodní společnosti. Dovolatel neměl ani zájem na tom, aby pro něj v podstatě neznámá obchodní společnost získala majetkový prospěch, a nebyl motivován ani snahou o získání peněz z prodeje pohledávek. Konstatoval, že citované rozhodnutí Nejvyššího soudu (sp. zn. 5 Tdo 913/2016) se týkalo pachatele, který podle shromážděných důkazů měl rozhodující vliv na obchodní společnost, ačkoliv v ní neměl žádné formální postavení, přesto za ni fakticky jednal. Obviněný namítl, že on sám nejednal za obchodní společnost I., neboť s obviněným P. T. se seznámil až v okamžiku jeho uvedení do funkce, do té doby se nikdy nesetkali. Také další část skutku, tedy jednání o uzavření smluv o postoupení pohledávek, jejich podpis a následná realizace proběhly zcela bez účasti obviněného a o tomto jednání nebyl předložen jediný důkaz, stejně tak nebylo prokázáno, že by sám obviněný vedl jakákoliv konkrétní jednání zavazující obchodní společnost, uzavíral jakékoliv smlouvy, inkasoval plnění ze smluv nebo dával jakékoliv pokyny dalším osobám jednajícím za společnost. Podle něj nedostatek důkazů nelze napravit ani úvahami o účastenství ve smyslu § 24 odst. 1 tr. zákoníku.

10. Obviněný dále vytkl, že nebyla naplněna subjektivní stránka trestného činu, za který byl odsouzen, a odvolací soud se touto jeho námitkou vůbec nezabýval. Zopakoval svou verzi o prodeji slábnoucí obchodní společnosti pro její oživení. Nelze mu vytýkat ani nedostatečnou opatrnost při výběru nového „majitele“ obchodní společnosti, ani to, že v okamžiku prodeje akcií věděl, že následným chováním dalších osob by mohlo dojít k porušení zákonem chráněného zájmu, a s takovým porušením byl srozuměn nebo smířen. Podle obviněného nebyly naplněny všechny znaky skutkové podstaty, a to včetně zavinění.

11. Odvolací soud proto neměl zamítnout jeho odvolání, neboť rozsudek soudu prvního stupně byl vadný. Z uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i předcházející rozsudek soudu prvního stupně a všechna další rozhodnutí navazující na tato rozhodnutí a aby přikázal soudu prvního stupně znovu věc projednat a rozhodnout.

b) Dovolání obviněného M. K.

12. Proti poslednímu usnesení odvolacího soudu podal prostřednictvím svého obhájce dovolání také obviněný M. K., a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Podle něj rozhodnutí soudů nižších stupňů spočívají na nesprávném právním posouzení nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které se týkalo zejména toho, že z rozhodnutí soudu prvního stupně nijak nevyplývalo, jak se měl obviněný podílet na postoupení pohledávek. Podle

obviněného soud náležitě neodůvodnil závěr, že mohl být spolupachatelem daného trestného činu vyžadujícího konkrétní subjekt, a také neodůvodnil naplnění znaků subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Z rozsudku soudu prvního stupně podle obviněného nebyla patrná jeho role jako spolupachatele daného trestného činu, stejně tak není zřejmé, kdo měl získat z trestného činu prospěch. Podle tohoto dovolatele nebyla naplněna objektivní stránka skutkové podstaty daného trestného činu. Z rozhodnutí totiž není zřejmé, jakým způsobem měl dovolatel využívat obviněného P. T. v souvislosti s postoupením pohledávek. Obviněný na základě svého vlastního hodnocení důkazů dovedl, že z provedeného dokazování nevyplývalo, že by dovolatel byl po nominování obviněného P. T. do pozice statutárního orgánu obchodní společnosti I. v jakémkoli kontaktu s tímto obviněným. Z provedených důkazů rovněž není patrné, že by se dovolatel jakkoli účastnil jednání s obchodní společností F. o postoupení pohledávky, a jakákoliv jeho účast nevyplývala ani z opakovaného výslechu svědka M. K., jednatele obchodní společnosti F. Ve skutkové větě rozsudku ani v jeho odůvodnění soud prvního stupně neuvedl, jakým způsobem měl obviněný jako zprostředkovatel v souvislosti s postoupením pohledávek využívat obviněného P. T. Nebylo proto prokázáno, že by jednání tohoto dovolatele mělo jakoukoliv spojitost s postoupením pohledávek. V této souvislosti připomenul zásadu *in dubio pro reo* a odkázal na judikaturu Ústavního soudu týkající se presumpce nevinu.

13. V další části svého dovolání obviněný M. K. zdůraznil, že skutkovou podstatu trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku může naplnit pouze tzv. konkrétní subjekt, a odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná pod sp. zn. 5 Tdo 913/2016 a sp. zn. 5 Tdo 440/2007. Obviněný konstatoval, že podle svědeckých výpovědí jednal za obchodní společnost pouze obviněný J. H. Z těchto výpovědí však nevyplývalo, že by se na jejím řízení fakticky podílel tento dovolatel a že by za ni fakticky jednal. Dále zopakoval svou argumentaci, podle níž nelze dovést, že by v souvislosti s postoupením pohledávek jakkoli vystupoval či jednal za obchodní společnost I. Podle obviněného argumentace a odkaz odvolacího soudu na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 913/2016, nejsou relevantní, protože obviněný neměl postavení statutárního orgánu obchodní společnosti I. a ani nijak fakticky nevystupoval za tuto společnost. Byl s ní spjat pouze v tom smyslu, že byl jediným akcionářem obchodní společnosti S., která byla jedinou akcionářkou obchodní společnosti I. Z toho vyplývá, že nesprávným užitím citovaného rozhodnutí odvolací soud chybně určil, že obviněný mohl být spolupachatelem trestného činu.

14. Dovolatel také namítl, že nebyla naplněna subjektivní stránka skutkové podstaty daného trestného činu, za který byl odsouzen, a soudy nižších stupňů neuvedly, jakým způsobem měl obviněný využívat spoluobviněného P. T., zejména na jde-li o postoupení pohledávek. Ze žádného důkazu podle něj nevyplývalo, že

by se měl účastnit jednání o postoupení pohledávek. Soud prvního stupně také nespřícně dovodil, že muselo být v zájmu dovolatele, aby měl určité finanční výhody z učiněných kroků. Pohledávky postoupili obvinění J. H. a P. T. ještě předtím, než se dovolatel stačil jako jediný akcionář obchodní společnosti S. zorientovat v nepřehledné majetkové situaci obchodní společnosti I. Dále v tomto obvinění namítl, že z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně nevyplývá, jak měli mít spoluobvinění rozděleny role při postoupení pohledávek, zcela chybí odůvodnění odpovědnosti obviněného ve vztahu k zisku značného prospěchu podmiňujícího použití vyšší trestní sazby, který je třeba posoudit u každého z obviněných samostatně. Podle obviněného nebylo zjištěno, pro koho byl tento prospěch získán, a statisícové částky, které měl za úplatný převod pohledávek převzít obviněný P. T., nebyly zaznamenány v účetnictví obchodní společnosti I., avšak nebylo zjištěno, zda nebyly úplně či částečně použity v její prospěch. Obviněný též namítl nerespektování zásady subsidiarity trestní represe a uvedl, že použití § 12 odst. 2 tr. zákoníku bylo třeba uvážit z hlediska možnosti uplatnění prostředku ochrany věřitelů podle jiných právních předpisů, ale i z hlediska společenské škodlivosti jednání samotného obviněného. Proto podle něj odvolací soud neměl zamítnout jeho odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně.

15. Obviněný M. K. tedy navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu napadené dovoláním a jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, a to ve výroku o vině a výroku o trestu, a aby Nejvyšší soud sám rozhodl ve věci rozsudkem tak, že obviněného zproští obžaloby.

III.

Vyjádření k dovoláním

16. K dovoláním obou obviněných se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

17. K dovolání obviněného J. H. konstatoval, že jeho námitky nevycházejí ze skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů a neodpovídají formálně deklarovanému dovolacímu důvodu, neboť takovými námitkami se obviněný domáhal zásadní změny skutkových zjištění. Státní zástupce rovněž odmítl námitky týkající se nesprávného popisu skutku, neboť i ty jsou do značné míry založeny na výše uvedené vlastní skutkové verzi dovolatele. Obviněný pouze opakoval tvrzení o tom, že je prokázána pouze jeho účast na úkonech směřujících k ukončení jeho činnosti v obchodní společnosti I., že po prodeji akcií již nejednal za tuto obchodní společnost, zpochybňoval i dílčí skutková zjištění o dobytosti pohledávky za J. L. Ze skutkových zjištění uvedených v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně podle státního zástupce nepochybně vyplývá osobní účast obviněného J. H. na vlastních jednáních o postoupení pohledávek, toto jednání představuje těžiště spáchané trestné činnosti. Dále státní zástupce konstatoval, že popis

skutku je značně obsáhlý a obsahuje i okolnosti, které by samy o sobě nenaplňovaly skutkovou podstatu přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, tedy změny ve vlastnictví akcií a v obsazení orgánů obchodní společnosti I. Státní zástupce neakceptoval jak námitky týkající se užití § 114 odst. 2 tr. zákoníku, neboť argumentace obviněného spočívala v úplném odmítnutí skutkových zjištění, na kterých bylo toto užití založeno, tak i námitky ohledně subjektivní stránky trestného činu. Vzhledem k výše uvedenému státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání obviněného J. H., neboť bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

18. Pokud jde o dovolání obviněného M. K., podle státního zástupce se ve své argumentaci opakovaně uchyluje k vlastním skutkovým hodnocením a k tvrzením o tom, jaké skutečnosti vyplývají, resp. nevyplývají z provedeného dokazování. Některé jeho námitky však státní zástupce považuje za částečně důvodné i ve světle těch skutkových zjištění, která vyplývají ze soudních rozhodnutí. Šlo především o námitky týkající se náležitosti speciálního subjektu trestného činu podle § 222 tr. zákoníku. Z pouhého postavení obviněného jako osoby fakticky vystupující za obchodní společnost S., která byla jediným společníkem obchodní společnosti E. (nyní v likvidaci), jež zase byla jediným akcionářem obchodní společnosti I. (viz odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně), nelze podle státního zástupce dovést, že by obviněný byl osobou, která jednala za obchodní společnost I. Na rozdíl od obviněného J. H. ze skutkových zjištění ani nevyplývá, že by tento dovolatel fakticky řídil obchodní společnost I. (např. podle svědkyně J. S. ho ve společnosti nikdo neznal). Skutečnost, že za obchodní společnost fakticky jednal pouze obviněný J. H., vyplývala i z dalších výpovědí zmíněných v rozsudku soudu prvního stupně. Podle státního zástupce tedy na obviněného J. H. nebylo možno vztáhnout závěry výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci vedené pod sp. zn. 5 Tdo 913/2016. Státní zástupce má za to, že obviněný M. K. nespĺňoval formální náležitosti subjektu trestného činu podle § 222 tr. zákoníku a z tohoto důvodu nemohl být jeho spolupachatelem (§ 114 odst. 1 tr. zákoníku), ale mohl být nanejvýš účastníkem na něm podle § 114 odst. 3 tr. zákoníku. Z tohoto důvodu státní zástupce přisvědčil obviněnému, že v soudních rozhodnutích nebyla přesvědčivě vymezena jeho účast na vlastním jednání o postoupení pohledávek, neboť ve skutkové větě je zmíněn především podíl obviněného na nominování obviněného P. T. do struktur obchodních korporací zúčastněných na věci. Následně bylo sice uvedeno, že obvinění, tedy zřejmě všichni obvinění, „vedli jednání se zájemcem o postoupení pohledávek“, v odůvodnění rozhodnutí však nebyla účast obviněného M. K. nijak specifikována. Státní zástupce uzavřel, že vzhledem k výše uvedenému mělo být jednání obviněného posouzeno jako účastenství ve formě pomoci k trestnému činu poškození věřitele podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku.

19. Další námitky obviněného uvedené v dovolání shledal státní zástupce nedůvodnými. Šlo především o námitku chybějícího zavinění a o námitku, že nebylo zřejmé, kdo měl získat z činu prospěch. Ze skutkových zjištění je zcela zřejmé, že značný prospěch získala obchodní společnost F., které byla pohledávka za J. L. postoupena za zlomek její hodnoty. Jako nedůvodnou odmítl státní zástupce námitku týkající se subsidiarity trestní represe, neboť ji obviněný uplatnil poněkud rozporně a v jeho případě nebyly dány žádné výjimečné okolnosti, pro které by jednání obviněného vykazovalo výrazně nižší stupeň společenské škodlivosti než jiné případy vyvážení majetku ze zadlužených podnikatelských subjektů, při kterých je využíváno tzv. bílých koní dosazených na pozice statutárních orgánů takových společností.

20. Státní zástupce sice považuje dovolání obviněného M. K. za částečně důvodné s ohledem na chybně určenou formu trestné součinnosti (účastenství v širším smyslu), na druhé straně se ovšem na trestní odpovědnost a trestnost účastníka zásadně užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele podle § 24 odst. 2 tr. zákoníku, takže obviněný by i tak byl ohrožen stejnou sazbou trestu odnětí svobody. Změna právní kvalifikace v naznačeném směru by však podle státního zástupce nemohla vést k uložení trestu výrazně mírnějšího a neměla by výraznější praktický dopad na postavení obviněného. Odlišení účastenství a pachatelství na trestném činu není ani právní otázkou, která by vyžadovala dalšího judikatorního rozhodnutí dovolacího soudu.

21. Z výše uvedených důvodů proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. odmítl dovolání obviněného M. K., protože je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu.

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání obviněných

22. Nejvyšší soud po zjištění, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

23. Obvinění J. H. i M. K. uplatnili ve svých dovoláních dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Z převážné části však vznášeli námitky, které skutečně neodpovídaly těmto důvodům, jak upozorňoval ve svém vyjádření i státní zástupce, neboť brojili především proti skutkovým zjištěním soudů nižších stupňů a zpochybňovali jimi provedené hodnocení důkazů, na jejichž základě soudy ustálily skutkový děj popsany ve výroku rozsudku soudu prvního stupně. Jakkoliv by bylo možno s řadou jimi vznášených námitek souhlasit (včetně nepřehlednosti a nepřesnosti skutkové věty výrokové části rozsudku soudu prvního stupně), takové námitky by samy o sobě nebyly důvodem pro kasační zásah Nejvyššího soudu.

24. Obvinění však zpochybňovali též to, že by skutková zjištění učiněná soudy nižších stupňů a shrnutá ve skutkové větě výrokové části rozsudku soudu prvního stupně naplňovala znaky přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1, 3 tr. zákoníku. V tomto směru (byť z poněkud jiných důvodů, než dovolatelé uváděli) je třeba jim dát za pravdu, jak bude rozvedeno níže.

č. 36

25. Především je třeba na úvod upozornit, že po prvním kasačním zásahu Nejvyššího soudu došlo ke změně právní kvalifikace skutku, který je nyní obviněným kladen za vinu. Původně byli obvinění stíháni a obžalováni, resp. soudy nižších stupňů dokonce i pravomocně odsouzeni, pro jednočinný souběh přečinu zkruslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3, odst. 4 tr. zákoníku a přečinu zkruslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 2 alinea 1, odst. 4 tr. zákoníku. Po kasačním zásahu Nejvyššího soudu, v němž byly soudy nižších stupňů upozorněny, že takový jednočinný souběh zřejmě nebude přicházet v úvahu (viz též mezitím publikované rozhodnutí pod č. 47/2019 Sb. rozh. tr.), naopak byl by možný vícečinný souběh těchto trestných činů, ovšem zároveň není sám o sobě nepravdivým údajem zapisovaným do obchodního rejstříku, je-li do orgánů obchodní společnosti nominován tzv. bílý kůň. Z těchto důvodů správně soudy nižších stupňů rozdělily původní společný popis obou skutků a obviněné ohledně druhého skutku, v němž byl spatřován přečin zkruslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 2 alinea 1, odst. 4 tr. zákoníku, zprostily obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. Vůči tomuto výroku nebylo podáno ani odvolání a ani dovolání, v této části tak rozsudek soudu prvního stupně (ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 11 T 103/2013) nabyl právní moci a nebylo do této jeho části zasazeno ani tímto kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu.

26. K zásadní změně ovšem došlo v pojetí skutku obsaženého původně pod bodem 1. výroku o vině, který obžaloba a následně i soudy nižších stupňů překvalifikovaly z přečinu zkruslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3, odst. 4 tr. zákoníku, na přečin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. Takový postup je možný (při splnění podmínky náležitého upozornění obviněného na možnost uvedené změny a umožnění uplatnění vlastní obhajoby), pokud jde stále o týž skutek. Pojmem skutek a jeho totožností se zabývá bohatá odborná literatura i judikatura, na něž lze odkázat. Soud musí mít po celou dobu řízení na paměti, o jaký skutek jde, neboť skutek musí zůstat totožný, popis skutku se ale může během řízení měnit. Trestní stíhání se vede pro skutek, a nikoli pro jeho popis, popisem skutku uvedeným v obžalobě (resp. v usnesení o zahájení trestního stíhání) ani jeho právní kvalifikací není soud vázán. Povinnost soudu rozhodnout o skutku uvedeném v obžalobě neznamená povinnost převzít z obžaloby (případně z usnesení o zahájení trestního stíhání) jeho popis.

27. V daném případě došlo k částečné změně popisu skutku, který byl zcela nově právně kvalifikován. Z původního ohrožovacího deliktu, jakým je (alespoň jde-li o základní skutkovou podstatu) přečin zkruslování údajů o stavu hospo-

daření a jmění podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku, byl skutek překvalifikován na poruchový delikt, a sice přečin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. V prvním případě šlo o trestný čin hospodářský, ve druhém o trestný čin majetkový, který bývá odbornou literaturou řazen mezi poškozovací trestné činy a bývá nazýván deliktem úpadkovým (ač úpadek není jeho podmínkou). Je třeba též upozornit, že jednání pachatele u obou trestných činů jsou zcela odlišná, protože v prvním případě jde o chybné nakládání s účetnictvím (viz jednotlivé nečíslované odstavce v § 254 odst. 1 tr. zákoníku), ve druhém jde o zmaření uspokojení svého věřitele. Jednání je tak u obou trestných činů zcela odlišné (byť popis skutku v rozsudku soudu prvního stupně se ani v tomto příliš nezměnil). Pokud jde o následek, v prvním případě jde o ohrožení majetkových práv jiného (vedle ohrožení řádného vyměření daně) – viz k tomu § 254 odst. 1 *in fine* tr. zákoníku, v druhém případě jde o způsobení škody nikoli malé (případně i vyšší) na cizím majetku, a to právě zmařením uspokojení pohledávky věřitele (mezi nímž a škodou musí být též příčinná souvislost). Lze tak souhlasit se soudy nižších stupňů, že byla zachována částečná totožnost následku v daném případě, neboť § 254 odst. 1 tr. zákoníku je v tomto směru širší, jde o ohrožovací delikt (kdy porucha teprve hrozí), zatímco § 222 tr. zákoníku je užší (porucha již musí nastat, aby šlo o dokonáný trestný čin).

28. Jakkoliv obžaloba a soudy nižších stupňů dospěly sice ke správnému závěru o zachování totožnosti skutku i v případě, že skutek kladený obviněným v této věci za vinu bude právně kvalifikován jako zcela jiný trestný čin, neuvědomily si zřejmě dostatečně značné rozdíly mezi oběma trestnými činy, a to i v otázce následku, který právě jediný může nadále držet totožnost skutku. Tak se stalo, že požadavky kladené na právní kvalifikaci skutku jako trestného činu poškození věřitele soudy nepromítly dostatečně ani do popisu skutku, ani do právní věty, jež má vyjadřovat jednotlivé znaky daného trestného činu, který je ve skutku spatřován (k formulaci skutkové a následně právní věty viz zevrubně JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 4. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 179 a násl.). Ve skutkové větě tak zcela chybí vyjádření následku v podobě škody, která měla nastat na cizím majetku, a to jak stanovením její výše, tak i určením cizího majetku, k jehož škodě se obvinění měli dopustit daného jednání. Stejně tak tento znak není vyjádřen ani v právní větě ve výrokové části v rozsudku soudu prvního stupně, kde zcela chybí konstatování nezbytné pro naplnění již základní skutkové podstaty, a sice že obvinění „tím způsobili na cizím majetku škodu nikoli malou“.

29. Je třeba ovšem konstatovat, že obžaloba a ani soudy nižších stupňů této otázce vůbec nevěnovaly pozornost, nezabývaly se tím, jaká škoda měla vzniknout, a to vše při zohlednění bohaté odborné literatury i judikatury Nejvyššího soudu k této otázce – viz např. rozhodnutí pod č. 6/2005, č. 36/2007 a č. 43/2019 Sb. rozh. tr., dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 5 Tdo

181/2016, případně i ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 5 Tdo 59/2017, ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 5 Tdo 876/2017, ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 5 Tdo 32/2011 (ve vztahu k zavinění ke způsobení škody), sp. zn. 5 Tdo 214/2011 (ve vztahu k náležitému popisu skutku, jde-li o škodu, přičemž ve skutkové větě je třeba uvést popis takových okolností, z nichž vyplývá, kdo je poškozeným věřitelem dlužníka, jaká je výše jeho pohledávek vůči tomuto dlužníku a kolik by se mu mělo dostat při poměrném a rovnoměrném uspokojení pohledávek).

30. Jakkoliv tedy změna právní kvalifikace skutku z přečinu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku na přečin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku je zásadně možná, pokud bude zachována totožnost skutku, tj. zejména byla-li jím ohrožena, resp. poškozena tatáž majetková práva týchž věřitelů, je třeba věnovat náležitou pozornost tomu, že oba dva trestné činy je možno naplnit za značně odlišných předpokladů, jimž musejí odpovídat zjištěné skutečnosti, které najdou odraz v popisu skutku ve výrokové části rozsudku a jež pak musejí odpovídat též zákonným znakům, jejichž naplnění je nezbytné pro posouzení takového skutku jako trestného činu, tj. musí se projevit též v náležité formulaci právní věty. Tomu ovšem soudy nižších stupňů nedostály, neboť ani popis skutku a ani formulace právní věty neobsahuje znak následku v podobě škody na cizím majetku v určité minimální výši, bez níž trestný čin poškození věřitele nemůže být spáchán.

31. Podobně důvodné se jeví výhrady obviněných v tom směru, že není vůbec zřejmé, jak soudy nižších stupňů dospěly k závěru o výši prospěchu, který měli obvinění získat svým jednáním. Z popisu skutku a posléze z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně se podává, že obvinění v důsledku postoupení pohledávek měli na úkor věřitelů obchodní společnosti I. (zmiňovaných v popisu skutku ve výrokové části rozsudku) získat pro obchodní společnost F. částku ve výši 4 537 830,90 Kč. Byť zčásti soud prvního stupně vysvětloval, jak dospěl k této částce, v odůvodnění svého rozsudku, není takové vysvětlení ani uspokojivé a ani přesvědčivé, navíc svědčí nezalosti standardního výkladu pojmu prospěch, jak se podává v odborné literatuře i judikatuře. Především z odůvodnění vyplývá, že obchodní společnost I. mohla být schopna od dlužníka J. L. vymoci částku ve výši 4 456 667,90 Kč, aniž by bylo vysvětleno, jak k této částce soud prvního stupně dospěl (jen je poněkud nesrozumitelně uvedeno, že má jít o „hodnotu pohledávky“), a od obchodní společnosti S. částku ve výši 81 163 Kč, což má být stejná částka, jakou postupník – obchodní společnost F. jako nabyvatel pohledávky skutečně vymohl od dlužníka. Již v tom se projevuje určitý vnitřní rozpor, neboť v prvním případě u dlužníka J. L. nebylo rozhodující, kolik postupník skutečně vymohl (5 000 000 Kč), zatímco v druhém případě to bylo určující. Mimo jiné se soud prvního stupně v uvedené části odůvodnění rozsudku dopustil početní chyby, když namísto součtu zmíněných částek, který je ve skutečnosti 4 537 830,90 Kč (jak též uváděl ve výroku svého rozsudku), pracoval s údajem 4 537 837,90 Kč.

Kromě toho, že vůbec přesvědčivě nevysvětlil, proč by se mělo vycházet při stanovení výše prospěchu obchodní společnosti F. právě z těchto částek, popřel i dosavadní judikaturu, podle níž se výše prospěchu získaného trestným činem vnímá jako tzv. čistý prospěch, tj. po oproštění od nákladů na jeho vynaložení, neboť má vyjadřovat skutečnou výši obohacení – viz k tomu zejména rozhodnutí pod č. 55/1996, č. 1/1999, č. 42/2005, č. 4/2009, č. 31/2009 a č. 41/2011 Sb. rozh. tr. V daném případě se touto otázkou obžaloba a ani soudy nižších stupňů vůbec nezabývaly a nezohledňovaly náklady tvrzeného obohacení obchodní společnosti F. na získání pohledávek. Přitom samy soudy dospěly k závěru, že postupník v prvním případě získal pohledávku za úplatu ve výši 700 000 Kč, ve druhém případě nebyly schopny určit tuto částku (pak ovšem nemohou určit ani výši prospěchu). Je třeba tak dát obviněným za pravdu, že výše prospěchu nebyla řádně zjištěna, nebyly ani opatřeny dostatečné podklady pro její určení, nadto nebyla při stanovení výše prospěchu respektována ani ustálená judikatura Nejvyššího soudu. I v tom lze spatřovat pochybení soudu prvního stupně i soudu druhého stupně.

32. Již shora uvedená pochybení jsou sama o sobě důvodem pro kasační zásah Nejvyššího soudu, neboť rozhodnutí soudů nižších stupňů nemohou pro tyto vady obstát.

33. Vzhledem ke zrušení rozhodnutí soudů nižších stupňů se jim tak znovu otevírá prostor, aby se důsledně zabývaly obhajobou obviněných a vypořádaly se důsledně s její argumentací. Především bude třeba se zabývat řádně rolí jednotlivých obviněných, jakou sehráli při tvrzeném poškození věřitelů (pokud to vůbec bude zjištěno), přičemž tato role může být značně jiná než role při tvrzeném nesprávném nakládání s účetnictvím, které jim původně bylo kladeno za vinu a na něž reagoval v předchozím kasačním rozhodnutí Nejvyšší soud. Zatím důvodně vyznívají výtky obviněného M. K., že nebyl v postavení dlužníka, jímž byla obchodní společnost I., a ani nebyl formálně oprávněn za ni jednat. Nejvyšší soud v tomto směru nijak neustupuje od své vlastní judikatury, a sice jmenovitě od usnesení ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 913/2016. Podle tohoto rozhodnutí se trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku nemůže dopustit tzv. extraneus, tj. osoba, která nepatří do úzkého okruhu možných pachatelů, ale mohla by být jen účastníkem podle § 24 odst. 1 tr. zákoníku (viz však alternativu podle § 222 odst. 2 tr. zákoníku). Postačí ovšem, že zvláštní postavení dlužníka má právnická osoba, jejímž jménem jedná fyzická osoba (tzv. jednání za jiného ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku). Ustanovení § 114 odst. 2 tr. zákoníku však výslovně nestanoví, z jakého právního titulu má pachatel – fyzická osoba jednat jménem právnické osoby. Uvedené ustanovení totiž nevyžaduje nějaký konkrétní, formálně dokonalý právní titul, na jehož základě by fyzická osoba byla oprávněna jednat jménem právnické osoby, nerozlišuje ani mezi zákonným zastoupením (např. statutárním orgánem) a zastoupením smluvním, jakým je např. udělení plné moci statutárním orgánem, udělení prokury, pověření zaměstnance, sjednání

smlouvy o obchodním zastoupení či jiné smlouvy příkazního typu apod. Závísí to však na posouzení konkrétních okolností každého případu, zda a nakolik určitá fyzická osoba, která neměla specifický, formálně dokonalý právní titul, může jednat jménem právnické osoby, zda skutečně jednala za právnickou osobu se všemi z toho plynoucími důsledky pro takovou právnickou osobu, zda ji reálně zavazovala, či nikoli. V daném případě ovšem obviněný M. K. zcela důvodně zpochybňoval, že takovému závěru neodpovídá ani popis skutku a ani odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů. Proto je třeba znovu důsledně zvážit, zda tento obviněný je skutečně osobou, která reálně jednala jménem uvedené právnické osoby, a mohla tak být spolupachatelem posuzovaného pravého zvláštního deliktu v podobě poškození (svého) věřitele, anebo případně mohla být (za splnění všech zákonných podmínek) účastníkem na trestném činu jiného, jak ve svém vyjádření k dovolání uváděl státní zástupce. Tím vším se ovšem budou muset soudy nižších stupňů náležitě zabývat, dosavadní skutková zjištění jsou v tomto ohledu nedostatečná, a nelze tak nyní předvídat vyřešení této otázky, neboť ani skutkový stav není ustálený, aby Nejvyšší soud mohl dát jednoznačný právní názor, jak právně posoudit jednání obviněného M. K.

34. Je přitom zřejmé, že případná změna právní kvalifikace ze spolupachatelství na účastenství, a to navíc na jeho nejméně závažnou formu (pomoc), je významnou změnou pro obviněného, který jednak musí dostat možnost obrany v dalším řízení, jednak se promítá do celé řady dalších institutů. Především je tato změna významná při rozhodování o trestu, neboť (i při stejné trestní sazbě trestu odnětí svobody, jak zmiňoval státní zástupce) je zpravidla jiná povaha a závažnost činu pachatele a pomocníka, zohlední se pomocná vyměřovací pravidla – např. § 39 odst. 6 písm. b) tr. zákoníku, má význam pro případné rozhodování o náhradě škody, a to nejen přímo v adhezním řízení, ale i později pro civilní řízení při řešení míry viny, možnosti odpovídat za závazek společně a nerozdílně, či podílově atd. Ze všech uvedených důvodů proto ani nebylo možné odmítnout dovolání obviněného M. K. podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., jak navrhoval státní zástupce, ale bylo namístež zrušit rozhodnutí soudů nižších stupňů.

35. Z uvedeného je patrné, že je více důvodů pro zrušení rozhodnutí soudů nižších stupňů (jde-li o rozsudek soudu prvního stupně, pak jen v jeho odsuzující části), Nejvyššímu soudu proto nezbylo než zcela vyhovět dovoláním obou obviněných. Současně za použití tzv. *beneficia cohaesionis* bylo třeba zrušit tato rozhodnutí i ve prospěch obviněného P. T.

V. Závěrečné shrnutí

36. Vzhledem ke všem shora zmíněným skutečnostem Nejvyšší soud vyhověl dovoláním obviněných J. H. a M. K. a podle § 265k odst. 1 tr. ř. za použití § 265k

odst. 2 a § 261 tr. ř. i ohledně obviněného P. T. zrušil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 10 To 170/2018, v celém rozsahu a rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 11 T 103/2013, jen v tom rozsahu, jímž byli obvinění uznáni vinnými přečinem poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, byl jim za to uložen trest a bylo rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody. Ve zbývajícím rozsahu (tj. ve zprošťující části) zůstal tento rozsudek nedotčen. Zároveň Nejvyšší soud zrušil i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Okresnímu soudu v Náchodě uložil, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

37. Bude na Okresním soudu v Náchodě, aby se znovu důsledně zabýval danou věcí, ve shora naznačeném směru a za součinnosti se státním zástupcem, jehož úkolem je tvrdit a prokazovat vinu obviněných, vyvodil po řádném vyhodnocení důkazů vyplývajících z provedených důkazních prostředků odůvodněné skutkové závěry, které pak bude muset náležitě právně kvalifikovat.

Č. 37

č. 37

Úkony trestního řízení, Videokonferenční zařízení
§ 52a tr. ř., § 111a tr. ř.

O provedení výslechu nebo jiného úkonu prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 52a tr. ř. rozhoduje příslušný orgán činný v trestním řízení. Může přitom přihlédnout i ke stanovisku osob, jichž se takový úkon týká, ale není jím vázán.

Využití videokonferenčního zařízení je z důvodu zajištění bezpečnosti a hospodárnosti vhodné např. při výslechu osob nacházejících se ve výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 8 Tdo 38/2020, ECLI:CZ:NS:2020:8.TDO.38.2020.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné M. M. P. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 11 To 268/2019, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Hradci Králové sp. zn. 3 T 119/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 14. 6. 2019, sp. zn. 3 T 119/2018, byla obviněná M. M. P. uznána vinnou v bodech 1), 2), 4) zločiny úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 5 písm. b), c) tr. zákoníku a v bodech 3), 5), 6), 7) zločiny úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 5 písm. b) tr. zákoníku, kterých se dopustila sedmi samostatnými skutky, které spočívaly v tom, že po předchozí domluvě s organizátorkou I. J. (již odsouzenou), jako pracovnice Hypoteční banky, s povinností vykonávat práci svědomitě a podle stanovených pracovních předpisů, které mimo jiné podle směrnice č. 409/011 stanoví postupy přebírání podkladů pro úvěr, postupy při ověřování příjmů, povinnost zkoumat reálné možnosti splácení úvěru, a v případě pochybností o budoucím řádném splácení úvěru ukončit jednání, s místem výkonu práce na pobočce XY v pozici hypoteční bankéř s oprávněním sjednávat úvěrové smlouvy a ověřovat podpisy pro Hypoteční banku k listinám potřebným

k sjednání úvěrových smluv, při sjednávání úvěrové smlouvy jednala způsobem v rozsudku podrobně rozvedeným.

2. Za uvedených sedm zločinů byla obviněná odsouzena podle § 211 odst. 5 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon jí byl podle § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti roků s dohledem. Podle § 85 odst. 2 a § 48 odst. 4 písm. i) tr. zákoníku jí bylo uloženo omezení, aby se ve zkušební době podle svých sil podílela na náhradě škody způsobené trestnou činností. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací usnesením ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 11 To 268/2019, na podkladě odvolání obviněné a státního zástupce podaných proti shora uvedenému rozsudku soudu prvního stupně tento rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku, jímž bylo obviněné podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku za užití § 48 odst. 4 písm. i) tr. zákoníku uloženo omezení, aby se ve zkušební době podle svých sil podílela na náhradě škody způsobené trestnou činností. V ostatních výrociích ponechal napadený rozsudek nezměněn.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněná dovolání proti shora uvedenému rozsudku odvolacího soudu podala prostřednictvím obhájce mimo jiné z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

5. Výhrady obviněné směřovaly především proti způsobu provedení a hodnocení výpovědi organizátorky trestné činnosti I. J., o kterou zejména soudy opřely své závěry o její vině, avšak bez toho, aby byla osobně přítomna jejímu výsledku. Za nesprávný obviněná považovala způsob, jakým byl proveden výslech I. J., která jako svědkyně odpověděla pouze na otázky, které dovolatelce měly přitížit, a na otázky, které měly na základě dotazů objasnit rozpory v jejích výpovědích, vůbec neodpověděla. Za vadu považovala, že její výslech byl prováděn formou videokonference, která nebyla provedena v souladu s § 52a tr. ř., protože k ní bylo přistoupeno pouze na základě žádosti svědkyně. Tím došlo k porušení zásad ústnosti a bezprostřednosti vymezených v § 2 odst. 11, 12 tr. ř. bránících, aby byla použita jako důkaz výpověď učiněná prostřednictvím videokonference. Kromě toho výpověď obsahuje rozpor ohledně částky, kterou měla obviněná obdržet a jejíž výši z 10 000 Kč změnila na 100 000 Kč, hovořila o odměně M. B. za jeho úvěr, což on popřel, nebo nebyla schopna vysvětlit, kde brala peníze na obživu. Podle svědkyně B. B. chtěla vše „hodit“ na dovolatelku a tvrdila, že B. B. neznala, rovněž nesterjně hovořila o tom, kdo připravoval smlouvy, a se svědkem J. K. se nesjednotila v tom, kdo byl u předávání peněz. K těmto rozporům se však soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku nevyjádřil, a aniž by se vypořádal s obhajobou obviněné, uzavřel, že výpověď I. J. je věrohodná.

6. Odvolací soud podle obviněné nesplnil svou povinnost se řádně vypořádat s odvolacími námitkami o použitelnosti videokonferenčního zařízení ve smyslu § 52a tr. ř., protože argument, že svědkyně vykonává trest a není v dobrém zdravotním stavu, nepovažovala za zákonný důvod pro možnost videokonferenci uskutečnit.

7. Nejvyšší státní zastupitelství se s dovoláním obviněné a jejími argumenty ve vyjádření učiněném prostřednictvím u něj působícího státního zástupce neztotožnilo. K výhradám uplatněným s odkazem na důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zdůraznil, že se zásadně nelze domáhat opravy skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, ani přezkoumávání správnosti jimi provedeného dokazování, protože dovolací soud je v rámci svého přezkumu vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně, až na případy zjištěné existence extrémních rozporů mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci ve smyslu porušení zásad spravedlivého procesu, což však v dané věci nenastalo. Pro právní posouzení v této věci je tudíž třeba vycházet ze skutkových závěrů popsanych ve výroku o vině rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové a dále rozvedených v odůvodnění tohoto rozhodnutí, resp. i v odůvodnění usnesení odvolacího soudu.

8. Pod uplatněný dovolací důvod nebylo možné podřadit ani námitku týkající se formy provedení výslechu svědkyně I. J., protože provedení výslechu svědka prostřednictvím videokonferenčního zařízení je zcela legitimní forma výslechu (viz důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým byl tento procesní institut zaveden) sloužící k usnadnění a urychlení soudního řízení za současného respektování zásad spravedlivého procesu (viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 10. 2006 ve věci Marcello Viola proti Itálii, rozhodnutí ze dne 8. 1. 2008 o přípustnosti stížnosti ve věci Condé Nast Publications LTD a Carter proti Velké Británii, rozsudek ze dne 1. 12. 2008 ve věci Sulepov proti Rusku). Státní zástupce shledal splněnými podmínky podle § 52a tr. ř., neboť jeho využití vyplývalo z ochrany práv osob, zejména s ohledem na zdravotní stav nebo věk I. J. (proto zjevně poukaz odvolacího soudu v odůvodnění jeho usnesení na špatný psychický stav svědkyně při eskortách a odkaz na její pracovní zařazení), nebo z bezpečnostních nebo jiných závažných důvodů, mezi něž patří i urychlení trestního řízení a jeho hospodárnost (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 983/15).

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněné je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

IV. Důvodnost dovolání

10. Nejvyšší soud respektoval, že obviněná s odkazem na porušení zásad spravedlivého procesu v dovolání soudům vytýkala, že se nesprávně vypořádaly s důkazními prostředky, o něž svá rozhodnutí o její vině opřely. V této části dovolání se obviněná nespokojila s tím, jak soudy hodnotily zejména svědecké výpovědi, především však výpověď I. J., že ji nesprávně vyslechly prostřednictvím videokonference, pro níž nebyly splněny podmínky podle § 52a tr. ř., a poukázala na porušení principu *in dubio pro reo* a existenci extrémního nesouladu mezi provedenými důkazy a z nich vyvozenými skutkovými zjištěními, což by v případě existence takové vady mohlo svědčit o porušení zásad spravedlivého procesu, a proto i na podkladě těchto výhrad Nejvyšší soud správnost dovolání posuzoval.

11. K výhradám proti postupu podle § 52a tr. ř. lze uvést, že soud prvního stupně podle protokolu o hlavním líčení svědkyni I. J. vyslychal prostřednictvím videokonference s ohledem na její žádost zejména z důvodu, že se nacházela ve výkonu trestu odnětí svobody, a poukázala na svůj zdravotní stav. V průběhu hlavního líčení konaného dne 29. 3. 2019, při němž byla svědkyně I. J. takto vyslechnuta, byla obviněná v jednací síni, a tudíž i jejímu výsledku přítomna stejně jako její obhájkyňe. Z protokolu o hlavním líčení je zřejmé, že obhájkyňe svědkyni kladla opakovaně dotazy, na něž svědkyně odpovídala, rovněž je z tohoto protokolu patrné, že na závěr výsledku obviněná k ní osobně žádné dotazy neměla, a výslech byl následně ukončen. Z protokolu o hlavním líčení plyne, že v tomto stadiu řízení před soudem prvního stupně žádné výhrady obviněnou nebo obhájkyňi proti nesprávnosti učiněného protokolu vzneseny nebyly a ani nebyly uváděny žádné jiné námitky týkající se porušení práv obviněné. Ani Nejvyšší soud nezjistil případné porušení práv obviněné dopadající na nedostatky obhajoby nebo při uplatnění jiných procesních práv v průběhu řízení před soudem, zejména v rámci výsledku svědkyně I. J. Obviněná před soudem prvního stupně neuplatnila žádnou kritiku na postup podle § 52a tr. ř.

12. Výhrady vznesené v rámci dovolání jsou jednak zcela formální povahy k nezákonnosti postupu podle § 52a tr. ř. z hlediska obecných zásad trestního řízení, a jednak nepravdivě založené na nemožnosti obviněné klást svědkyni otázky. Nejvyšší soud k nim v souladu s vyjádřením nejvyššího státního zástupce, který poukázal opodstatněně na význam a smysl tohoto ustanovení, pro úplnost dodává, že videokonference představuje moderní způsob multimediální komunikace, umožňuje současný přenos zvuku, obrazu a dat mezi dvěma i více účastníky. Jde o komunikaci na libovolnou vzdálenost probíhající v reálném čase. Její způsob využití závisí na programovém vybavení, pokud však oboustranně existuje, nebrání orgánům činným v trestním řízení takové zařízení v souladu se zákonnými podmínkami využít, neboť tím je realizována mimo jiné i zásada ústnosti ve

smyslu § 2 odst. 11 tr. ř., protože v rámci videokonference je zaručen ústní projev jak osoby vyslychané, tak i možnost obviněného její slovní projev osobně vnímat, tak i na něj osobně reagovat, např. jí klást otázky. Tímto postupem je realizována i zásada bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 tr. ř.), protože výslech prostřednictvím videokonference probíhá v rámci současného přenosu zvuku i obrazu, a je tedy umožněno, aby osoby tomuto úkonu podrobené na sebe navzájem bezprostředně reagovaly. Výhodou jejího použití je hospodárnost, zrychlení řízení, snížení rizika sekundární viktimizace, ochrana utajených a ohrožených svědků, možnost dálkového připojení znalců a tlumočnicků, možnost současné komunikace více osob, kladení otázek a konečně i možnost, aby záznam z videokonference bylo možno zhlédnout a hodnotit znovu. Jen pro úplnost je vhodné zmínit, že tento úkon jako řádný procesní nástroj plně respektuje i Evropský soud pro lidská práva (srov. přiměřeně rozhodnutí ve věci Štulíř proti České republice ze dne 12. 1. 2017, stížnost č. 36705/2012, nebo Adamov proti Švýcarsku ze dne 21. 6. 2011, stížnost č. 3052/06).

13. Podstatné při jeho využití je, aby bylo respektováno, že podle § 52a tr. ř., je-li to potřebné pro ochranu práv osob, zejména s ohledem na jejich věk nebo zdravotní stav, nebo vyžadují-li to bezpečnostní anebo jiné závažné důvody, lze při provádění úkonů trestního řízení využívat technické zařízení pro přenos obrazu a zvuku, umožňuje-li to povaha těchto úkonů a je-li to technicky možné. Závisí vždy na orgánu činném v trestním řízení, zda s ohledem na zákonem vymezené podmínky a konkrétní okolnosti případu, považuje použití videokonferenčního zařízení za vhodné. Takové využití je možné v taxativně stanovených případech jednak nutnosti ochrany práv osob, což je odůvodněno buď věkem, nebo zdravotním stavem osoby, která má být vyslychána, nelze však vyloučit i jiné důvody, které vytvoří nutnost ochránit práva vyslychané osoby prostřednictvím videokonference, anebo z bezpečnostních důvodů, které budou zřejmě spočívat v nutnosti ochránit život či zdraví osob, případně eliminovat riziko ohrožení osoby, která má být vyslychána (srov. DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. Díl, Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 447). Lze též dodat, že provedení výslechu nebo jiného úkonu prostřednictvím videokonferenčního zařízení není podmíněno souhlasem osob, které mají být vyslechnuty, resp. které se mají účastnit provedení úkonu trestního řízení. Potřeba je pouze dodržet pravidla vyplývající z obecné úpravy výslechů či úkonů, jichž se týká.

14. Je třeba zdůraznit, že využití videokonferenčního zařízení přichází do úvahy v případech, v nichž dochází k realizaci práva na spravedlivý proces, protože slouží k tomu, aby byla práva obviněného zajištěna a dodržována, zejména v případech, kdy by pro nemožnost účasti jiné osoby na soudním řízení mohla být porušena. Lze ji použít pro provedení úkonů v trestním řízení za účelem ochrany práv osob, jakož i tehdy, když zdravotní stav vyslychané osoby neumožňuje či značně limituje možnost přítomnosti osoby při úkonu v trestním řízení. Dále je

tomu z bezpečnostních důvodů, k nimž patří obava o bezpečnost obviněného, svědků, znalců či dalších osob a jejich život či zdraví či např. existence rizika násilného osvobození obviněného, nebo z jiných závažných důvodů. Pro úplnost je vhodné dodat, že k takovým skutečnostem patří i to, je-li osoba ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě a bylo by nutné ji podrobit eskortě. Mezi další podmínky se řadí i urychlení trestního řízení, jeho hospodárnost či výslech prostřednictvím videokonferenčního zařízení v rámci právního styku s cizinou na žádost České republiky [srov. § 57 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, v platném znění (dále „z. m. j. s.“)]. Rozhodně je, že tento institut lze využít za podmínky, že to umožňují povaha úkonů trestního řízení a také technická proveditelnost. Postup při výslechu obviněného a dalších osob prostřednictvím videokonferenčního zařízení konkretizuje § 111a tr. ř., jehož nesplnění obviněná sice v dovolání nezpochybňovala, avšak je vhodné dodat, že se soudy podmínkami v něm stanovenými zcela řídily.

15. K námitkám obviněné je kromě uvedeného vhodné zmínit, že pokud soudy k využití možnosti provést výslech podle § 52a tr. ř. přistoupily a tento ekonomický a efektivní technický prostředek v přezkoumávané věci využily, činily tak za splnění podmínek zákonem stanovených. Zejména případy svědka nebo obviněného ve výkonu trestu odnětí svobody patří mezi okolnosti, za nichž lze tento prostředek využít, a to především tehdy, jsou-li vězeňská zařízení k jeho použití přizpůsobena. V projednávané věci byl využit při výslechu svědkyně I. J. nacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody, která by k výslechu musela být k soudu eskortována, navíc v situaci, kdy nebyla v dobrém zdravotním stavu, což by představovalo jednak riziko jejího nedostavení se k soudu, pokud by nebyla shledána zdravotně způsobilou se eskorty zúčastnit, rozhodně však náročnost transportu eskortou, což je vždy ekonomicky a organizačně náročná procedura vyznačující se rizikovostí a organizační náročností. Proto postup podle § 52a tr. ř. zde byl zcela namístě a v daných souvislostech nebylo rozhodné, že o tento způsob výslechu požádala sama I. J. V konečném důsledku je to soud, kdo o něm rozhodl.

16. Ze všech uvedených důvodů nebylo možné se ztotožnit s obviněnou, že výslech svědkyně I. J. za použití videokonference by byl učiněn v rozporu s § 52 tr. ř., případně zásadami vymezenými v § 2 odst. 11, 12 tr. ř., nebo že by postup soudu tomuto institutu i jeho zakotvení v našem právním řádu odporoval, případně že by tím byla porušena práva obviněné daná zásadami spravedlivého procesu [viz články 36 až 40 Listiny a článek 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Úmluva“)].

17. Odvolací soud správnost všech závěrů vztahujících se k výroku o vině a trestu, a to jak procesních postupů, tak i právních argumentací, potvrdil a přitom uvedl i svá vlastní stanoviska, jež vyjadřovala úvahy korespondující s těmi, které učinil již soud prvního stupně. Jedinou částí rozsudku soudu prvního stupně, s níž se odvolací soud neztotožnil, byl výrok o uložení omezení obviněné ve zkušební

době podmíněného odsouzení podle svých sil se podílet na náhradě škody způsobené trestnou činností [§ 85 odst. 2 a § 48 odst. 4 písm. i) tr. zákoníku], který zrušil, ve zbytku však shledal přezkoumávané rozhodnutí soudu prvního stupně dostatečným a správným z hlediska všech výhrad obviněné.

č. 37

18. Nejvyšší soud na základě skutečností v rozhodnutí podrobně rozvedených shledal dovolací námitky obviněné zčásti stojícími mimo označený, ale i jakýkoli jiný dovolací důvod, zčásti pak nedůvodnými, a protože mohl své závěry učinit jen na základě obsahu spisu a napadených rozhodnutí, z nichž je zřejmé, že se soudy se všemi pro spravedlivé rozhodnutí významnými skutečnostmi v potřebné míře vypořádaly, dovolání obviněné jako celek odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Č. 38

Zjištění údajů o telekomunikačním provozu

§ 88a odst. 1 tr. ř.

č. 38

Příkaz k zjištění údajů o telekomunikačním provozu podle § 88a odst. 1 tr. ř. lze v odůvodněných případech vydat i tzv. do budoucna. Tak tomu bude např. v situaci, kdy se šetřená trestná činnost nachází ve stadiu přípravy a zjišťované údaje mají orgánům činným v trestním řízení poskytnout informace důležité pro odhalení či usvědčení pachatelů, popř. k zabránění dokonání připravované trestné činnosti anebo k zjištění jiných skutečností důležitých pro trestní řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2019, sp. zn. 4 Tdo 1591/2018, ECLI:CZ:NS:2019:4.TDO.1591.2018.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných J. M. a V. M. O. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2018, sp. zn. 8 To 28/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 45 T 2/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. 45 T 2/2017, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2018, sp. zn. 8 To 28/2018, byl obviněný J. M. uznán vinným ze spáchání pokračujícího zvláště závažného zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zákoníku, dílem dokonáným, dílem nedokonáným ve stadiu přípravy podle § 20 odst. 1 tr. zákoníku a obviněný V. M. O. byl uznán vinným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku a další spoluobviněný R. S. přípravou zvláště závažného zločinu vydírání podle § 20 odst. 1 a § 175 odst. 1, 3 písm. c) tr. zákoníku, kterých se dopustili způsobem podrobně popsáným v dovolání napadeném rozsudku vrchního soudu.
2. Za uvedený trestný čin Vrchní soud v Praze uložil obviněnému J. M. podle § 175 odst. 3 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 6 let. Podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku byl pro výkon trestu zařazen do věznice s ostrahou. Obviněnému V. M. O. uložil podle § 209 odst. 4 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 2 let. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku výkon uloženého

trestu tomuto obviněného podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 4 let. Spoluobviněnému R. S. uložil podle § 175 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 5 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 4 let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně bylo rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody a nemajetkové újmy.

č. 38

II. Dovolání

3. Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2018, sp. zn. 8 To 28/2018, podali obvinění J. M. a V. M. O. prostřednictvím zvolených obhájců dovolání z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť rozhodnutí soudů nižších stupňů spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

4. Pokud jde o dovolání obviněného J. M., tak v něm mimo jiné namítá nezákonnost protokolu o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 88a odst. 1 tr. ř. na základě příkazu ze dne 26. 9. 2016, když příkaz by měl směřovat do minulosti, nikoliv do budoucnosti, jak se tomu stalo v dané věci (tj. do 20. 12. 2016). Nadto uvádí, že příkaz nebyl řádně odůvodněn ohledně doby, nezbytnosti a účelu vydání. Pokud soud odůvodňuje vydání příkazu nutností ztotožnění osoby jménem PEPA, tak s tím nelze souhlasit, neboť celé jméno bylo zjištěno již z trestního oznámení. Institut § 88a tr. ř. lze podle názoru obviněného uplatnit nejpozději ke dni vydání příkazu a odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 4 Pzo 5/2011.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněných jsou přípustná [§ 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř.], byla podána osobami oprávněnými prostřednictvím jejich obhájců, tedy podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. a v souladu s § 265d odst. 2 tr. ř., přičemž lhůty k podání dovolání byly ve smyslu § 265e tr. ř. zachovány. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda námitky vznesené obviněnými naplňují jimi uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod, jehož existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

IV. Důvodnost dovolání

č. 38

6. Ve vztahu k výše uvedené dovolací námitce obviněného J. M. ohledně zákonnosti příkazu k zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 88a tr. ř. Nejvyšší soud především považuje za vhodné zdůraznit následující skutečnosti. Obecně lze uvést, že tato námitka směřuje proti způsobu hodnocení důkazů soudy nižších stupňů a jako taková by nemohla naplňovat zvolený dovolací důvod, neboť nesměruje do právního posouzení skutku nebo jiného hmotněprávního posouzení. Přesto lze připustit, že z pohledu práva na spravedlivý proces je třeba zvažovat její relevanci, když podle judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu případné procesní pochybení by mohlo za jistých okolností naplňovat zvolený dovolací důvod. Bylo by tomu tehdy, pokud by procesní pochybení bylo takového rázu, že by mělo za následek nepoužitelnost určitého důkazu, který by byl pro formulování skutkového stavu podstatný, a proto by takové procesní pochybení mohlo zakládat existenci extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a zjištěným skutkovým stavem, a tudíž zakládat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. 3 Tdo 791/2016, obdobně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 7 Tdo 39/2010). O takovou situaci se ovšem v dané věci nejednalo.

7. Obviněný J. M. zpochybňuje zákonnost příkazu k zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 88a tr. ř., když jednak namítá, že příkaz směřuje do budoucna, což je vyloučeno, jednak že není řádně odůvodněn ohledně doby, na kterou je vydáván, přičemž rovněž není zdůvodněno, že sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak.

8. Přestože i v případě této argumentace obviněný uvádí pouze datum vydání předmětného příkazu, tj. 26. 9. 2016, tak lze ze spisového materiálu dovodit, že se jedná o příkaz vedený pod sp. zn. 43 Nt 3159/2016 (viz č. I. 767).

9. Předpoklady vydání příkazu k zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu upravuje § 88a odst. 1 tr. ř. (v té době ve znění zákona č. 301/2017 Sb.), podle kterého je-li třeba pro účely trestního řízení vedeného pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky nebo trestné činy výslovně v tomto ustanovení vyjmenované nebo pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, zjistit údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo na něž se vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo, nařídí v řízení před soudem jejich vydání soudce senátu a v přípravném řízení nařídí jejich vydání státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu soudce na návrh státního zástupce. Obecně je třeba v souvislosti s příkazem podle § 88a odst. 1 tr. ř.

nezbytné zdůraznit, že na institut příkazu k zjištění údajů telekomunikačního provozu jsou zákonem kladeny menší nároky než na institut příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. ř., ale i při tomto méně intenzivním zásahu do práva na ochranu telekomunikačního tajemství je zcela nezbytné, aby orgány činné v přípravném řízení, ale i orgány soudní respektovaly základní požadavek, který musí být splněn pro jeho případnou aplikaci. A tím je prokazatelně důvodné zahájení, resp. vedení úkonů trestního řízení pro trestný(trestné) čin(y), jež užití tohoto institutu podle § 88a odst. 1 tr. ř. připouští (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2018, sp. zn. 4 Pzo 5/2017).

10. Z pohledu těchto východisek bylo přistoupeno k argumentaci obviněného J.M. Dovolatel především namítá, že příkaz k zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu nelze vydat tzv. do budoucna. Jinak vyjádřeno, příkazem podle § 88a odst. 1 tr. ř. mají být podle obviněného zjištěny údaje o telekomunikačním provozu, který byl již realizován před dnem vydání příkazu, nikoliv údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu do budoucna.

11. Nejvyšší soud z pohledu této námítky považuje za vhodné zdůraznit následující skutečnosti. Platí, že v případě zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu jde primárně o zjištění údajů o tomto provozu do minulosti, tedy zjednodušeně o to, aby byl zjištěn telekomunikační provoz mezi určitými osobami (např. která telefonní čísla byla spolu v kontaktu, kdy a kde se nacházeli jednotliví mluvčí apod.), aniž by ovšem byl zjišťován vlastní obsah takové komunikace, což ani z logiky věci není objektivně možné. Přes naznačený závěr ovšem nelze vyloučit, že v určitých případech, které budou spíše výjimečné povahy, bude možno vydat příkaz k zjištění údajů o uskutečněném provozu do budoucna. Takový postup bude odůvodňovat zejména situace, kdy trestná činnost bude teprve připravována, bude se tedy jednat o ranou fázi páčání trestné činnosti vzdálenou jejímu dokončení a zjišťované údaje mají zjistit skutečnosti důležité pro trestní řízení, zejména směřující k zjišťování informací důležitých pro odhalení či usvědčení pachatelů, popř. k zabránění dokonání připravované trestné činnosti, nebo do jaké fáze k dokončení trestné činnosti se jednání pachatelů přiblížilo, kdo se na páčání trestné činnosti podílí, včetně toho, kde se tyto osoby nacházely v době uskutečnění telekomunikačního provozu apod., když v této době nebudou považovat orgány činné v trestním řízení za potřebné použít jiné více invazivní prostředky, jako např. vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. ř.

12. Možnost vydat příkaz k zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu tzv. do budoucna, nepochybně odpovídá základním zásadám trestního řízení, zejména zásadě zdrženlivosti obsažené v § 2 odst. 4 věta tři tr. ř., podle které orgány činné v trestním řízení věci projednávají s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při

provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení. Jinak vyjádřeno, pokud je možno určitou skutečnost objasnit či zjistit prostředky, které v menší míře zasahují do základních práv osob, kterých se určitý úkon týká, jsou orgány činné v trestním řízení povinny zvolit tento méně invazivní způsob získání takové informace před způsobem, který do základních práv zasahuje ve větší míře. O takovou situaci se v dané věci jednalo, když použití institutu podle § 88a tr. ř. nepochybně představuje menší zásah do tajemství zpráv podávaných telefonem, jak je zakotvuje čl. 13 Listiny základních práv a svobod než zásah prostřednictvím institutu podle § 88 tr. ř. Je tomu tak proto, že v případě příkazu podle § 88a odst. 1 tr. ř. jsou zjišťovány jen údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu, ovšem není zde zjišťován vlastní obsah těchto zpráv. Nad rámec těchto úvah považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že ani z díky § 88a odst. 1 tr. ř. nevyplývá, že by příkaz k zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu nemohl být realizován částečně do minulosti a do budoucnosti, jak tomu bylo v daném případě.

13. Pokud obviněný dále namítal, že předmětný příkaz je vágně odůvodněn ohledně důvodů, proč nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak, je možno odkázat na odůvodnění předmětného příkazu, ze kterého je patrné, že soudce v příkazu výslovně uvedl, že záznam telekomunikačního provozu přispěje k objasnění spáchaného skutku, když by mohl vést k zjištění telefonního čísla muže jménem Pepa (ve vztahu H.–Pepa–S.–vykonavatel–Pepa) a následnému ztotožnění vykonavatele, zjištění pohybu Pepy a vykonavatele v období, kdy připravovali a plánovali trestný čin, jakož i s kým a jak byli v kontaktu (konkrétní místo a doba plánování trestného činu). Neopomenul ani zmínit skutečnost, že trestní řízení je vedeno pro závažný zločin vraždy, tj. úmyslný trestný čin se zákonnou trestní sazbou 15 až 20 let až výjimečným trestem a že požadované údaje nelze zjistit jinak, tudíž je zásah do soukromí odůvodněn závažností trestné činnosti. Nejvyšší soud s ohledem na výše uvedené musí uvést, že odůvodnění příkazu k záznamu telekomunikačního provozu ze dne 26. 9. 2016, sp. zn. 43 Nt 3159/2016, byť je stručnější, přílehlavě odkazuje na poznatky v té době známé orgánům činným v trestním řízení. Vzhledem k charakteru trestné činnosti lze souhlasit s tím, že bez použití tohoto operativního prostředku by bylo velmi obtížné odhalení a objasnění projednávané trestné činnosti. Zásah do soukromí byl odůvodněn právě závažností trestné činnosti spočívající v důvodném podezření spáchání zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. j) tr. zákoníku ve stadiu přípravy podle § 20 odst. 1 tr. zákoníku, spáchaný ve formě spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, tudíž byl zcela namístě a v souladu s trestněprávními předpisy. Proto nelze námitkám obviněného přisvědčit.

14. Vzhledem ke shora naznačeným závěrům lze uzavřít, že namítaný příkaz podle § 88a odst. 1 tr. ř. (jakož i příkazy ke sledování osob podle § 158d tr. ř.

a příkazy podle § 88 odst. 1, 2 tr. ř., jež byly rovněž obsahem dovolacích námitek tohoto obviněného) nejsou nezákonné, když případné jisté nedostatky těchto příkazů nejsou takového rázu, že by došlo k porušení práva na spravedlivý proces a jako takové by odůvodňovaly naplnění dovolacího důvodu podle § 256b odst. 1 písm. g) tr. ř.

č. 38

15. Nejvyšší soud se vypořádal i s ostatními dovolacími námitkami obou obviněných a z důvodů v rozhodnutí podrobně rozvedených dovolání obviněného J. M. odmítl jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. a dovolání obviněného V. M. O. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť bylo podáno z jiného důvodu, než je uvedeno v § 265b tr. ř.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 74

č. 74

Ochrana osobnosti, Podoba člověka (o. z.) [Osobnost člověka (o. z.)],
Nemajetková újma (o. z.)

§ 81 odst. 1 o. z., § 82 odst. 1 o. z., § 85 odst. 1 o. z., § 89 o. z., § 90 o. z.

U profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook nelze při použití mimo tuto sociální síť bez dalšího dovodit konkludentní souhlas tohoto uživatele s jejím dalším uveřejněním ani naplnění předpokladů zákonné zpravodajské licence; vždy je třeba zabývat se hlediskem přiměřenosti se zřetelem ke konkrétním okolnostem uveřejnění a chránit nejen svobodu projevu informačních médií a právo veřejnosti na informace, ale též oprávněné zájmy zobrazené osoby.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1778/2019, ECLI:CZ:NS:2019:25.CDO.1778.2019.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 1. 2019, sp. zn. 22 Co 61/2018, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 22. 3. 2018, sp. zn. 28 C 99/2016, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 22. 3. 2018, č. j. 28 C 99/2016-167, zamítl žalobu o stanovení povinnosti žalované odstranit konkrétní fotografie žalobkyně ze serveru XY, zveřejnit omluvu a nahradit žalobkyni nemajetkovou újmu ve výši 187.000 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Obvodní soud vyšel z nesporných skutečností, že žalovaná provozuje internetový server XY, na kterém byla zveřejněna série článků zabývajících se kauzou úmrtí kamarádky žalobkyně, a ve dvou člancích byla zveřejněna fotografie žalobkyně z období pokročilého stadia těhotenství, kterou žalovaná získala z facebookového profilu žalobkyně. K tomu soud uzavřel, že fotka získaná z nezabezpečeného účtu žalobkyně byla v podstatě veřejná a žalobkyně svolila k jejímu šíření, tedy nedošlo k porušení práva žalobkyně k její podobizně. Dále soud uvedl, že se žalobkyně se zemřelou kamarádkou stýkala, byla svědkem její smrti a měla vztah s mužem, o němž pojednával druhý článek, použití fotky bylo tedy přiměřené k jejich obsa-

hu a žalobkyní tvrzený zásah do jejích osobnostních práv nelze z hlediska zákona posoudit jako objektivně způsobitý přivodit jí újmu na chráněných právech. Žalovaná zveřejnila články ve veřejném zájmu na základě zpravodajské licence.

č. 74

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 1. 2019, č. j. 22 Co 61/2018-232, potvrdil rozsudek obvodního soudu ve správném znění doplněném o předmětnou fotografii a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud uzavřel, že se ztotožňuje se skutkovým závěrem obvodního soudu, že žalobkyně předmětnou fotografii zpřístupnila na svém facebookovém účtu jako profilovou. Dále považuje za výstižný závěr, že použití fotografie u obou článků nebylo excesivní a naplňovalo veřejný zájem o informace. Odvolací soud shrnul obsah dalších článků z webu žalované ohledně okolností vyšetřování úmrtí A. R. a uzavřel, že tyto informace byly předmětem oprávněného zájmu, a to i v době uveřejnění článků.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci, neboť se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu při řešení otázky přípustnosti zásahu do osobnostních práv žalobkyně a otázky střetu zpravodajské licence a ochrany její osobnosti. Dle dovolatelky bylo zveřejnění jejího snímku ve vysokém stupni těhotenství zcela nepřiměřené, v rozporu s osobnostními zájmy oprávněné a z hlediska účelu článku, co do obsahu, formy a souvislosti nepotřebné. Dovolatelka nebrogila proti zveřejnění fotografií souvisejících s předmětnou nocí, nýbrž pouze proti zveřejnění ateliérové těhotenské podobizny, která s událostmi popisovanými v dotčených člancích nijak časově ani věcně nesouvisí. Dovolatelka dále brojí proti neopodstatněným spekulacím o otcovství jejího dítěte, ke kterým přistoupil odvolací soud bez jakéhokoli dokazování. Dovolatelka není osobou veřejného zájmu, proto nejsou příhodná rozhodnutí citovaná odvolacím soudem. Nad rámec uvedeného má dovolatelka za to, že řízení před odvolacím soudem bylo zatíženo vadou, neboť předsedkyně odvolacího senátu měla být z věci vyloučena. Stejně jako původní soudkyně v řízení před obvodním soudem totiž před svým jmenováním soudkyně působila jako advokátka a zastupovala žalovanou v obdobných sporech týkajících se ochrany osobnosti. Na základě námitky podjatosti byla soudkyně obvodního soudu Městským soudem v Praze vyloučena z projednávání této věci, v odvolacím řízení však ze stejných důvodů soudkyně odvolacího soudu Vrchním soudem v Praze vyloučena nebyla. Vzhledem k dlouhodobému pracovnímu vztahu soudkyně k žalované existují objektivní pochybnosti o její nestrannosti a měla být vyloučena. Dovolatelka proto navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc vrátil k dalšímu řízení jinému senátu tohoto soudu.

4. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že považuje dovolání za nepřijatelné, neboť odvolací soud rozhodl v souladu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu a rozhodnutí dovolatelkou citovaná na projednávanou věc nepřiléhají. Navrhla proto, aby dovolání odmítl, případně jej zamítl.

III.

Přijatelnost dovolání

5. Nejvyšší soud shledal, že dovolání žalobkyně bylo podáno včas, oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř., je přijatelné pro řešení otázky ochrany podobizny osoby a jejího rozšiřování bez souhlasu zobrazené osoby, otázky užití profilové fotografie ze sociální sítě Facebook a otázky přiměřenosti zásahu do soukromí osoby na základě zpravodajské licence, jež dosud nebyly v rozhodování odvolacího soudu za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), řešeny. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Podle § 81 odst. 1 o. z. je chráněna osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Dle odst. 2 ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

7. Podle § 82 odst. 1 o. z. člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

8. Podle § 85 odst. 1 o. z. je možné rozšiřovat podobu člověka jen s jeho svolením. Dle odst. 2, svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.

9. Podle § 89 o. z. podobizna nebo zvukový či obrazový záznam se mohou bez svolení člověka také pořídít nebo použít přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.

10. Podle § 90 o. z. zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.

11. V rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyl řešen případ zveřejnění profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook bez jeho souhlasu médiiem v rámci zpravodajské licence.

12. Právo na ochranu osobnosti náleží tomu, jehož osobnost byla nedovoleným zásahem dotčena. Obsahem se právo na podobu a právo na soukromí odlišují, zejména tím, že podoba člověka nepoživá ochrany jen v soukromí. Právní úprava vychází z dosavadního pojetí v § 11 a 12 občanského zákoníku z r. 1964 s některými upřesněními provedenými ve shodě se závěry doktríny. Ochrana práva na podobiznu se upřesňuje ve dvou směrech. Předně je reprobováno jakékoli neoprávněné zobrazení člověka, z něhož jej lze identifikovat. Dále se stanoví právní pravidlo, že souhlasem s vlastním vyobrazením člověk uděluje souhlas též k jeho obvyklému a s ohledem na okolnosti případu zároveň i pro něho předvídatelnému rozšíření podobizny. Rovněž ochrana soukromí člověka vychází ze standardního pojetí. Vzhledem k prioritě osobnostního práva jako nejvyšší hodnoty se umožňuje výslovnou úpravou odvolání souhlasu s použitím či šířením záznamů osobní povahy. Společné pravidlo vztahující se jak k podobě, tak k soukromí člověka, přejímá v podstatě beze změny dosavadní konstrukci § 12 odst. 2 a 3 občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013 (srov. důvodovou zprávu k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

13. Zpravodajská licence již proti § 12 odst. 3 občanského zákoníku z r. 1964 dopadá nejen na tiskové, rozhlasové a televizní zpravodajství, ale rovněž na zpravodajství obdobné, pod něž lze podřadit i zpravodajství internetové. I v těchto případech je podmínkou vylučující neoprávněnost zásahu, aby zákonný důvod zásahu obstál z pohledu jeho proporcionality (viz slova „přiměřeným způsobem“ v § 89 o. z. i slova „nesmí být využit nepřiměřeným způsobem“ v § 90 o. z.).

14. V projednávané věci nebylo sporu o tom, že zveřejněná fotografie vznikla z podnětu dovolatelky s jejím souhlasem a žalovaná ji získala z veřejně dostupné sociální sítě Facebook bez vědomí dovolatelky a užila ji bez jejího souhlasu. Odvolací soud uzavřel, že již samotným zveřejněním fotky na sociální síti dovolatelka konkludentně souhlasila s jejím užitím jakoukoli další osobou. Dále uzavřel, že informace o jejím těhotenství a spekulace o otcovství byly zveřejněny ve veřejném zájmu a šlo o příspěvek do veřejné diskuse.

15. Odvolací soud v této souvislosti odkázal na náleze Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13, v němž se Ústavní soud zabýval povahou sociální sítě Facebook a uzavřel, že si uživatel může nastavit individuálně kromě jiného i rozsah sdílení uveřejňovaných informací a ovlivnit, kdo uvidí jím zveřejňovaný nebo jeho se týkající obsah. Specifikem profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook je však nemožnost nastavit či omezit možnost jejího zobrazení pro různé uživatele. Na rozdíl od všech ostatních fotografií, u nichž si může každý uživatel individuálně nastavit možnost jejího zobrazení vlastními přáteli, přáteli přátel, zcela cizími uživateli sociální sítě či pro veškerou veřejnost, tedy i pro osoby, jež vlastní účet na sociální síti nemají. U profilového obrázku nelze jeho zobrazení zabránit či omezit a jedinou další možností je skrýt zcela vlastní profil pro ostatní uživatele sítě a nebýt vůbec k zobrazení. Tuto krajní možnost

však nelze považovat za alternativu, neboť by její využití většinou uživatelů zcela popřelo smysl a účel této sociální sítě.

16. Z běžné lidské povahy vyplývá, že si uživatel často volí za profilovou fotografii na sociální síti portrét či snímek, který jej zobrazuje v lichotivé podobě, nebo který považuje za zdařilý. Dle dovolacího soudu však z této skutečnosti nelze usuzovat, že každý uživatel souhlasí automaticky s užitím takové podobizny v souvislosti se svým jménem kýmkoli a k jakémukoli účelu. V projednávané věci byla profilová fotografie dovolatelky zveřejněna u článků informujících o úmrtí a vyšetřování smrti její kamarádky A. R., ve fotogalerii plné snímků z místa činu a fotografie byla doplněna textem: „A. kamarádka K., která byla svědkyní v případě jejího úmrtí, po smrti A. otěhotněla a stala se matkou. Zda je otcem druhý svědek a tehdejší K. přítel A., nevíme.“ Především je nutno spojení fotografie s tímto textem oprávněně považovat za zásah do důstojnosti a cti dovolatelky, neboť ani dovolacímu soudu není zřejmé, jak její mateřství a spekulace o otcovství dítěte dovolatelky souvisí s informováním veřejnosti o smrti A. R. a jejím vyšetřování. Rovněž formulace textu nemůže v běžném čtenáři vyvolat dojem oznámení „milé povinnosti“ těhotné žalobkyně, nýbrž spekulacemi o otcovství dítěte je způsobilá snížit a znevažít její důstojnost a čest.

17. Dovolatelka nebyla a není známou osobou či celebritou, osobou veřejného zájmu se stala pouze v souvislosti s vyšetřováním úmrtí své přítelkyně. Současně nebrogila proti zobrazení své podoby ve spojení s vyšetřováním úmrtí své přítelkyně, ani proti zveřejnění fotografií bezprostředně souvisejících s tragickou událostí. V této souvislosti lze považovat informace o ní zveřejňované za informace ve veřejném zájmu. Dovolací soud se však neztotožňuje s posouzením nižších soudů, že žalovaná zveřejnila předmětnou fotografii s cílem seznámit a informovat veřejnost o „milé povinnosti“ těhotné žalobkyně a nastávající pozitivní etapě jejího života, ani že lze považovat takový cíl za příspěvek k debatě obecného zájmu. Připomenul-li odvolací soud kritéria judikatury Evropského soudu pro lidská práva k posouzení vyvažování práva na respektování soukromého života a svobody projevu, odůvodnění příležitosti jednotlivých kritérií na projednávanou věc zcela pominul. Čím vztah dovolatelky a A. I. a zveřejnění fotografie z doby jejího těhotenství přispívá k debatě obecného zájmu, odvolací soud srozumitelně nezdůvodnil, mírou známosti dovolatelky se pak nezabýval vůbec, stejně jako tématem reportáže a přiměřeností obsahu, formy a ohlasu fotografie, chybí tedy posouzení práva na respektování soukromého života dovolatelky. Odvolací soud přesvědčivě nevyložil, jaký existuje veřejný zájem na uvedení osobních údajů osoby, která sama na veřejnosti nevystupuje, a tedy na informování veřejnosti o těhotenství svědkyně sebevraždy a spekulaci o otcovství jejího dítěte. Rovněž odvolací soud nijak neosvětlil, zda se zabýval přiměřeností a rozporem s oprávněnými zájmy dovolatelky dle § 90 o. z., uvažoval-li o zákonném důvodu k zásahu do jejího soukromí na základě zpravodajské licence. V případě použití

profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook nelze bez dalšího dovodit konkludentní souhlas s jejím dalším zveřejněním ani naplnění předpokladů zákonně zpravodajské licence, ale vždy je třeba zabývat se hlediskem přiměřenosti se zřetelem ke konkrétním okolnostem zveřejnění a chránit nejen svobodu projevu informačních médií a právo veřejnosti na informace, ale též oprávněné zájmy zobrazené osoby.

18. Oprávněná je rovněž poznámka dovolatelky, že odvolací soud v odůvodnění argumentoval odkazy na další články bulvárního charakteru, jež vůbec nebyly předmětem dokazování.

19. Námitku dovolatelky o nesprávném vyhodnocení přiměřenosti publikace její fotografie tedy shledal odvolací soud důvodnou. Uplatněný dovolací důvod nesprávného právního posouzení, respektive neúplného právního posouzení otázky přiměřenosti a vhodnosti publikace soukromé profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook bez jeho souhlasu v rámci zpravodajské licence bulvárním médiem je tak naplněn. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.), a protože důvody, pro které bylo toto rozhodnutí zrušeno, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i rozsudek tohoto soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

20. Vzhledem k tomu, že dovolání bylo shledáno přípustným, zabýval se dovolací soud otázkou, zda v řízení nedošlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolatelka za takovou vadu řízení označila skutečnost, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce, neboť předsedkyně odvolacího senátu v minulosti před svým jmenováním soudkyní zastupovala jako advokátka žalovanou. K tomu lze uvést, že dle ustáleného výkladu podávaného soudní praxí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012, sp. zn. 29 NSČR 26/2012, uveřejněné pod číslem 85/2012 Sb. rozh. obč.) soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, jemuž na roveň může v konkrétním případě stát vztah přátelský, či naopak zjevně nepřátelský. Důvod pochybovat o nepodjatosti soudce ve smyslu § 14 odst. 1 o. s. ř. je dán, je-li zde objektivní skutečnost (nikoli pouhá domněnka nebo pouhé difamující tvrzení), která poměřeno „věcí“, „osobami účastníků“ nebo „osobami jejich zástupců“ vzbuzuje pochybnosti o nepodjatosti soudce (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, uveřejněný pod číslem 98/2001 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Za takovou objektivní skutečnost však nelze považovat např. situaci, kdy je zástupce účastníka řízení v profesním kontaktu se členy senátu odvolacího soudu na akademické půdě i mimo ni na různých odborných seminářích či konferencích, jak shledal Ústavní soud v usnesení ze dne 5. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 308/14. Ani skutečnost, že soudce byl v minulosti zaměstnancem účastníka řízení, sama o sobě nezakládá jeho poměr k účastníkovi, který by měl za následek pochybnost o jeho nepodjatosti (srov. usnesení nejvyššího

soudu ze dne 23. 9. 1999, sp. zn. 22 Cdo 227/99, uveřejněné v časopise soudní judikatura pod č. 34/2000). Obdobně za takovou objektivní skutečnost nelze považovat předchozí advokátní praxi soudce, který v období mnoha let předcházejícím jeho jmenování zastupoval jednoho z účastníků řízení, neboť zde není dán vztah ekonomické či jiné závislosti. Okolnost, že Městský soud v Praze jako soud nadřízený z obdobných důvodů vyloučil z projednávání a rozhodování této věci soudkyni soudu prvního stupně, není rozhodná, neboť tímto rozhodnutím ani právními názory v něm vyslovenými nebyl odvolací soud při posouzení podjatosti předsedkyně odvolacího senátu vázán a není jimi vázán ani soud dovolací. Žádné jiné okolnosti zakládající důvod podjatosti soudkyně odvolacího soudu nejsou tvrzeny, tím méně zjištěny.

21. Nejsou splněny ani podmínky pro to, aby věc v dalším řízení projednal jiný senát odvolacího soudu či jiný samosoudce soudu prvního stupně, neboť v dané věci nejde o případ, kdy nebyl dodržen závazný právní názor nebo kdy v řízení došlo k závažným vadám (viz § 243e odst. 3 o. s. ř.).

Č. 75

č. 75

Smlouva kupní

§ 2106 o. z.

Dodá-li prodávající kupujícímu předmět koupě dříve, než byl povinen, nemůže kupující v období mezi okamžikem poskytnutí předčasného plnění a původně sjednané doby určené pro odevzdání věci postupovat podle § 2106 o. z.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2019, sp. zn. 33 Cdo 5857/2017, ECLI:CZ:NS:2019:33.CDO.5857.2017.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. 30 Co 113/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 7 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 9. 1. 2017, č. j. 29 C 85/2015-40, zamítl žalobu o zaplacení částky 6 999 Kč s blíže specifikovaným úrokem z prodlení, o vzájemném návrhu žalované rozhodl tak, že uložil žalobci povinnost zaplatit jí 10 971 Kč s úrokem z prodlení; zároveň rozhodl o nákladech řízení a o poplatkové povinnosti žalované. Vzal za prokázané, že účastníci uzavřeli kupní smlouvu, na jejímž základě se žalovaná zavázala dodat žalobci do 26. 1. 2015 blíže specifikované dioptrické brýle za částku 17 970 Kč. Dne 21. 1. 2015 byl žalobce vyzooměn o tom, že jím požadované brýle jsou připraveny k vyzvednutí. Při předání z brýlí vypadl šroubek, přičemž brýle nebylo možno opravit okamžitě a musely být odeslány zpět „na dílnu“. Právní vztah účastníků řízení posoudil soud prvního stupně jako vztah z kupní smlouvy uzavřené podle § 2085 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Se zřetelem k tomu, že sjednaný termín předání brýlí byl stanoven na den 26. 1. 2015, pak jejich předání žalobci dne 21. 1. 2015 považoval soud za předčasné plnění podle § 2101 o. z., s čímž spojil závěr o tom, že právo odstoupit od smlouvy nemohlo žalobci vzniknout před 26. 1. 2015; až do doby určené pro odevzdání mohla žalovaná odstranit vady plnění. Právní jednání žalobce směřující k odstoupení od kupní smlouvy tak do 26. 1. 2015 nemohlo vyvolat jím zamýšlené právní následky. Ostatně soud prvního stupně dovedl, že projevenou vadu při předání brýlí nelze považovat za podstatné porušení smlouvy

podle § 2106 o. z., nýbrž „pouze“ za nepodstatné porušení smlouvy podle § 2107 o. z., s nímž se ovšem nepojí právo od smlouvy odstoupit. Žalobce však již dne 21. 1. 2015 zaslal žalované své odstoupení od smlouvy, které soud prvního stupně vyhodnotil za neplatné. Z této příčiny je jeho žaloba nedůvodná, a naopak je povinen doplatit žalované kupní cenu ve výši 10 971 Kč.

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. 6. 2017, č. j. 30 Co 113/2017-59, rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se závěrem, že žalovaná se mohla dostat do prodlení s poskytnutím bezvadného plnění teprve dne 27. 1. 2015 a plnění poskytnuté před datem 26. 1. 2015 bylo plněním předčasným ve smyslu § 2101 o. z. Odvolací soud se ztotožnil s právní argumentací soudu prvního stupně, a to včetně posouzení vzájemné žaloby žalované.

č. 75

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce (dále též „dovatel“) dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť má za to, že „rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena a současně má být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak“. Za dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu nevyřešenou považuje otázku tzv. předčasného plnění podle § 2101 o. z. Tento relativně nový právní institut umožňuje podle názoru dovolatele napravit prodávajícímu „to, co zmeškal“. Jinak řečeno, i předčasné dodání, resp. předčasné splnění je porušením smlouvy, neodpovídá-li tomu, co si kupující objednal (bezvadné plnění). Odstraní-li prodávající vady plnění včas (tj. do původně sjednané doby), není kupující oprávněn uplatňovat práva z odpovědnosti za vady (mimo práva z případného nároku na náhradu škody). Oprávnění kupujícího na odstranění vad předpokládá, že prodávající dodal plnění před stanovenou lhůtou a že kupující předčasně plnění neodmítl. Po uplynutí lhůty k plnění má prodávající nikoliv právo, ale povinnost vadu napravit v režimu § 2106 o. z. Z těchto skutečností dovolatel dovozuje, že v nyní souzené věci je ustanovení § 2101 o. z. neaplikovatelné. Nadto má za to, že skutkový závěr odvolacího soudu (a potažmo soudu prvního stupně), „že je možné brýle znovu a řádně komplementovat, jak se ostatně stalo“, není podložen žádným důkazem. Na základě skutkové rekapitulace sporu dovolatel prosazuje názor, že v daném případě jde o podstatné porušení smlouvy ze strany prodávajícího a svědčilo mu právo od smlouvy odstoupit. S tímto odůvodněním navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu ze dne 6. 6. 2017, č. j. 30 Co 113/2017-59, a taktéž Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 9. 1. 2017, č. j. 29 C 85/2015-40, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III. Přípustnost dovolání

č. 75

4. Nejvyšší soud věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 29. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.) – dále opět jen „o. s. ř.“.
5. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.
6. Domáhá-li se dovolatel revize řešení několika otázek, ať již hmotného, či procesního práva, musí ve vztahu ke každé z nich vymezit, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání.
7. Dovolatel sice ohlašuje, že své dovolání považuje za přípustné, neboť „dovolacím soudem vyřešená právní otázka (má být) posouzena jinak“, obsahově (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) však žádnou takovou otázku neformuluje. Jeho dovolání v této části postrádá vymezení, od jakého již dříve přijatého řešení konkrétní právní otázky se má dovolací soud odchýlit (má ji posoudit znova).
8. Jeho dovolání je však přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud vyřešena. Konkrétně jde o otázku, zda v případě předčasného plnění může kupujícímu před uplynutím původně dohodnuté doby splnění vzniknout právo odstoupit od smlouvy z důvodu podstatného porušení smlouvy podle § 2106 o. z.

IV. Důvodnost dovolání

9. Ze skutkových zjištění soudů obou stupňů se podává, že účastníci řízení uzavřeli kupní smlouvu, jejímž předmětem byly dioptrické brýle, přičemž si smluvní strany dohodly, že předmět koupě (na který žalobce složil zálohu ve výši 6 999 Kč) bude dodán kupujícímu do 26. 1. 2015. Oproti původnímu termínu byl ovšem dovolatel již dne 21. 1. 2015 vyzooměn o tom, že brýle jsou připraveny k vyzvednutí (oproti doplatku ve výši 10 971 Kč), a on s tím souhlasil. Pokud tedy žalovaná chtěla takto (tj. předčasně) žalobci poskytnout dohodnuté plnění, správně odvolací soud dovodil, že jde o tzv. předčasné plnění podle § 2101 o. z.
10. Předmětné ustanovení dopadá na situace, kdy prodávající dodá kupujícímu předmět koupě dříve, než byl povinen. Zákon s takovou situací spojuje možnost

(v situaci, kdy kupující byl ochoten přijmout předčasné plnění), aby případně vyskytnuvší se vady předmětu koupě napravil do původně dohodnuté doby pro odevzdání věci. Je přitom ponecháno na vůli prodávajícího, jakým způsobem nedostatky plnění odstraní, neboť zatím nejde o nároky z titulu práv z vadného plnění, ale o právo prodávajícího „odstranit vady předčasného plnění.“ Kupující si v tomto časovém úseku (tj. mezi okamžikem poskytnutí předčasného plnění a původně sjednané doby určené pro odevzdání věci) nemůže zvolit, jakým způsobem má být vada plnění odstraněna, a nemá tak možnost postupovat podle § 2106 o. z. [v právní teorii srov. KASÍK, P., BEDNÁŘ, V. § 2101. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 66, nebo TICHÝ, L. § 2101 (Předčasné plnění a jeho vady). In: ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, svazek V. (§ 1721–2520). Praha: Wolters Kluwer].

11. Jestliže žalobce sice po převzetí předmětu koupě, ale ještě před sjednaným termínem předání plnění adresoval žalované své odstoupení od smlouvy, nemohlo toto jeho právní jednání vyvolat zamýšlené účinky (odstoupení od smlouvy), neboť žalovaná měla právo vadu odstranit do doby určené pro odevzdání věci, tj. do 26. 1. 2015.

12. Dovoláním zpochybněný právní závěr odvolacího soudu je tudíž správný.

13. Nejvyšší soud proto dovolání žalobce zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 76

č. 76 **Insolvenční řízení, Incidenční spory, Přerušení řízení**
§ 110 o. s. ř.

Incidenční řízení o žalobě na určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky v insolvenčním řízení zpravidla nelze přerušit podle ustanovení § 110 o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sen. zn. 29 ICdo 109/2017, ECLI:CZ:NS:2019:29.ICDO.109.2017.1)

Nejvyšší soud zamítl návrh účastníků na přerušení řízení a dovolání žalobce odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 15. ledna 2016, č. j. 41 ICm XY, Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „insolvenční soud“) zamítl žalobu, kterou se žalobce (Česká insolvenční v. o. s., jako insolvenční správce dlužníka A. B.) domáhal vůči žalovanému (N. Z. a. s.) určení, že část vykonatelných pohledávek žalovaného přihlášených do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka, a to pohledávka č. 1 co do částky 1 955 977 Kč, pohledávka č. 5 co do částky 35 218,68 Kč a pohledávka č. 9 co do částky 85 235,91 Kč, není po právu (bod I. výroku). Dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku především z toho, že:

[1] Společnost B. (dále jen „společnost B“) vystavila dne 20. dubna 2007 směnku vlastní, v níž se zavázala zaplatit Československé obchodní bance, a. s. (dále jen „banka“), dne 22. 10. 2009 směnečný peníz ve výši 4 978 843,92 Kč (dále jen „sporná směnka“). Dlužník převzal za zaplacení sporné směnky směnečné rukojemství.

[2] Pravomocným směnečným platebním rozkazem ze dne 12. 1. 2010, č. j. 39 Cm 657/2009-19, Krajský soud v Hradci Králové uložil společnosti B a dlužníkovi, aby společně a nerozdílně zaplatili bance (podle sporné směnky) směnečný peníz ve výši 4 978 843,92 Kč s 6% úrokem od 22. 10. 2009 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení částku 199 820 Kč.

[3] Sporná směnka zajišťovala pohledávky banky vůči společnosti B ze smlouvy o úvěru uzavřené dne 20. 4. 2007 (dále jen „smlouva o úvěru“).

[4] Smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 26. 10. 2010 banka (jako postupitel) postoupila žalovanému (jako postupníkovi) pohledávku ze smlouvy o úvěru za dohodnutou úplatu ve výši 4 823 593 Kč (dále jen „postupní smlouva“). Banka současně na žalovaného indosovala spornou směnku.

[5] Část dohodnuté úplaty za postoupení pohledávky žalovaný uhradil z peněz, které mu za tímto účelem poukázala (třemi platbami realizovanými ve dnech 19. a 20. 10. 2010) společnost B. Šlo celkem o částku ve výši 1 956 500 Kč.

[6] Žalovaný přihlásil do insolvenčního řízení dlužníka (jako vykonatelnou) pohledávku ze sporné směnky, sestávající (mimo jiné) z dosud nezaplacené části směnečného peníze ve výši 2 924 426,84 Kč (pohledávka č. 1) a 6% úroku (za dobu v přihláškách blíže specifikovanou) ve výši 52 880 Kč (pohledávka č. 5) a ve výši 151 460,10 Kč (pohledávka č. 9) [dále též jen „sporné pohledávky“].

[7] Na přezkumném jednání konaném dne 5. 12. 2012 žalobce popřel pohledávku č. 1 v rozsahu částky 1 955 997 Kč z důvodu „částečné úhrady této vykonatelné pohledávky“, provedené ve dnech 19. a 20. 10. 2010, pohledávky č. 5 a 9 pak popřel v rozsahu částek 35 218,68 Kč a 85 235,91 Kč s odůvodněním, že příslušenství přihlášené pohledávky mělo být správně počítáno (s ohledem na namítanou částečnou úhradu) z nižší částky.

3. Na tomto základě insolvenční soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

4. Přitom zdůraznil, že v řízení bylo prokázáno, že platba ve výši 1 956 500 Kč, poukázaná společností B ve dnech 19. a 20. 10. 2010 žalovanému, měla sloužit – v souladu s ústní dohodou uzavřenou mezi společností B a žalovaným – k částečné úhradě ceny za postoupení pohledávky dohodnuté v postupní smlouvě, nikoli přímo k úhradě vykonatelné směnečné pohledávky. Uvedená skutečnost plyne ostatně již z toho, že společnost B poukázala předmětné platby žalovanému ještě předtím, než se vůbec stal věřitelem směnečné pohledávky. Je tak zřejmé, že směnečná pohledávka nebyla dlužníkem ani společností B v rozsahu popřené částky uhrazena (žalobce popřel pohledávku č. 1 jen co do částky 1 955 997 Kč, přičemž v podané žalobě požadoval určení neexistence pohledávky jen co do částky 1 955 977 Kč).

5. Insolvenční soud dále připomněl, že musel respektovat omezení plynoucí z § 199 odst. 2 a 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), tj. mohl se v daném řízení zabývat pouze skutečnostmi (namítanou částečnou úhradou směnečné pohledávky), pro které žalobce popřel přihlášenou vykonatelnou pohledávku žalovaného.

6. Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem k odvolání žalobce potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

7. Odvolací soud – cituje § 7 a § 199 insolvenčního zákona – přisvědčil insolvenčnímu soudu v závěru, podle kterého směnečná pohledávka nezanikla co do částky 1 955 997 Kč (respektive 1 956 500 Kč) v důsledku plateb poukázaných společností B ve dnech 19. a 20. 10. 2010 ve prospěch žalovaného, neboť nešlo o platby na spornou směnku.

8. V této souvislosti dále doplnil, že na základě skutečností tvrzených žalobcem v průběhu celého řízení lze usuzovat, že mezi účastníky ve skutečnosti nebyl spor o účelu plnění, které společnost B poskytla žalovanému (tedy že předmětné platby byly určeny ke spolufinancování dohodnuté ceny za postoupení pohledávky ze smlouvy o úvěru). K vypořádání takto poskytnutých částek by však podle odvolacího soudu mělo dojít ve vztahu mezi společností B a žalovaným (započtením vzájemných pohledávek těchto osob).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

10. Za dosud Nejvyšším soudem neřešenou má dovolatel otázku, zda „za situace tzv. nepřímého zastoupení, kdy je pohledávka dle dohody stran nabývána jménem zástupce, avšak na účet zastoupeného, tj. za jeho prostředky..., s tím, že následně bude pohledávka převedena na zastoupeného, jsou takto vynaložené prostředky vydávány (hrazeny) na nabývanou pohledávku, či nikoli, respektive zda může zástupce vymáhat po zastoupeném úhradu takto nabyté pohledávky v plné výši, a to bez zohlednění prostředků poskytnutých zastoupeným (zde společností B)“.

11. Dále dovolatel namítá, že bylo zasaženo do jeho práva na spravedlivý proces, když soudy obou stupňů nevyhověly jeho důkazním návrhům, které se vztahovaly k prokázání obsahu dohod uzavíraných v této věci společností B.

12. Konečně dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že jej nepoučil podle § 118a o. s. ř. o povinnosti doplnit tvrzení a důkazy ohledně prokázání (částečného) zániku pohledávky žalovaného vůči společnosti B započtením.

13. Z uvedených důvodů dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

14. Žalovaný se ve vyjádření k dovolání ztotožňuje se závěry soudů obou stupňů a zdůrazňuje, že žalobcem vymezená otázka hmotného práva, jež má být

v rámci dovolacího řízení řešena, se zcela mýjí se skutkovým základem projednávané věci. Navrhuje proto, aby Nejvyšší soud dovolání žalobce jako nepřípustné odmítl.

III. Přípustnost dovolání

č. 76

15. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném do 29. 9. 2017 (článek II bod 2. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Srov. k tomu dále (ve vazbě na skutečnost, že řízení bylo zahájeno před 1. lednem 2014) i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 92/2014“).

16. Nejvyšší soud předesílá, že v průběhu dovolacího řízení oba účastníci shodně navrhli (žalobce podáním z 16. 8. 2019, žalovaný podáním z 21. 8. 2019), aby probíhající řízení bylo přerušeno podle § 110 o. s. ř. Za tohoto stavu se Nejvyšší soud nejprve zabýval tím, zda v projednávané věci byly splněny podmínky pro přerušení řízení uvedené v označeném ustanovení.

17. Podle § 110 o. s. ř., jestliže to účastníci shodně navrhnou nebo jestliže se nedostaví bez předchozí omluvy k jednání anebo jestliže to alespoň jeden z účastníků navrhne a ostatní se nedostaví bez předchozí omluvy k jednání, soud řízení přeruší, jestliže se to nepříčí účelu řízení.

18. Účelem přerušení řízení podle § 110 o. s. ř. (tzv. klid řízení) je poskytnout účastníkům řízení čas a možnost k tomu, aby si své vztahy tam, kde to připouští povaha věci, vyřešili mimosoudně (srov. shodně např. důvody stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. Cpjn 203/2007, uveřejněného pod číslem 49/2010 Sb. rozh. obč.). Nezbytným předpokladem pro přerušení řízení podle § 110 o. s. ř. přitom je, že se takový postup nepříčí účelu řízení.

19. Řízení o žalobě o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky v insolvenční (o které šlo i v projednávané věci) patří mezi spory vyvolané insolvenčním řízením, jejichž prostřednictvím se ve vztahu mezi věřiteli navzájem vymezuje okruh osob oprávněných podílet se na rozvrhu výtěžku zpeněžení majetku majtkové podstaty (v případě konkursu), míra tohoto uspokojení a pořadí, v jakém dochází k úhradě pohledávek jednotlivých věřitelů. Ve smyslu § 2 písm. d) insolvenčního zákona, ve spojení s § 159 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, jde o tzv. incidenční spor. Srov. v této souvislosti důvody R 92/2014.

20. Jde o spory, jež mohou (mají) být vedeny za trvání insolvenčního řízení jen za podmínek formulovaných insolvenčním zákonem. Ustanovení § 192 odst. 1

a 3 insolvenčního zákona pak ve spojení s § 201 insolvenčního zákona vychází z toho, že incidenční žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky se vedou za účelem zjištění popřené pohledávky (srov. shodně opět R 92/2014).

č. 76

21. K povaze a účelu incidenčních sporů lze poukázat i na obsah důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002–2006 jako tisk č. 1120), [K § 159–164 (Díl 8: Incidenční spory)], v níž se uvádí:

„Osnova přistupuje k zařazení incidenčního sporu do rámce insolvenčního řízení (ve shodě s některými cizími úpravami, zejména americkou) na základě požadavku hospodárnosti, vyžadující určitého soustředění projednání všech otázek, týkajících se řešení úpadku [srov. § 109 odst. 1 i § 4 písm. d) návrhu]. Současně tím bude nepochybně dosaženo větší rychlosti při řešení úpadku, protože projednání incidenčních sporů jinými soudy nebo soudci je notoricky zdrojem podstatných průtahů. Projednání a rozhodnutí incidenčního sporu s urychlením je žádoucí z toho důvodu, že jím může být ovlivněn další průběh insolvenčního řízení.“

22. Přestože insolvenční zákon ani v ustanoveních věnovaných procesnímu rámci projednávání a rozhodování incidenčních sporů (v ustanoveních § 159 až § 164), ani na jiném místě (na rozdíl od úpravy obsažené v § 84 odst. 1 části věty před středníkem insolvenčního zákona, která pro poměry insolvenčního řízení stanoví, že přerušení insolvenčního řízení není přípustné) výslovně nevylučuje možnost přerušit řízení o žalobě na určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky v důsledku shodného návrhu účastníků, je namístě dovodit, že v takovém řízení bude postup podle § 110 o. s. ř. zpravidla vyloučen, neboť přerušení řízení by odporovalo výše popsanému účelu incidenčních sporů.

23. Mají-li být incidenční spory, v nichž je řešena pravost, výše nebo pořadí sporné pohledávky, projednány hospodárně a rychle tak, aby bylo zabráněno průtahům v dalším průběhu insolvenčního řízení (jež výsledek těchto sporů může do značné míry ovlivnit), nemůže být žádných pochyb o tom, že přerušení řízení na základě shodného návrhu účastníků podle § 110 o. s. ř. nejenže naplnění účelu takového incidenčního sporu nenapomůže, ale (až na výjimky odůvodněné mimořádnými okolnostmi konkrétní věci) s ním bude ve zřejmém rozporu.

24. V projednávané věci účastníci své shodné návrhy na přerušení řízení blíže neodůvodnili a ani z obsahu spisu neplynou žádné výjimečné okolnosti, jež by mohly odůvodňovat postup podle § 110 o. s. ř. v poměrech dané věci. Nejvyšší soud proto návrh účastníků na přerušení řízení zamítl.

25. Dovolání žalobce, které mohlo být přípustné jen podle § 237 o. s. ř., pak Nejvyšší soud odmítl jako nepřipustné podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř.

26. Učinil tak proto, že dovolatel mu (oproti svému mínění) nepředkládá k řešení žádnou otázku hmotného nebo procesního práva, jež by zakládala přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř.

27. Právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, odpovídá níže uvedené judikatuře Nejvyššího soudu, podle níž:

[1] Popření přihlášené pohledávky je procesním úkonem, pro nějž přiměřeně platí § 41 odst. 2 o. s. ř. a co do obsahových náležitostí úkonu § 42 odst. 4 o. s. ř. Pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční správce pravost, výši nebo pořadí pohledávky, je určující obsah popěrného úkonu insolvenčního správce při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání; srov. § 192 odst. 2 insolvenčního zákona a dále rozsudek ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 716/2012).

[2] Popírá-li insolvenční správce vykonatelnou pohledávku, je povinen v popěrném úkonu konkrétně uvést (vedle podstatných náležitostí popěrného úkonu) i skutečnosti, pro které pohledávku popřel (důvody popření). Srov. rozsudek ze dne 27. 2. 2018, sen. zn. 29 ICdo 39/2016, uveřejněný pod číslem 39/2019 Sb. rozh. obč.

[3] V mezích „určitého“ popěrného úkonu je insolvenční správce vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona a důvody rozsudku sp. zn. 29 Cdo 716/2012).

[4] Směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonale cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku. I když se vystavení směnky zpravidla opírá o určitý důvod (kauzu), vzniká ze směnky specifický (směnečný) právní vztah, jehož abstraktní charakter tkví v tom, že právní důvod (kauza) není pro jeho existenci významný a ze směnky nevyplývá. Směnečný závazek je přitom zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl původem jeho vzniku. Okolnost, že podle dohody účastníků je účelem směnky zajistit splnění určitého závazku, se pak projeví v okruhu tzv. kauzálních námitek, jimiž se dlužník ze zajišťovací směnky může bránit povinnosti ze směnky plnit. K tomu srov. např. rozsudky ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000, a ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006, uveřejněné pod čísly 59/2004 a 77/2009 Sb. rozh. obč.

[5] U přihlášené vykonatelné směnečné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše i kauzální námítka, nebyly-li uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Z pohledu § 199 odst. 2 insolvenčního zákona v takovém případě nejde o (nepřípustné) jiné právní posouzení věci. Viz rozsudek ze dne 26. února 2014, sen. zn. 29 ICdo 4/2012, uveřejněný pod číslem 59/2014 Sb. rozh. obč.

[6] Plněním na zajišťovací směnku nezaniká směnkou zajištěná pohledávka a plněním na směnkou zajištěnou pohledávku nezaniká pohledávka směnečná (srov. rozsudek ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006, uveřejněný pod číslem 77/2009 Sb. rozh. obč., jakož i rozsudek ze dne 23. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 690/2010, a důvody rozsudku ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2600/2011, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2014, pod číslem 20).

[7] Je nutné rozlišovat mezi kauzální námitkou zaplacení pohledávky směnkou zajištěné a námitkou zaplacení směnky, když každá z těchto námitek je založena na odlišných skutkových tvrzeních (srov. usnesení ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 6046/2016, včetně judikatury tam dále zmiňované).

28. Shora uvedené judikaturní závěry se plně prosadí i ve skutkových poměrech dané věci, přičemž Nejvyšší soud na nich nemá důvod cokoli měnit ani na základě argumentace obsažené v dovolání.

29. V situaci, kdy žalobce popřel při přezkumném jednání přihlášenou vykonatelnou směnečnou pohledávku žalovaného (pohledávku z titulu směnečného rukojemství dlužníka za zaplacení sporné směnky) pouze z důvodu tvrzené částečné úhrady směnečné pohledávky, byl důvody svého popření vázán a nemohl ani v následném sporu o výši popřené pohledávky odůvodnit své popření ničím jiným než (právě a jen) tvrzeným částečným plněním na spornou směnku. O tom, že platby v celkové výši 1 956 500 Kč poukázané společností B žalovanému (předtím než na něj byla sporná směnka indosována a určené k částečné úhradě ceny za postoupení směnkou zajištěné pohledávky ze smlouvy o úvěru) nebyly plněním na spornou směnku, přitom nemá žádné pochybnosti ani Nejvyšší soud.

30. Okolnosti, za nichž měl žalovaný nabýt směnkou zajištěnou pohledávku (obsah ujednání uzavřených v ústní formě mezi společností B a žalovaným, účel plateb poukázaných žalovanému apod.), tvrzené žalobcem (v porovnání s důvody popření sporné pohledávky) nově až v průběhu incidenčního sporu (srov. např. podání žalobce z 2. 9. 2015), mohly být uplatněny (a to i u vykonatelné směnečné pohledávky) jako důvod popření prostřednictvím kauzální námitky. Na takové námitce však žalobce své popření při přezkumném jednání nezaložil.

31. Výhradou, podle níž soudy obou stupňů neprovedly všechny dovolatelem navrhované důkazy, dovolatel uplatňuje jiný dovolací důvod, než který je uveden v § 241a odst. 1 o. s. ř., jinak řečeno, neotevívá jakoukoliv otázku hmotného či procesního práva, na jejímž vyřešení by napadené rozhodnutí záviselo a jež by splňovala předpoklady přípustnosti dovolání vymezené § 237 o. s. ř.

32. Konečně argumentace dovolatele ohledně nesplnění poučovací povinnosti podle § 118a o. s. ř. je pro účely posouzení přípustnosti dovolání nevýznamná již proto, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá na závěru, podle něhož by žalobce neunesl břemeno tvrzení či důkazní břemeno ohledně důvodů svého popření. Úvahy o způsobu, kterým měla (mohla) být vypořádána

pohledávka společnosti B vůči žalovanému, vzniklá v souvislosti s úhradou částky 1 956 500 Kč na účet žalovaného, zjevně netvoří nosné důvody napadeného rozhodnutí a odvolací soud je činí jen v rámci tzv. *obiter dicta*.

33. Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení se opírá o § 202 odst. 1 insolvenčního zákona, když ve sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlašovaných pohledávek nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení proti insolvenčnímu správci.

č. 76

Č. 77

č. 77

Insolvenční řízení, Majetková podstata, Společné jmění manželů,
Vypořádání SJM

§ 205 IZ ve znění do 30. 6. 2017, § 268 odst. 1 IZ ve znění do 30. 6. 2017, § 274 IZ ve znění do 30. 6. 2017, § 408 odst. 1 IZ ve znění do 30. 6. 2017

Při výkladu § 274 insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. 6. 2017 se závazky uspokojitelnými ze společného jmění manželů rozumí dluhy převzaté za trvání manželství (s výjimkou uvedenou v § 710 o. z.), které věřitelé jako pohledávky v insolvenčním řízení řádně uplatnili (příhláškou nebo jiným způsobem předepsaným insolvenčním zákonem).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2019, sen. zn. 29 ICdo 151/2017, ECLI:CZ:NS:2019:29.ICDO.151.2017.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 5. 2017, sp. zn. 31 ICm XY, 12 VSOL XY (KSOS 31 INS XY), a rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 4. 8. 2016, sp. zn. 31 ICm XY, a věc vrátil Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 4. 8. 2016, č. j. 31 ICm XY, Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenční soud“) zamítl žalobu Mgr. P. J., jako insolvenční správkyne dlužníka V. J. (dále jen „V. J.“), proti žalovanému F. a spol., jako insolvenčnímu správci dlužnice I. J., jejímž předmětem bylo vypořádání společného jmění manželů V. J. a dlužnice (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] V. J. a dlužnice uzavřeli dne 17. 6. 2006 manželství.

[2] V. J. uzavřel dne 29. 9. 2006 úvěrovou smlouvu se společností R. a s. (dále jen „věřitel R.“) jako věřitelem. Povinnost vrátit čerpané peněžní prostředky byla zajištěna zástavním právem k nemovitosti ve vlastnictví třetí osoby – pozemku parc. č. st. XY, jehož součástí je stavba č. p. XY, to vše v katastrálním území XY (dále jen „nemovitost“). Nemovitost následně nabyl V. J. a dlužnice do společného jmění manželů.

[3] Dlužnice podala u Krajského soudu v Ostravě dne 24. 9. 2013 insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V návrhu jako své věřitele označila 9 osob s pohledávkami v celkové výši 735 561 Kč, přičemž označila rovněž vykonatelný zajištěný závazek vůči věřiteli R ve výši 412 500 Kč. Návrh na povolení oddlužení podepsal i V. J. jako manžel dlužnice.

[4] Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 12. 11. 2013, č. j. KSOS 31 INS XY, zjistil úpadek dlužnice, povolil dlužnici oddlužení a insolvenčním správcem ustanovil žalovaného.

[5] Do insolvenčního řízení dlužnice se přihlásilo celkem 9 věřitelů s pohledávkami ve výši 450 427,95 Kč. Věřitel R se do insolvenčního řízení dlužnice nepřihlásil.

[6] Žalovaný sepsal dne 29. 1. 2014 do majetkové podstaty movité věci v ceně 1 700 Kč a nemovitost v hodnotě 960 000 Kč.

[7] Usnesením ze dne 3. 3. 2014, č. j. KSOS 31 INS XY, Krajský soud v Ostravě schválil oddlužení dlužnice zpeněžením majetkové podstaty.

[8] Usnesením ze dne 13. 4. 2015, č. j. KSOS 37 INS XY, Krajský soud v Ostravě zjistil úpadek V. J., prohlásil konkurs na jeho majetek a insolvenční správkyňi ustanovil žalobkyni.

[9] Věřitel R přihlásil do insolvenčního řízení V. J. vykonatelnou pohledávku v celkové výši 918 951,96 Kč, zajištěnou zástavním právem k nemovitosti. Pohledávka byla na přezkumném řízení konaném dne 2. 7. 2015 zcela zjištěna.

[10] Věřitel R udělil v létě roku 2015 žalobkyni pokyn sepsat nemovitost do majetkové podstaty V. J., zahájit se žalovaným jednání o vypořádání zaniklého společného jmění manželů, a nebude-li uzavřena dohoda, podat žalobu na vypořádání společného jmění manželů a zároveň podat žalobu na vyloučení nemovitosti z majetkové podstaty dlužnice.

[11] Žalobkyně zaslala žalovanému v září 2015 návrh dohody na vypořádání společného jmění manželů. Žalovaný tento návrh odmítl.

3. Na tomto základě insolvenční soud uvedl, že schválením oddlužení dlužnice zpeněžením majetkové podstaty došlo k zániku společného jmění manželů V. J. a dlužnice; proto zkoumal, zda jsou splněny předpoklady pro vypořádání společného jmění manželů, či zda je pro předložení podle § 274 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), nutné zahrnout celý majetek náležící do společného jmění manželů do majetkové podstaty.

4. Cituje „Komentář k Insolvenčnímu zákonu, 3. vydání v nakladatelství Wolters Kluwer, autorů Kozák, Dadam, Pachel v roce 2016, str. 898–900“ uvedl, že vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela formou dělení mezi část zahrnutou do majetkové podstaty a část příslušející manželovi dlužníka lze provést pouze tehdy, pokud celková výše majetku ve společném jmění manželů převyšuje

závazky dlužníka, které z něj mají být uspokojeny. Pro zjištění hodnoty společného jmění použije insolvenční správce ocenění obsažené v soupisu majetkové podstaty, kterou porovná se sumou závazků uplatněných řádnými a včasnými přihláškami pohledávek v insolvenčním řízení. Případné sepsání celého společného jmění při zjištění předlužení musí insolvenční správce manželů dlužníka oznámit, a pokud s tímto soupisem manžel nesouhlasí, nepodává žalobu na vyloučení věci z majetkové podstaty, ale žalobu na vypořádání společného jmění manželů.

„Jediným relevantním důvodem“ pro úspěšnou žalobu na vypořádání společného jmění manželů tak bylo „tvrzení, že insolvenční správce nesprávně vyhodnotil rozsah závazků dlužníka ... v poměru k hodnotě společného jmění manželů“.

5. Jediný majetek ve společném jmění manželů tvoří nemovitost, která je předmětem zajištění pohledávky věřitele R, přihlášeného pouze do insolvenčního řízení V. J. Hodnota nemovitosti činila ke dni zahájení insolvenčního řízení 960 000 Kč a závazky dlužnice činily 1 275 427,95 Kč. Žalobkyně sama pak učinila pohledávku věřitele R do výše 918 951,96 Kč nespornou, „když k ostatním závazkům dlužnicí přihlášeným se nevyjádřila“.

6. Cituje usnesení Vrchního soudu v Praze sen. zn. 3 VSPH 325/2011, insolvenční soud uvedl, že v případě, kdy je v dlužníkově návrhu na povolení oddlužení podle § 392 odst. 3 insolvenčního zákona obsažen souhlas jeho manžela s oddlužením a připojen jeho podpis na návrhu, dávají tím oba manželé najevo, že trvá jejich společné jmění manželů, a že jejich majetek do něj náležící bude navrženým oddlužením postižen, tj. že mají závazky, které z tohoto jejich společného majetku mají být uspokojeny. Podle domněnky stanovené v § 144 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), platí, že pokud není prokázán opak, má se za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů.

7. Také v tomto případě je návrh dlužnice podepsán jejím manželem, čímž vznikla vyvratitelná domněnka, že veškerý majetek a závazky v návrhu náležejí ke dni jeho podání do společného jmění manželů, které v té době trvalo a které zaniklo dnem vydání rozhodnutí, jímž insolvenční soud schválil oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Žalobkyně pak žádné důkazy ohledně závazků, které nepatří do společného jmění manželů, nenavrhla.

8. Žalovaný tak postupoval správně, když pro zjištění hodnoty společného jmění použil ocenění obsažené v soupisu majetkové podstaty, hodnotu majetku porovnal se sumou závazků uplatněných řádnými a včasnými přihláškami pohledávek v insolvenčním řízení a na základě tohoto porovnání pak majetek sepsal do majetkové podstaty dlužnice, když závazky činily 1 275 427,95 Kč a hodnota majetku 960 000 Kč. Společné jmění manželů bylo předluženo, a návrh žalobkyně tak nebyl důvodný.

9. K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Olomouci ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

10. Odvolací soud se ztotožnil se všemi dílčími právními závěry insolvenčního soudu. Uvedl, že společné jmění manželů zaniklo 3. 3. 2014, kdy bylo schváleno oddlužení dlužnice zpeněžením majetkové podstaty. Společné jmění manželů bylo předloženo, hodnota majetku odpovídá částce 961 700 Kč a celková suma závazků (dluhů) činí 1 275 427 Kč. Z toho výše pohledávek přihlášených věřitelů činila 450 428 Kč a pohledávka věřitele R vůči V. J. uvedená dlužnicí v insolvenčním návrhu činila 825 000 Kč. Závazek vůči věřiteli R, který na sebe převzal manžel dlužnice, je závazkem (dluhem), který tvoří společné jmění manželů ve smyslu § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák.

11. Ke dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužnice byly závazky dlužnice, jež mohou být uspokojeny ze společného jmění manželů, vyšší než tento majetek, proto nelze provést vypořádání společného jmění manželů a žalovaný správně zahrnul celý majetek náležející do společného jmění manželů do majetkové podstaty dlužnice.

12. Věřitel R si měl pohledávku „z titulu práva na uspokojení z majetku poskytnutého k zajištění dle zástavní smlouvy“ přihlásit do insolvenčního řízení dlužnice, a to v případě, že pohledávka dosud nebyla splatná „jako podmíněnou s tím, že podmínkou je splatnost úvěrové smlouvy“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jež má za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), pro řešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a dále otázky, při níž se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, uplatňuje dovolací důvod spočívající v nesprávném právním posouzení věci, a navrhuje, aby dovolací soud rozsudky obou soudů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

14. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem soudů, že společné jmění manželů bylo předloženo. Tento závěr nemá (dle jejího mínění) v podstatné části oporu v provedeném dokazování, neboť soudy vzaly za zjištěné okolnosti, které ze spisu neplynou, a učinily tak v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů a „zásadou dostatečného důvodu“. V tomto směru dovolatelka cituje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 30 Cdo 4065/2010, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. 29 Odo 1438/2000. K tomu dále namítá, že struktura závazků ve společném jmění V. J. a dlužnice z provedeného dokazování neplynula.

15. Rovněž zpochybňuje závěr insolvenčního soudu, že nenavrhl žádná důkazy k prokázání toho, že závazky přihlášené do insolvenčního řízení dlužnice

nejsou zahrnuty do společného jmění V. J. a dlužnice. Otázka, které závazky patří do společného jmění manželů, je otázkou právního hodnocení a nemůže být předmětem dokazování. Dovolatelka tvrdila „negativní skutečnost“, že kromě závazku věřitele R nepřevzali V. J. ani dlužnice žádné další závazky za trvání jejich manželství. Negativní skutečnosti se neprokazují a účastník, který takové tvrzení učiní, nenese ohledně této skutečnosti důkazní břemeno. Je naopak povinností žalovaného, aby v řízení prokázal, že veškeré závazky věřitelů uvedené v seznamu přihlášených pohledávek do insolvenčního řízení dlužnice vznikly za trvání manželství a byly převzaty oběma manžely či jedním z nich se souhlasem druhého. Soudy tak nemohly přijmout závěr, že společné jmění manželů je předloženo, neboť tento závěr nemá oporu v provedeném dokazování, a rozhodnutí soudů tak spočívají na nesprávném právním posouzení věci, neboť není patrné, na základě jakého skutkového stavu soudy dospěly k právnímu posouzení věci.

16. Dovolatelka dále tvrdí, že musí být provedeno vypořádání společného jmění manželů, neboť teprve při něm lze jednoznačně zjistit, zda je společné jmění manželů předloženo. Navíc, i kdyby společné jmění manželů bylo předloženo, nelze postupovat podle § 274 insolvenčního zákona; takový postup je totiž vyloučen, jsou-li oba manželé v insolvenčním řízení (lze jej využít pouze v rámci insolvenčního řízení vedeného na majetek jednoho z manželů).

17. Posledně uvedený názor dovolatelka opírá o usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 4 VSPH 1347/2015-B-38, KSPH 42 INS 20933/2012, podle něhož nelze akceptovat, aby majetek, který náležel do „předloženo“ společného jmění manželů, připadl „automaticky“ do té (jediné) majetkové podstaty jediné z toho důvodu, že byl zapsán do jejího soupisu jako první v pořadí; takový postup by byl v rozporu se zásadami insolvenčního řízení [§ 5 písm. a) insolvenčního zákona]. Je-li ohledně každého z dlužníků (manželů nebo bývalých manželů) schváleno oddlužení či prohlášen konkurs a v řízení má být zpeněžen také majetek patřící do jejich zaniklého a dosud nevypořádaného společného jmění manželů, je třeba provést před zpeněžením nejprve jeho vypořádání obdobně postupem podle § 270 až 273 insolvenčního zákona. Postup podle § 274 insolvenčního zákona není možný.

18. Otázku, zda lze aplikovat § 274 insolvenčního zákona, je-li insolvenční řízení vedeno na majetek obou manželů, pokládá dovolatelka za dovolacím soudem dosud neřešenou.

19. Žalovaný se ve vyjádření k dovolání ztotožnil s napadeným rozhodnutím odvolacího soudu a navrhl dovolání zamítnout.

III. Přípustnost dovolání

20. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. 9. 2017) se podává z bodu 2., části první článku II. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

21. Dovolání je přípustné (podle § 237 o. s. ř.) pro řešení otázky výkladu § 274 insolvenčního zákona, dovolacím soudem dosud neřešené.

IV. Důvodnost dovolání

22. S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí (25. 5. 2017) je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 30. 6. 2017 (tj. naposledy ve znění zákona č. 377/2015 Sb.).

23. Podle § 408 odst. 1 věty první insolvenčního zákona o účincích schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty platí ohledně majetku náležícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení obdobně ustanovení tohoto zákona o účincích prohlášení konkursu, včetně zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela.

Podle § 268 odst. 1 insolvenčního zákona prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela; byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství.

Podle § 274 insolvenčního zákona, nelze-li provést vypořádání společného jmění manželů proto, že závazky dlužníka, které z něj mohou být uspokojeny, jsou vyšší než majetek, který náleží do společného jmění manželů, zahrne se celý majetek náležející do společného jmění manželů do majetkové podstaty.

Podle § 205 insolvenčního zákona, jestliže insolvenční návrh podal dlužník, náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení (odstavec 1). Podal-li insolvenční návrh věřitel, náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky předběžného opatření, kterým insolvenční soud zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem, majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku dlužníka, a majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky těchto rozhodnutí (odstavec 2). Je-li dlužník spoluvlastníkem majetku podle odstavců 1 a 2, náleží do majetkové podstaty podíl dlužníka na tomto majetku. Majetek podle

odstavců 1 a 2 náleží do majetkové podstaty i tehdy, je-li ve společném jmění dlužníka a jeho manžela (odstavec 3).

č. 77

24. Společné jmění manželů tvoří souhrn majetku nabytého jedním či oběma manžely za trvání manželství, jakož i souhrn dluhů vzniklých (do 31. 12. 2013) či převzatých (od 1. 1. 2014) za trvání manželství, s výjimkami stanovenými v § 143 obč. zák. či § 709 a 710 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Dojde-li k úpadku jednoho z manželů či obou manželů, dochází při některých způsobech řešení úpadku k zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela a v rámci povinnosti využít majetek ve společném jmění manželů k uspokojení věřitelů, kteří jsou účastníky insolvenčního řízení, upravuje insolvenční zákon postup pro nakládání s majetkem patřícím do společného jmění manželů. Tímto postupem je buď vypořádání společného jmění manželů (zpravidla dohodou insolvenčního správce a manžela dlužníka nebo soudním rozhodnutím), nebo zahrnutí majetku ze společného jmění do majetkové podstaty.

25. Zahrnutí majetku ze společného jmění do majetkové podstaty připadá v úvahu tehdy, nelze-li provést vypořádání společného jmění manželů proto, že závazky dlužníka, které z něj mohou být uspokojeny, jsou vyšší než majetek, který náleží do společného jmění manželů. Nesouhlasí-li manžel dlužníka se zahrnutím celého majetku náležícího do společného jmění manželů do majetkové podstaty dlužníka, neboť se domnívá, že závazky dlužníka, které z něj mohou být uspokojeny, nejsou vyšší než majetek, který náleží do společného jmění manželů, může podat žalobu na vypořádání společného jmění manželů. K tomu ostatně srov. i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sen. zn. 29 ICdo 37/2016, uveřejněného pod číslem 65/2018 Sb. rozh. obč.

26. Dovolatelka v dané věci nesouhlasí s právním posouzením odvolacího soudu ve vztahu k závazkům, které jsou rozhodné pro zjištění, zda je důvod pro zahrnutí celého majetku ve společném jmění manželů do majetkové podstaty dlužnice. Toto právní posouzení považuje za nesprávné, když tvrdí, že rozhodné závazky dlužnice nepřevyšují hodnotu majetku ve společném jmění manželů, a mělo tak dojít k vypořádání společného jmění manželů, nikoliv k zamítnutí žaloby, kterou se tohoto vypořádání domáhala.

27. Ve smyslu § 274 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) se závazky dlužníka, které mohou být uspokojeny ze společného jmění dlužníka a jeho manžela, rozumí ty závazky (dluhy), k jejichž úhradě lze podle pravidel nastavených příslušnou hmotněprávní úpravou použít majetek ve společném jmění manželů. V daném případě došlo v souladu s § 408 odst. 1 věty první insolvenčního zákona k zániku společného jmění dlužnice a V. J. dne 3. 3. 2014, kdy ohledně dlužnice nastaly účinky schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, takže oněmi závazky (dluhy) uspokojitelnými z majetku ve společném jmění manželů se ve smyslu § 710 o. z. rozuměly (coby součást společného jmění manželů) dluhy převzaté (V. J., dlužníci nebo oběma současně) za trvání manželství (s tam stanove-

nými výjimkami). Dílčí korekcí předmětného pravidla je, že současně má (musí) jít o ty závazky (dluhy), které věřitelé jako pohledávky v insolvenčním řízení řádně uplatnili (příhláškou nebo jiným způsobem předepsaným insolvenčním zákonem). Jen takto řádně uplatněné pohledávky totiž mohou být v insolvenčním řízení uspokojeny z majetku dlužnice (včetně toho, jenž je součástí společného jmění manželů).

28. Jestliže odvolací soud v napadeném rozhodnutí vyšel z toho, že hodnota majetku ve společném jmění manželů odpovídá částce 961 700 Kč a celková suma závazků je ve výši 1 275 427 Kč, kdy tyto závazky tvoří jednak pohledávky věřitelů přihlášené do insolvenčního řízení dlužnice ve výši 450 428 Kč a dále neuplatněná pohledávka věřitele R (dle insolvenčního návrhu dlužnice) ve výši 825 000 Kč, je jeho právní posouzení nesprávné. Pohledávka věřitele R totiž pro posouzení výše závazků dlužnice, které mohou být uspokojeny z majetku tvořícího společného jmění manželů, rozhodná není.

29. Dosahuje-li hodnota majetku ve společném jmění manželů částku 961 700 Kč a činí-li závazky (dluhy), které z tohoto majetku mohou být v insolvenčním řízení dlužnice uspokojeny, 450 428 Kč, pak nejsou splněny předpoklady pro zahrnutí celého majetku náležejícího do společného jmění manželů do majetkové podstaty a žalobu na vypořádání společného jmění manželů není možné z tohoto důvodu zamítnout.

30 Napadené rozhodnutí tudíž není správné, a dovolání je tak důvodné.

31. Za těchto okolností se dovolací soud již podrobněji (vyjma dále uvedeného) nezabýval otázkou, zda je možné využít postup podle § 274 insolvenčního zákona v případě, kdy probíhá insolvenční řízení obou manželů, neboť řešení této otázky by bylo významné pouze za předpokladu správnosti závěru o výši závazků (dluhů), které mohou být uspokojeny ze společného jmění manželů, tj. bylo-li by společné jmění dlužnice a J. V. předloženo ve smyslu § 274 insolvenčního zákona.

32. K této otázce lze jen uvést, že pravidlo obsažené v § 274 insolvenčního zákona není (by nemohlo být) v daném případě vyloučeno již proto, že v době, kdy mělo (mohlo) být v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužnice aplikováno (3. 3. 2014), insolvenční řízení na majetek V. J. ještě ani nebylo zahájeno (k tomu došlo až 24. 10. 2014).

33. Jinými slovy řečeno, je-li ke dni zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela důvod aplikovat § 274 insolvenčního zákona, neboť společné jmění dlužníka a jeho manžela je předloženo, přičemž závazky (dluhy), které způsobují předložení společného jmění, byly řádně uplatněny v insolvenčním řízení dlužníka, nemůže mít na použití § 274 insolvenčního zákona vliv, že následně dojde k zahájení insolvenčního řízení rovněž na majetek manžela dlužníka.

34. Pouze pro úplnost Nejvyšší soud doplňuje, že souhlas manžela s oddlužením druhého manžela (podle § 392 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013) nemá význam, jaký mu připisuje insolvenční soud (srov. dů-

vody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2055/2016).

35. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozsudek insolvenčního soudu jako soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

INHALT

Entscheidungen in Strafsachens

- Nr. 34** Bei der Straftat der Misshandlung von Schutzbefohlenen gemäß § 198 des StGB müssen im Falle eines misshandelten Kindes zur Erfüllung des Merkmals der „Misshandlung“ immer der konkrete Charakter und Nachdruck der angewendeten Maßnahmen und Erziehungsmethoden und die Intensität beurteilt werden, mit welcher auf die physische oder psychische Integrität des Kindes eingewirkt wurde. Wenn durch die angewendeten Mittel die erträgliche Grenze für das Kind überschritten wird und ihm körperliches Leid oder psychische Entbehrung zufügen und zudem mit seiner Erniedrigungen verbunden sind, wodurch sein Wohl, sowie seine körperliche und seelische Gesundheit gefährdet sind, ist belanglos, ob der Täter das Kind aus erzieherischen Gründen bestraft hat, oder nicht.
- Nr. 35** Der Täter des Vergehens der Verletzung der Pflicht, eine wahrheitsgetreue Vermögensauskunft laut § 227 des StGB abzugeben, kann nicht der Steuerberater oder Bevollmächtigte des Schuldners (des Steuersubjekts, dass es unterlassen hat, Steuererrückstände zu entrichten) sein, denn die Pflicht zur Abgabe einer Vermögensauskunft gemäß § 180, Gesetz Nr. 280/2009 Slg. der Steuerordnung, im Wortlaut späterer Vorschriften, hat der Schuldner persönlich zu erfüllen (auszuüben) und kann laut § 25 Abs. 1 Buchst. c) und § 27 Abs. 1 der Steuerordnung nicht auf seinen Bevollmächtigten delegiert werden.
- Nr. 36** Die Bestimmung des § 114, Abs. 2 des StGB legt nicht ausdrücklich fest, aufgrund welchen Rechtstitels ein Täter, der selbst physische Person ist, im Namen einer juristischen Person handelt, für den Fall, dass zur Verübung einer bestimmten Straftat ein konkretes oder spezielles Subjekt erforderlich ist. Laut der zitierten Bestimmung ist kein bestimmter, formell vollkommener Rechtstitel erforderlich, auf dessen Grundlage die physische Person berechtigt wäre, im Namen der juristischen Person zu handeln, hierbei wird nicht einmal zwischen der gesetzlichen Vertretung (beispielsweise durch das satzungsmäßige Organ) der juristischen Person und ihrer vertraglichen Vertretung unterschieden, wie beispielsweise bei Erteilung einer Vollmacht durch das satzungsmäßige Organ, Erteilung der Prokura, Vereinbarung eines Vertrags über die geschäftliche Vertretung oder einen sonstigen Vertrag in Auftragsform, usw. Deshalb hängt von der Beurteilung aller Umstände eines jeden Falles ab, ob und in welchem Umfang eine bestimmte physische Person, die keinen spezifischen, formell vollkommenen Rechtstitel zum Handeln im Namen einer juristischen Person hatte, tatsächlich so mit allen daraus für die juristische Person entspringenden Folgen gehandelt hat und ob sie diese reell in Betracht gezogen hat, oder nicht.
- Nr. 37** Über die Durchführung eines Verhörs oder einer sonstigen Handlung mithilfe einer Videokonferenzeinrichtung entscheidet laut § 52a der StPO die zuständige Strafverfolgungsbehörde. Sie kann dabei die Meinung der von solch einer Handlung betroffenen Personen berücksichtigen, ist jedoch nicht an diese gebunden. Der Einsatz von Videokonferenzeinrichtungen ist aus Gründen der Gewährleistung der Sicherheit und Wirtschaftlichkeit beispielsweise beim Verhör von Personen pas-

send, die sich in einer Strafvollzugsanstalt (eine Freiheitsstrafe verbüßen) oder in Haft befinden.

Nr. 38

Die Anordnung zur Feststellung von Daten über den Telekommunikationsverkehr gemäß § 88a, Abs. 1 der StPO kann in begründeten Fällen auch ex nunc (für die Zukunft) vereinbart werden. Dies betrifft beispielsweise Situationen, in denen die ermittelte strafbare Tätigkeit in der Vorbereitungsphase ist und die ermittelten Angaben den Strafverfolgungsbehörden Informationen bieten sollen, die wichtig zur Aufdeckung oder Überführung von Tätern sind oder ggf. zur Verhinderung der Vollendung einer vorbereiteten strafbaren Tätigkeit oder zur Feststellung sonstiger, für das Strafverfahren wichtiger Umstände sind.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 74** Bei Profilfotos im sozialen Netzwerk Facebook kann bei Verwendung außerhalb dieses Netzwerkes ohne weiteres weder die konkludente Zustimmung dieses Nutzers zu deren weiteren Veröffentlichung, noch die Erfüllung der Voraussetzung einer gesetzlichen Berichterstattungslizenz abgeleitet werden; immer ist erforderlich, sich mit dem Gesichtspunkt der Angemessenheit unter Berücksichtigung der konkreten Umstände der Veröffentlichung zu befassen und nicht allein die Meinungsfreiheit der Informationsmedien und das Recht der Öffentlichkeit auf Informationen, sondern auch die berechtigten Interessen der abgebildeten Person zu schützen.
- Nr. 75** Wenn der Verkäufer dem Käufer den Kaufgegenstand früher verkauft, als er verpflichtet war, kann der Käufer im Zeitraum zwischen dem Augenblick der vorzeitigen Leistungsgewährung und dem ursprünglich vereinbarten Zeitpunkt zur Übergabe der Sache nicht gemäß § 2106 des BGB verfahren.
- Nr. 76** Inzidenzverfahren über die Klage zur Bestimmung der Echtheit, Höhe oder Reihenfolge der Forderungen im Insolvenzverfahren können in der Regel nicht laut der Bestimmung des § 110 der ZPO ausgesetzt werden.
- Nr. 77** Bei Auslegung des § 274 des Insolvenzgesetzes in der bis zum 30. 6. 2017 wirksamen Fassung sind unter den aus der ehelichen Gütergemeinschaft zu befriedigenden Verbindlichkeiten die im Laufe der Ehe übernommenen Schulden zu verstehen (mit der in § 710 des BGB angeführten Ausnahme), die die Gläubiger im Insolvenzverfahren ordentlich als Forderungen angemeldet haben (per Anmeldung oder auf eine andere, im Insolvenzgesetz vorgeschriebene Weise).

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 34** As regards the crime of cruelty to a charge pursuant to Section 198 of the Penal Code, when the person subjected to cruelty is a child, the fulfilment of the characteristic of “cruelty” requires to examine, at all times, the specific nature and the forcibility of the applied measures and educational methods, as well as the intensity used to affect the physical or mental integrity of the child. If the implemented means and measures exceed a level bearable by the child and result in the child’s physical or mental suffering, and they are associated with the child’s humiliation, whereby the child’s wellbeing and physical or mental health are jeopardised, the fact that the offender is punishing the child for educational reasons is irrelevant.
- No.35** An offender of the misdemeanour of the violation of the obligation to provide a truthful statement of property pursuant to Section 227 of the Penal Code cannot be a tax advisor as the attorney of the debtor (a tax payer who did not settle arrears of tax), because the obligation to provide a statement of property pursuant to Section 180 of Act No. 280/2009 Coll., the Tax Code, as amended, must be personally fulfilled (executed) by the debtor and it cannot be delegated to the debtor’s attorney in accordance with Section 25(1)(c) and Section 27(1) of the Tax Code.
- No.36** The provision of Section 114(2) of the Penal Code does not explicitly stipulate the legal title based on which an offender, who is a natural person, is acting on behalf of a legal person in the case when the commission of a specific criminal offence requires a concrete or special subject. The quoted provision does not require a certain, formally perfect legal title, based on which the natural person would be authorised to act on behalf of the legal person, and it does not differentiate between the legal person’s statutory representation (e.g. a statutory body) and contractual representation, such as, for example, the granting of a power of attorney by the statutory body, the granting of a power of procuration, employee authorisation, the conclusion of a commercial agency agreement or of another contract of a mandate character, etc. Therefore, all circumstances of each case should be considered, whether and to what extent a natural person who had no specific, formally perfect legal title to act on behalf a legal person did actually act with any and all consequences arising therefrom for the legal person and whether the legal person was in fact bound thereby or not.
- No.37** The execution of an interview or another act by means of a videoconference device in accordance with Section 52a of the Code of Criminal Procedure is decided by the competent body active in criminal proceedings. The body may also take into consideration the opinions of persons affected by such act without being bound by them. For the purpose of ensuring safety and economic efficiency, the use of a videoconference device is suitable, for example, when interviewing persons serving a sentence of imprisonment or persons in detention.
- No.38** An order to obtain telecommunication traffic data pursuant to Section 88a(1) of the Code of Criminal Procedure may be issued, in justified cases, also for the future.

Such will be the case, for example, in a situation when the investigated activity is in the preparation phase and the ascertained data are to provide the bodies active in criminal proceedings with information important for the revelation or conviction of the offenders and/or for preventing the completion of the prepared criminal activity or for ascertaining other facts relevant for the criminal proceedings.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 74** When a profile photo of a Facebook user is used outside the social network, it is neither possible to deduce the conclusive consent of such user with the further publication of their profile photo nor the fulfilment of the preconditions of a statutory intelligence licence; it is always necessary to examine the aspect of commensurateness with a view to the concrete circumstances of publication and to protect the freedom of expression of information media and the right of the public to information, as well as the lawful interests of the pictured person.
- No.75** When the seller delivers the subject of purchase to the buyer earlier than originally obligated, the buyer cannot proceed pursuant to Section 2106 of the Civil Code in the period from the moment of provision of early performance to the originally agreed term for the delivery of the thing.
- No.76** As a rule, incidence proceedings involving an action to determine the authenticity, amount or order of a claim in insolvency proceedings cannot be discontinued pursuant to the provision of Section 110 of the Civil Procedure Code.
- No.77** When interpreting Section 274 of the Insolvency Act in the wording effective until 30 June 2017, liabilities satisfiable from the joint property of spouses shall mean debts assumed during the existence of marriage (excluding the exception set forth in Section 710 of the Civil Code) that were duly submitted as claims by creditors in insolvency proceedings (by way of an application or in another manner prescribed by the Insolvency Act).

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného: Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka: tel. 246 040 400, 246 040 401
e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce: CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4
Tisk: Serifa, s. r. o.

Vytištěno na 100%
recyklovaném papíru se
značkou Eco-label EU

Archiv časopisu je v systému ASPI.

